

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČÍNSKÉ REÁLIE

(Sborník z odborného semináře)

Chinese Facts

(Collection from specialized seminar)

Karel OURODA, Ed.

BRNO
2013

O b s a h
Content

	str.
Úvodem	3
1. Editorická poznámka	4
2. Ukázka z poezie čínského autora JIDI MAJIA (* 1961)	6
3. Lifespanové pojetí faktorů historického vývoje čínského národního charakteru	9
4. Čínské reálie – Zvláštnosti zahraničních obchodních partnerů při stolování	17
5. Čína a perspektivní jazyky pro 21. století	23
6. Neuromarketing v kontextu současné čínské vědy	28
7. Kroužek čínštiny a čínské kultury na Gymnáziu F. M. Pelcla v Rychnově nad Kněžnou	33
8. Výzkum na Terakotové armádě	35
9. Etika v čínském myšlení	43
10. Systém odborného vzdělávání v Číně	49
11. Výtvarné umění v Číně	53
12. Úloha osobnosti v dějinách	58
13. Geografie a dopravní spojení Číny	63
14. Čínská literatura	70
15. Poznatky a produkty, jimiž Čína obohatila svět	73
16. Čínské víno	77
17. Čína dnes	80
18. Čínská doprava	83
19. Náboženství v Číně	91
20. K využití lingvistické antropologie ve vzdělávání učitelů SOŠ	100
21. Úryvek z prózy	104
 Přílohy	 111
Adresář	
Obsah předmětu Čínské reálie	
Jak číst přepisy znaků do latinky	
Některé podklady k doprovodným programům odborného semináře	

Úvodem

Introduction

Sborník ze semináře „Čínské reálie“, který se uskutečnil 24. ledna 2013 na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity, představuje soubor hlavních příspěvků. Seminář si kladl za cíl vytvořit základ pro koncepci nového vyučovacího předmětu Čínské reálie, který vznikl v rámci řešení projektu OPVK CZ.1.07/2.2.00/15.0205 "Inovace akreditovaného bakalářského studijního oboru Učitelství praktického vyučování".

Vzhledem k rostoucí pozici Číny v celosvětové ekonomice a k rostoucí vzájemné výměně zboží se jeví jako velmi potřebné, aby učitelé praktického vyučování na středních školách (ale nejen oni) získali bližší informace o zemi, s jejímiž výrobky se ve výuce budou stále častěji setkávat. Přes možnosti rychlého šíření informací o dění ve světě, mají některé předsudky velmi dlouhou setrvačnost. To platí pro všechny vzdálenější země v Asii, Africe, Jižní Americe, které byly označovány jako rozvojové. Rozšíření obzorů učitelů se týká nejen materiální stránky, ale musí nutně zahrnovat otázky týkající se společnosti a jejího rozvoje, filozofie, náboženství, kultury, přírody a vztahu člověka k životnímu prostředí. V dnešním globálním světě je důležité mít multikulturní znalosti, které mohou pomoci nejen při cestování, ale i navazování obchodních vztahů. Čína je navíc zemí, v níž vzdělanost, kultura a náboženství má v historii lidstva velmi důležitou roli. Proto je dobré mít informaci o čínském školství, vědeckém potenciálu na čínských univerzitách.

Tento sborník můžeme považovat za vstupní bránu do světa čínských reálií a za odrazový můstek pro další rozvoj poznání důležitého partnera na poli vědy, techniky a obchodu.

Petr Sládek

hlavní manažer projektu

vedoucí katedry FCHO

Editorská poznámka
Editorial Note

Ve druhé polovině ledna 2013 proběhlo v jihomoravském městě Brně odborné setkání k čínským reáliím, které si kladlo za cíl přispět ke vzdělávání učitelů středních odborných škol vyprojektováním nového vyučovacího předmětu. Tento předmět by měl pootevřít moderní světovou dimenzi ve vzdělávání těchto učitelů, na kterou se až doposud zapomínalo.

Program semináře byl velmi

bohatý. Kromě hlavních přednášek vědecko-pedagogických pracovníků a odborníků z pedagogické praxe byla ke konci semináře otevřena také studentská sekce.

Po celou dobu konání semináře probíhaly doprovodné programy, kterými byly tři výstavy, promítání filmů na velkoplošných televizích,

ale také příprava gastronomické speciality, Pekingské kachny.

Důležitá však byla také skutečnost, že se mohli sejít zajímaví a schopní lidé a svojí prací poskytnout studijní materiál pro publikaci, která by měla sloužit jako prozatímní učebnice pro předmět Čínské reálie. Zároveň také, v rámci pracovní části semináře, odpověděli v malém evaluačním dotazníku na otázky k obsahu tohoto předmětu i probíhajícího setkání.

Hlavní přednášky se zaměřily na čínskou historii a kulturu, neuromarketing v kontextu s čínskou vědou, k možnostem výjezdů žáků středních odborných škol na odborné praxe do Číny a na výzkum Terakotové armády nedaleko města Xi An, který provádí jedna z moravských univerzit.

Ve studentské sekci byly předneseny zajímavé příspěvky například o čínské filozofii a etice nebo o životě a díle Karla Slavička.

Byla také připomenuta úloha partnerských spoluprací, která je možná například s různými subjekty ve městě Tianjin, ale i památky na několik významných osobností z českých dějin, jež se nacházejí (spolu s mnoha dalšími z jiných zemí) v Beijing International Sculpture Parku.

Výstavy obsahovaly fotografie z oboru působení jednoho ze zúčastněných lektorů z nedávných let v několika jihočínských městech. Dále se účastníci mohli seznámit s dokumenty z odborné praxe českých studentů v oboru gastronomie v jižní Číně a bylo možno si prohlédnout velké množství hodnotné čínské pedagogické literatury, učebnic, knih z oblasti umění a dalších oborů, částečně také v anglických překladech. Doprovodné filmy přinášely ukázky z Konfuciova rodiště, ze života čínských univerzit a přibližovaly účastníkům semináře některé zajímavé historické památky.

V průběhu semináře se uskutečnila i jeho pracovní část, v níž účastníci posoudili obsah předmětu Čínské reálie a podali tvořivé návrhy k jeho obohacení. Také Vy můžete přispět svými náměty k jeho obsahu (kontakt: ouroda@hotmail.com).

Poznámka: V textu byly použity fotografie z odborného semináře a doprovodných akcí.

UKÁZKA Z POEZIE ČÍNSKÉHO AUTORA JIDI MAJIA (* 1961)
SAMPLE OF CHINESE POETRY AUTHOR JIDI MAJIA (* 1961)

Jan CIMICKÝ

Abstrakt

Příspěvek přináší překlad ukázky z poezie čínského básníka a spisovatele Jidi Majia. Mnoho jeho básní bylo přeloženo do angličtiny, francouzštiny, italštiny, japonštiny a dalších jazyků. Ukázka pod názvem „Šátek“, která je publikována v tomto sborníku, patří do sbírky, kterou básník pojmenoval „Čas.“

Klíčová slova

Čínský básník a spisovatel Jidi Majia, sbírka „Čas,“ ukázka ze sbírky, šátek, žena vydechla naposledy, popel.

Abstract

The paper presents an example of translated Chinese poetry by the poet and writer Jidi Majia. Many of his poems have been translated into English, French, Italian, Japanese and other languages. The sample called "Scarf", which is published in this collection includes the collection by a poet named "Time."

Keywords

Chinese poet and writer Jidi Majia, a collection of "Time," a sample from the collection, Scarf, woman breathed last time, ash.

Čínský básník a spisovatel národnosti Yi, narodil se v Liangshan v autonomní oblasti Yi, (provincie Sichuan). Je tajemníkem Všečínské asociace spisovatelů a viceprezidentem čínské asociace básníků. Za své verše získal řadu státních i

Foto: pan dr. Cimický na autorském čtení

mezinárodních ocenění. Mnoho jeho básní bylo přeloženo do angličtiny, francouzštiny, italštiny, japonštiny, španělštiny, bulharštiny, srbochorvatštiny, makedonštiny, rumunštiny, mongolštiny a do dalších jazyků. Jeho originální poezie získala celosvětovou pozornost. Doposud vydal 12 básnických sbírek, mimo jiné „Píseň o první lásce“ (1958), „Sen o národnosti Yi“ (1990), „Římské slunce“ (1991) či „Zapomenutý svět“ (1998).

Sbírka „Čas“ vychází jako první překlad básnickovy poezie do češtiny.

(A toto je malá ukázka) :

ŠÁTEK

(lidé v horách Daliang dodržují dávný zvyk – dávají šátek svým vyvoleným)

Když muž dal šátek
ženě kterou miloval
a žena byla opravdu šťastná
provдалa se za něho
a milovala jej za dne i za noci
v manželské blaženosti
Čas tiše plynul
A kdykoli spatřili ten šátek
jejich srdce se naplnila sladkou vzpomínkou

Když muž dal šátek
ženě kterou miloval
ale její rodiče
si pro ni vybrali jiného
kdo jí byl cizí
pak navždycky se její tvář
koupala v slzách
smutné sny jí pronásledovaly
a stírala tím šátkem slzy na lících
a stírala tím šátkem prach
co pokryl její srdce i její sny

Když muž dal šátek
ženě kterou miloval
A možná jen kvůli větru
Možná jen kvůli dešti
Možná kvůli jen divoké bystřině
ztratili se dřív než láska rozkvetla
Po mnoha letech
setkala se žena s mužem znovu
na cestě z venkovského trhu
Oba zůstali tiše stát
a ani jeden nechtěl vzpomínat
na to co bylo
protože své dítě vedli za ruku

Když muž dal šátek
ženě kterou miloval
možná jen kvůli vzdálenému zahřmění
možná jen kvůli chladu na počátku léta
odešla žena s mužem daleko
Snad chtěla se vrátit s rozpukem léta
ale přišla sama za ledové noci
Zbyl jen kostkovaný šátek
který si uchovala v mrazivém měsíčním svitu
Když muž dal šátek

ženě kterou tajně miloval
k věčnému čekání odsouzen
Nebe řeklo měla by ho prozradit
Země řekla měla by ho prozradit
Jen tajně se často procházeli
na pobřeží moře
tajně a v skrytu se plavili
rybářskou lodí
ve snech kdy toužili nevzbudit se
šeptali miláčkovu jméno

Nakonec přišel den
kdy žena vydechla naposledy
hosté se přišli rozloučit
a objevili šátek
nejcennější z věcí
Nikdo si nevšímal
Nikoho nezajímal
Nikdo nevěděl
jakou má minulost a jaký význam
Pokryli tím šátkem
její bledou tvář

Zbyl popel v divočině
a z šátku nezřetelný vzor

THE LIFESPAN CONCEPT OF HISTORICAL DEVELOPMENT FACTORS OF CHINESE NATIONAL CHARACTER

Otto ČAČKA

Abstrakt:

Současné pojetí činitelů vývojových změn psychiky v ontogenetické, sociologické, ale i transkulturní oblasti zahrnuje stále více faktorů, které ústí do specifické multifaktorově podmíněné syntézy, vykazující v průběhu historie významný podíl na formování charakteru projevu obyvatel té-které oblasti.

Abstract:

The current concept of the psyche evolutionary changes factors in the ontogenetical, sociological and also transcultural area includes more and more factors, which lead to the specific multi-factor conditioned synthesis showing a significant share in the expression character shaping of the inhabitants of the given areas in the course of history.

Klíčová slova:

Historie; kultura; filozofie; náboženství; ekonomika; osobnost;

Keywords:

History; culture; philosophy; religion; economics; personality;

Foto: pan doc. Čačka při přednášce

V našem příspěvku se chceme pokusit zachytit vzájemné vazby více aspektů (ekologických, historických, nábožensko-filozofických, ale i ekonomických a uměleckých, včetně významných historických událostí atp.), které nesporně spolupůsobí na utváření psychiky jak jedince, tak i širších kohort zasažených obdobnými historicko-spoločenskými vlivy.

V průběhu času dochází neustále k dynamickému střetání ustálených tradic s novými myšlenkovými podněty i lidskou přirozeností. Snaha o harmonizaci ustálených hodnot s aktuálními požadavky pak nutí k hledání cest k obnově psychické homeostázy. Cesta k vyrovnání se s nesnadným lidským údělem směřuje často od uměleckých tvůrčích počínů, až po ulpívání na iracionálních náboženských praktikách.

Také intelektuálové - v určitých sociálně-ekonomických podmínkách a dobové úrovni poznání, tedy podle míry uchopitelnosti příčin strádání - zůstávali vždy ve svém subjektivním obrazu světa i pojetí jeho řádu více či méně rozkročení mezi racionálními a iracionálními aspekty. Podobně dochází i k obecnější relativně ustálené syntéze charakteristik duchovního světa u lidí určité epochy a koutu světa, která tvoří východisko jejich prožívání a chování. Setrvačností tradic i relativní stabilitou životních podmínek se tak postupně utváří až podvědomá mozaika ustáleného národního charakteru.

HISTORICKÉ A KULTURNÍ VLIVY JAKO BAZÁLNÍ ASPEKTY FIXACE SPECIFICKÉHO PROŽÍVÁNÍ A CHOVÁNÍ ČÍŇANŮ

XX.-XI.st.př.n.l. stát ŠANG

Paralelně s počátky egyptské kultury (3000 let př.n.l.) se rozvíjela i v Číně dobře organizovaná společnost dobytkařů a zemědělců. V její ideologii byly uplatňovány základní „archetypy“ všech pozdějších náboženství i základní mechanismy světské moci. Stát byl řízen z opevněných měst vojenskou a civilní byrokracií. Užívali písmo, uplatňovali právo, dovedně zpracovávali bronz, hedvábí, keramiku atp.

Věřili, že dění v přírodě je ovládáno panteonem přírodních duchů. Duchovnímu světu vládla směs animizmu („vše, co existuje má cit a sílu“) a šamanizmu („k usmíření duchů obřady a zvířecí oběti“). Uznávali potřebu harmonizace „vůle Nebes a dění v Podnebesí“ i „kult předků“. Panovník hlavou sboru věštců, kterým Nebesa vyjevují svou vůli cestou nejrůznějších náznaků (věštby z želvích krunýřů atp.).

Povinnosti „vyvoleného Syna Nebes“ vyjadřuje idea: „Nebesa **se dívají a naslouchají očima a ušima lidu. Péče o lid je jediným kriteriem ctnosti. Vladař, který vysává lid, žene sám sebe do záhuby...**“. Tato myšlenka byla pak v celých dějinách oporou mnoha lidových povstání.

První státní útvar zanikl vpády nepřátel a vnitřními rebeliemi.

XI.-III.st.př.n.l. dyn. ČOU

Po bitvě u Mu (1122 př.n.l.) převzali dobyvatelé vyspělou šangskou kulturu a dalších osm století (1066-221 př.n.l.) až do úpadku po oslabení centrální moci byla dále rozvíjena a šířena. Nová aristokracie usilovala o vyšší vzdělanost najímáním učitelů z řad sesazených úředníků, filozofů a šlechty (vznikaly rozdílné pohledy na „řád světa“).

Studium přírodních věd přivedlo některé učence až k ateistickému chápání jevů (Cuo-Čuan: „*Lidské oběti nejsou prostředkem proti suchu. **Je třeba zpevnit hradby, zvažovat výdaje a vést lidi k tomu, aby si pomáhali. Štěstí či neštěstí pochází pouze od lidí. Cesta nebes je daleko – cesta člověka je blízko***“). V obecné praxi však přetrvávaly nadále prvky animizmu a šamanizmu. Umění se ale uvolnilo z kontroly státu i náboženství. Prosazuje se láska k fantazii (fantastická zvířata).

Léta 403-221 př.n.l. DOBA VÁLČÍČÍCH STÁTŮ.

V duchovní oblasti pak probíhá paralelně soupeření STA ŠKOL usilujících různými cestami o nalezení řádu ve spleťném přírodním i společenském dění – který by se stal východiskem k optimalizaci způsobu vládnutí.

Škola **Jin-jang-tia** shledávala základní princip stálých změn v přírodě i společnosti ve střetání protikladných sil Jin a Jang, které však mohou přecházet i jedna do druhé (tvrdé-měkké, teplo-zima, světlo-chlad, dobro-zlo, maskulinita-feminita atp.). Podobný přístup nacházíme i ve škole 8 trigramů či Učení o pěti prvcích . (= Naivní pojetí fyziky a přírodních zákonů).

TAOIZMUS (Lao-C VI.st.př.n.l. Tao-te-ting - škola Cesty a její Síly) je učení přitažlivé spíše pro vzdělance. Protestující intelektuál (Jinš – samotář), znechucený společenskou situací, volil život stranou politických událostí, kde hledal soulad s řádem přírody i sebou samým - s přesvědčením, že takto realizovaná osobní autokultivace přivede časem nakonec i širší změny ve společnosti (**„Člověk je součástí přírody, takže zákony obdobné přírodním platí i ve společnosti. Je potřeba pochopit obecný zákon Tao a řídit se jím. Vždy se stane, co semusí stát“**). Je to interní „harmonizující autoterapie“ apelující spíše na individuální kultivaci vlastní přirozenosti, než na nějakou konfuciánsky povinnou jednotnou „uniformitu“ („Neměňme hlavu za klobouk!“).

Taoisté nevěřili v posmrtný život. (Wang-Čchung 27-107: **„Nebesa jsou jen hmotný jev, jako jakákoliv jiná věc podléhající přírodním zákonům. Lidský duch je vázaný na tělo jako plamen na svíci. Člověk se orientuje pouze na základě zkušeností a uspořádání svého rozumu“**).

Taoisté rozvíjeli i botaniku, medicínu aj. vědy.

Postupnou vulgarizací ale vzniklo lidové TAOISTICKÉ NÁBOŽENSTVÍ se „spravedlivými nebesy“, zbožštěným Lao-cem a panteonem nejrůznějších patronů (osm nesmrtelných) smíšeného původu (vč. hinduizmu, buddhizmu aj), které zahrnovalo i okultismus a alchymii. Dodnes existují i taoistické chrámy.

KONFUCIANIZMUS (Kchung-fu-c VI.př.n.l 551-479 př.n.l. Š-ting) Představuje uspořádaný systém starších myšlenek s osobitou interpretací. „Řád přírody“ převeden do oblasti společenské . Realita má naplňovat významu pojmů („Panovník musí být panovníkem, poddaný poddaným, otec otcem a syn synem.“/rolifikace/). Je to státotvorná filozofie mírumilovné a harmonické společnosti, dodržující zásady „spravedlivého jednání“. Smysl pro spravedlnost a empatie byly považovány za vrozené, vycházející z vůle Nebes („Kdo zná přirozenost zná Nebe“). Správného lze dosáhnout pouze správnými prostředky. Konfucius odmítal třídní rozdíly a byl průkopníkem vzdělávání pro všechny společenské vrstvy. Požadoval rozvíjet vnitřní kultivovanost i vnější zdvořilost vůči nadřízeným. (**„Vznešený se zajímá o to, co je správné, malý o to, co je prospěšné. Vznešený člověk je vždy šťastný, malý stále smutný. Morální člověk ani po nezdaru nerezignuje, ale nadále jedná správně, i kdyby si tím měl škodit.“**; **„Osobním zájmům poslouží nejlépe ten, kdo bude naplňovat obecné zájmy lidstva.“**). Jako věřící však vyžadoval vykonávání rituálů a obřadů. Toto učení bylo za dyn. Čchin zakázáno a bylo znovu oceňováno až za dyn. Chan.

Někteří konfuciáni byli již ve III. st.př.n.l spíše materialisty a ateisty, přidali ještě další ideje k myšlence jednoty makrokosmu a mikrokosmu, z níž vyplývá abstraktní etika. (Meng-C :**„Přirozenost není dobrá ani zlá, ale stává se**

takovou"; Sun-C aj. („Člověk nemá ve světě žádné mimořádné postavení, je součástí přírody jako jakákoliv jiná věc. Z těla se rodí duch schopný mravního vědomí, které je však třeba uměle pěstovat a vychovávat. Žádosti citu musí korigovat rozum nezatížený předsudky a strachem"; „**Nebesa nemají vlastní vůli ani rozum a neberou žádný zřetel na jednání lidí**“; „Sdružování je hlavní lidskou zbraní proti silám přírody. Harmonie ale vyžaduje vytyčení hranic. Rovnost neexistuje - na každém stupni společenské hierarchie je však nutné se na danou funkci hodit svými schopnostmi“). Obřady ani žádné úkazy neurčují osud, každý sám je tvůrcem vlastního údělu („**Pracuješ-li a šetříš - nebudeš chudý, zachováš-li životosprávu a často se pohybuješ – nebudeš nemocný**“).

Zcela jinak viděli principy dění ve světě **LEGISTÉ** (Chan-Fej: *Základem fungování společnosti není „láska“, ale „boj za dosažení prospěchu“*. Vladař a dané zákony musí mít „neomezenou autoritu“ a pak už stačí jen bdít nad jejich dodržováním. Lidská přirozenost je od nepaměti „zlá“ (usilující dosáhnout prospěchu bez osobních škod) a „vypočítavá“ (odměny a sankce kupují oddanost), idea „harmonického řádu“ je (vedle vojska a ekonomiky) pouze nástrojem k uchování vědomí jednoty. Vyučovat smí jen „státem povolení učenci. Ostatní školy musí být zakázány a jejich knihy páleny).

Paralelně pronikal z Indie do Číny **BUDDHIZMUS**. (Buddha VI.st.př.n.l.). Tato filozofie s prvky „duševní hygieny“ se postupně změnila na náboženství (klášterní celibát však narážel v Číně na tradiční prioritu rodinných pout a nesrozumitelný zůstal i abstraktní princip „nesmrtelné karmy“). Utrpení je důsledkem orientace na pomíjivé a je tedy subjektivní povahy, způsobované „nevědomostí“. Lidská duše je údajně součástí všepřonikajícího „univerzálního ducha“, a proto je nesmrtelná. Nesmrtelná KARMA (souhrn duševní činnosti) prodělává možnou „orientaci na pomíjivé“ dlouhodobý koloběh zrození a umírání. Cílem je NIRVANA, tj. splynutí se světovým duchem, vymanění se z utrpení „nejvyšším pochopením“. Osvícení je přístupné každému, bez ohledu na národnost či postavení. Přizpůsobováním buddhizmu čínské mentalitě vznikla řada variant (Čchan, Tien-taj, Čing-tu aj.)

Materialističtí odpůrci buddhizmu Např. Fan-Čen (450-515) „Traktát o smrtelnosti ducha“ („**Tělo je hmotný základ a duch je jeho funkce – stejně jako ostrost nemůže existovat bez ostří**“).

MOHISTÉ (Muo-Ti 479-381 př.n.l.) odmítali fatalismus, konfuciánského Řádu i nesmyslných ceremonií. Postupně se oprostili od náboženského rámce, popřeli existenci duší zemřelých a orientovali se na vědu. Požadovali zdůvodňování soudů.

(„**Největší prospěch je moci se najíst, teple obléci a po práci si odpočinout. Co tomu brání je nemorální a co proti tomu bojuje je spravedlivé**“).

EKLEKTICI usilovali o sjednocení pozitivních stránek jednotlivých škol, zvl. taoizmu a konfucianizmu („*Existují bílé liščí kožešiny, ale neexistují zcela bílé lišky*“). Vznikl jen soubor citátů bez uceleného systému.

III. st.př.n.l. císařství ČCHINŮ

Obratnou politikou a energickou bezohledností obsadil Čchin Š chuang-ti (260-210 př.n.l.) okolní země a dosáhl tím „první sjednocení celé Číny“. Hlavním městem byl Si-an. Sám si udělil titul „Prvního svrchovaného císaře“ a svoji vládu opřel o byrokratickou správu uplatňující legistické principy. Pronásledoval intelektuály a ničil artefakty dřívějších kultur („*Po Čhinech není nic staré*“). Lidé museli myslet pouze na prospěch státu, nikoliv na vlastní. Za takové provinění byli posláni do otroctví, vždy s několika generacemi své rodiny. Stejně dopadli i ti, kdo jej neudali. Statisíce otroků pak budovalo prvních 700 km DLOUHÉ ZDI nebo pracovali na TERAKOTOVÉ ARMÁDĚ a obrovské císařské hrobce.

Není divu, že paranoidní císař popravující i své lékaře byl nakonec v 50ti letech otráven a jeho říše se pak postupně rozpadla na tři části.

III. st.př.n.l. – III. st. dyn. CHAN

Doba „tří říší“ měla nezbytný cíl zrestaurovat zemi zničenou válkami + upevnit vládu „zbohatých plebejců“ a poskytnout lidu oddech, jistotu a bezpečí. Proto bylo také nutné „obnovit obecné povědomí Řádu, práv a povinností“. Dočasně ustalo pronásledování filozofických škol a zvláště byl oživen zájem o taoistickou autokultivaci i konfuciánskou „rolifikaci“ atd.

Proklamovaná povinnost panovníka „vládnout morální silou a nikoliv násilím“ byla sice působivá pro lid, v praxi se však prosazovaly spíše legistické principy moci („**Navenek konfuciáni, v praxi legislativci**“).

Tung Čung-šu autorem vychytrale eklektického „**lži-konfucianismus**“ s **náboženským nádechem**, který byl od té doby základem jednoty vzdělávání a kultivace. („*Božská nebesa vědomě a účelově zasahují do dění na světě. Přírodní katastrofy jsou varováním za nemorálnost. Nejvyšší ctností je podřízenost atp.*“). Úřady byly přidělovány podle výsledků u zkoušek garantovaných „císařskou akademií“ bez preference aristokracie. („*U každého se mají rozvíjet jen takové znalosti a dovednosti, které jsou mu dostupné a potřebné. Pouhé napodobování mudrců vede k nevědomosti*“).

Skuteční konfuciánští učenci i taoisté však bojují za očistu svých učením mj. i schválným přeháněním důsledků nových pouček, aby tak vynikla jejich absurdita. Prostší lidé pak hledali východisko spíše v buddhistickém náboženství.

VII.-VIII.st. období SUEJ

Krátkodobé znovusjednocení země předcházelo následující slavnou éru Tchangů. Přineslo atmosférou „klidu, jímavé hřejivosti a prostoty“. Centrem město Čchangtiang.

Císařský dvůr podporuje buddhismus. Z této doby stojí dodnes stovky chrámů s množstvím soch a pagod s lichým počtem pater i monumentální náhrobky s realistickou a až „barokně“ přeplácanou výzdobou.

VII.-X-st. dyn. TCHANG

S Tchangy nastává upevnění moci a rozšíření země až k Persii. Zpočátku vládne liberální kosmopolitismus přijímající všechny vlivy. To se projevuje i ve „zlidšťování“ náboženských plastik (bohové na „thangském lotosovém podstavci“). 845 na popud konfuciánců vydal císař Wu-Cung zákaz buddhizmu, rozpustil kláštery a bylo zničeno statisíce plastik (od té doby jen kopie, nebo cizí vzory) Obnoveny

„úřednické zkoušky“ s „lži-konfuciánským“ obsahem. Avšak zároveň „Zlatý věk čínské kultury“ – mnohé umělecké oblasti na vrcholu (malířství, literatura, brokát, řezby, laky, bronz, keramika, šperky aj.) Pagoda malé divoké husy – Sian fu (704) je vzácný pozůstatek tchangského hlavního města Čchang-anu.

Koncem VIII.st. tíživé nájezdy ze severu, vzrůst moci generálů, dvorské intriky a lidové povstání (860).

X.-XIII. st. dyn. SUNG

Po znovusjednocení nový rozkvět státu i kultury. Centrem Chang-čou. U moci realističtí podnikatelé utíkající se od vysokých úřadů ve městě do venkovských statků, kde pěstovali „svobodné umění“ v úzkém kroužku přátel („sedlačící hodnostáři“). Umělecká tvorba (poezie, kaligrafie, malířství, hudba aj.) potřebou vzdělanců (Monochromatická krajinomalba opěvující grandióznost přírody s osamělou figurou = sugestivní dojem nekonečna a filozofického klidu) zachycující osobní prožitky.

Na sklonku dyn. Sung vlna „materialistické kritiky“ (**„Když člověk pochopí, co je základní, pak se šest klasiků stane pouhým komentářem jeho vlastních myšlenek. Ztratí se hranice mezi Já a Světem, vnucovanou povinností a vlastním chtěním. Stačí se řídit vlastní intuicí – namísto vymyšlení složitých konstrukcí vlivů a cest k sebezdokonalování“**).

V době nepokojů na severu se zvyšuje zájem o čínskou formu Zen-buddhizmu (bezprostřednost, jednoduchost, zkratka, skromnost, individualita), což se promítá i do umění.

Éra končí dravým náparem Mongolů.

XIII.-XIV. st. mongolská dyn. JUAN

Hlavním městem Peking (dnes nejstarší). V euroasijské kosmopolitní říši („Pax Mongolica“) nastává rozvoj řemesel, obchodu i měst, prohlubuje se však bída venkova. Keramika bez osobitosti.

Intelektuálové setrvávají v pasivní rezistenci a pod vlivem taoizmu (Motivy: pavilon s borovicemi, ženy, rostliny, ptáci i hmyz a opět samotář v krajině). Povstání rolníků smetlo nadvládu Mongolů.

XV.-XVIII. st. dyn. MINGŮ

Téměř tři století klidu (1368-1644). Stále despotičtější režim se obklopoval nádherou a izoloval od lidu. Programová revitalizace tradic tchangské a sunské kultury. Snaha o obnovu lesku císařského dvora vedla k rozvoji řemesel. Vznikla řada skvělých architektonických výtvorů – např. izolujícího Zakázaného města (1407-20) Chrámu nebes (1409-20), impozantní hrobky. Pokračuje dobudování Dlouhé zdi. Kosmopolitizmus, avšak oficiální státní ideologií zůstává neokonfucianismus.

„Malující literáti“ pokračují v opozičním duchu svou individuálně originální tvorbou vyznačující se napětím a stylizací (závěsné svitky, kolorovaná tuš na papíře – velké panoramatické krajiny s borovicemi).

Zaostalá a slabá říše nakonec nezadržela vpád Mandžů.

XVIII.-XX. st. mandžuská dyn. ČCHINGŮ

Zaostalejší Mandžuoové s nadšením přijímali čínský luxus. To napomohlo k dalšímu rozkvětu uměleckých řemesel. Vládne však tvrdé až bezduché kopírování starých vzorů a narůstající zahraniční poptávka vede ke komercializaci.

Čínští vzdělanci Mandžui pohrdali a na protest se usilovně věnovali studiu čínské historie (vznikají slovníky a encyklopedie starých textů). Jasněji intelektuálové požadují obrátit pozornost na praktické, společenské, politické, hospodářské a vojenské otázky. Studují první překlady západních autorů a volají po reformách (***„Pravdu lze poznat jen prostřednictvím rozumu. Askeze nepřináší štěstí. Uspokojování přirozených potřeb není v rozporu s morálkou, ale naopak morálka musí být v jednotě s lidskými přirozenými potřebami“***).

XIX. st. čínská společnost zasažena střetem „mandžuského feudalizmu s dravým západním kapitalizmem“. Po vnučené a nevýhodné Nankingské smlouvě na konci opiové války s Velkou Británií (1842) se Čína dostává do polokoloniální závislosti. Následuje porážka Francií (1887) a Japonskem (1895).

XX. –XXI. st.

Ozbrojené povstání vedené Sunjatsenem svrhlo dyn. Čching (1911) a obnovilo nezávislost. 1912 vyhlášena Čínská republika. Šíří se kritika stinných stránek kapitalistických manýrů. Ideologické střety zastánců různých reforem od konfuciánců, přes pragmatiky až po propagátory marxizmu. Mao vede boj uvnitř i vně státu. Porážka Japonskem. Od 1949 Čínská lidová republika.

SOUČASNOST: Po letech voluntaristických absurdit komunistického režimu se v poslední době Čína vzrývá ekonomicky, což se odráží i na narůstající životní úrovni a sebevědomí obyvatel.

Pokusíme-li se o shrnutí, pak neo-konfucianizmus působil nejdéle na čínské myšlení /za dyn. SUNG + JUAN + MING = IX.-XX.st./ (*„Dbejte pravidel poslušnosti a budete v souladu s přírodou“*, *„lidská přirozenost zahrnuje jak tělesné žádosti, tak abstraktně ideální principy morálního jednání vycházející z všudypřítomné světové přirozenosti“*, *„kultivujte se socializací“*).

Dogmaticky autoritářská náplň „úřednických zkoušek“ brzdila myšlenkovou kreativitu.

Současní Číňané sice již často ani nechápou principy taoizmu, buddhizmu či konfucianizmu, ale přesto podle nich neuvědoměle řídí - protože je po celou historii neustále nasávají s „mateřským mlékem“.

Foto: pan doc. Čačka – diskuse s posluchači na přednášce

Literatura:

- FUNG YU-LAN, A. (1983) History of Chinese Philosophy. Vol.1: The Period of the Philosophers (from the Beginnings to Circa 100 BC). Princeton University Press, 812 s.,
- HUGHES, E.R. (1942) Chinese Philosophy in Classical Times. Edited and translated by E. R. Hughes, London: Dent and Sons, 336 s.
- JORDAN, M. (2000) Tajemný svět Asie. Praha: Knižní klub – Balios, 224 s. ISBN 80-7176-946-0.
- LAO-C' /KREBSOVÁ, B./ (1971) O Tao a ctnosti. Praha: Odeon, 298 s.
- LESNÝ, V., PRŮŠEK, J. (1940) Hovory Konfuciovy. Praha: Jan Laichter, 226 s.
- LESNÝ, V. (1998) Buddhismus. Olomouc: Votobia, reprint edice nakl. Jaroslava Samce (1948) 450 s.
- MILLOVÁ, K. 2012 Psychologie celoživotního vývoje Brno : Host, 128 s. ISBN 978-80-7294-699-0.
- MODERNÍ ČÍNA Komplexní průvodce novým světovým ekonomickým gigantem (2009). JOTA, 339 s., ISBN 978-80-7217-681-6.
- NARADA, M.T., MARX J. (1998) Budha a jeho učení. Olomouc: Votobia , 573, ISBN 8071983411.

ČÍNSKÉ REÁLIE – ZVLÁŠTNOSTI ZAHRANIČNÍCH OBCHODNÍCH PARTNERŮ PŘI STOLOVÁNÍ

CHINESE REALITY - SPECIAL FOREIGN BUSINESS PARTNERS AT TABLE

Zdeňka HRBKOVÁ

Abstrakt

Příspěvek pojednává o čínské pohostinnosti. Jako příklady je podrobněji popisován oběda a obsah večerního banketu. Dále se v příspěvku setkáme s otázkami použití jídelních hůlek, s problematikou kouření ve společnosti a s problematikou čajového obřadu.

Klíčová slova

Číňané, osobní zkušenost, pozvání na oběd nebo na večerní banket, dochvilnost, kulatých stolů, čajový obřad, fotografie.

Abstract

Chinese people, personal experience, an invitation to lunch or evening banquet, punctuality, round tables, tea ceremony, photography.

Keywords

Chinese personal experience, an invitation to lunch or evening banquet, punctuality, round tables, tea ceremony, photography.

Číňané - osobní zkušenost z návštěvy v Suzhou a v Šanghaji

Číňané jsou velmi pohostinní. Běžnou součástí obchodního jednání je pozvání na oběd nebo na večerní banket.

Oběd začíná cca od 13 hodin, večere od 18 hodin. Trvání oběda je cca hodinu a večere hodinu a půl až dvě hodiny. Dochvilnost je požadovaná za samozřejmost. Před servisem pokrmů předchází představení všech přítomných a podávání a popíjení čaje. Hostitel přichází jako první a vítá své hosty potleskem, slušnost je, potlesk opětovat.

Sedí se zpravidla u kulatých stolů, v jejichž středu je otočná deska, na ní se servírují společné misky a hosté mají možnost si vybrat a ochutnat nabízené pokrmy. Host sedí na čestném místě. Jídlo zahajuje hostitel tím, že nabídne hostům některý pokrm nebo pronáší přípitek.

Foto: paní dr. Hrbková při přednášce

Host je neustále vybízen ke konzumaci pokrmů. Číňané oceňují, když host konzumuje pokrm hůlkami.

U stolu se host nedotýká rukama pokrmů, je to považováno za nevychovanost. Když host dojí, zkříží hůlky na misce. U stolu by neměly hostovi hůlky spadnout na zem / přináší to smůlu/, host by dále neměl odmítnout nabídku posledního chodu / je to projev nevhodného chování/. Zároveň je nevhodné naklánět se pro jídlo na druhou stranu stolu.

Foto: paní dr. Hrbková při diskusi se studenty

V Číně je podávána jako poslední polévka. Jí se z misky porcelánovou lžící.

V Číně se nedojídá- není vhodné sníst vše, co máme na talíři, ale zároveň není vhodné ponechat netknutý pokrm na talíři/ je to velmi nezdvořilé/.

Čínská kuchyně je velmi pestrá, lehce stravitelná, některá jídla jsou pro nás Čechy ostrá a některá např. moučnický velmi sladké. Mezi nejslavnější pokrmy patří „pekingská kachna“. Číňané rádi přivítají hosta u stolu, kde se nabízí široký sortiment čerstvých ryb, darů moře atd. Hosté si sami vyberou, který druh ryby

nebo masa budou konzumovat. Velmi zajímavé je připravovat si tyto suroviny přímo u stolu hosta. Tento druh pohoštění vytváří i příjemnou společenskou atmosféru a velmi dobře se při této příležitosti navazují osobní i pracovní kontakty.

Jako nápoje se podává pivo, čínská pálenka a víno, různé druhy čajů. Odmítnutí alkoholu se považuje za nezdvořilé. Číňané mají vysokou odolnost vůči alkoholu, netýká se piva. Při přípitcích se předpokládá, že pronese přípitek i čestný host, obchodní partner. Se skleničkami se nepřitukává a do dna /kan-pej/ se pije první sklenička. Nápoje se podávají nechladené, v pokojové teplotě / víno a pivo/.

Na závěr oběda nebo večeře se nabízí čaj a teplé vlhké ručníky na omytí rukou. Dále se čestný host loučí a ostatní jej následují. Čínští hosté čekají v restauraci, až odejdou cizinci, pak odchází oni.

Další postřehy

Například kouření během jídla je obvyklé, chce-li někdo kouřit, nabízí cigaretu i ostatním. Číňané hovoří u stolu hlasitěji, při jídle i mlaskají nebo po něm nahlas říhají, což není považováno za nevhodné, je ale známkou dobrého rozložení po jídle. U jídla se obchodní otázky neprobírají, nebo jen velmi všeobecně. Vhodným tématem je „čínská kuchyně“, „ první dojmy ze zahraničí“, „spokojenost s ubytování“ apod. Spíše neutrální témata.

Oběd i večeře vždy končí přípitkem hostitele a při loučení předává hostitel drobné dárky. Hostitel se loučí s personálem restaurace. Vhodné je, aby i čestný host oplatil pohostinnost. Čínskému partnerovi dáváme najevo, že si ho vážíme.

Velmi zajímavá zkušenost - čajový obřad v Číně

Nejoblíbenějším nápojem je čaj/ nejvíce zelený čaj /. Pije se před jídlem i po něm, v úřadech, v domácnostech... Nejzajímavější pro cizince je, když pití čaje je spojeno s určitou čajovou kulturou neboli s „ čajovým obřadem“. Ke klasickému čajovému obřadu patří harmonické prostředí v souladu s přírodou, pečlivý výběr druhu čaje, typ nálevu, čajové nádoby a náčiní. Velmi zajímavá jsou pravidla chování při podávání čaje.

Čaj se podává nejprve starším osobám a pak se trpělivě čeká, dokud nezačnou pít. Když jsou naplněné všechny misky, může se začít pít. Šálek nebo misku je třeba držet palcem a ukazováčkem a ze spodní strany přidržovat prostředníkem. Čaj je třeba nejprve pomalu ochutnat, užít si jeho nádhernou vůni. Pije se s hlučným srkáním. Přestávky v pití čaje, které vzniknou, než se čaj v konvici přelije a vyluhuje, slouží k zábavě.

Ukázka přípravy čaje „čajový obřad“. Výuka v odborné škole v Suzhou (foto)

Gejši – studentky: uvítání hostů v čajovně

Gejši – studentka: příprava a servis čaje. Zahájení čajového obřadu
Čajový obřad – příprava čaje

Restaurace a zábava

V Číně je mnoho hospod barů, klubů pro zahraniční hosty. Ty jsou vybaveny tak, aby splňovaly zaměření – německá restaurace, italská restaurace, mexická restaurace apod. Nejoblíbenějším společenským místem pro místní obyvatele jsou KTV bary / Karaoke/. Vzhledem k tomu, že Číňané milují zpěv / i přes to, že některým se nedaří/ jsou tyto kluby vyhledávané

a většinou plné.

Odborná praxe studentů Hotelové školy, Vršovická 43, Praha 10

ve městě Suzhou , které leží v čínské provincii Tiang-su, hraničící se Šanghají.

Popis místa pobytu

Město má cca 9 milionů obyvatel. Moderní čtvrť Suzhou Industrial Park /SIP/ má mnoho továrních podniků a Suzhou new distrikt, kde se nachází mnoho budov s kanceláři světových firem.

Město je zaměřeno na obchod, a proto je zde mnoho cizinců a restaurací s cizími kuchyněmi.

Uprostřed města se nachází jezero Jin-ji lake, které měří po obvodu 20 km. Ve slunečných dnech se toto místo stává centrem klidu a odpočinku místních lidí.

Z hlediska trvalého bydliště je Suzhou velmi dobrým místem pro každého, jelikož je to město bezpečné s mnoha krásnými bytovými komplexy, obchodními domy, širokou škálou škol a službami každodenní potřeby, včetně překrásných zahrad, kanálů apod.

Fotografie charakterizující místo pobytu - Suzhou

Vodní brána Zhouzhuang

Grand Canal Suzhou

Hedvábí v Suzhou

Zahrady v Suzhou

**Odborná praxe studentů Hotelové školy, Vršovická 43, Praha 10.
V Hotelu Crowne Plaza , Suzhou**

Hotel **Crowne Plaza** byl vystavěn v roce 2009 na břehu jezera Jin-li lake. Vlastníkem hotelu je developerská skupina Join-in group. Hotel patří do skupiny IHG group, která je největší na světě. Hlavním zaměřením hotelu jsou obchodní cestující a hotel se zabývá touto skupinou zákazníků.

Ocenění hotelu:

- Hotel byl během dvou let provozu vyhlášen dvakrát Nejlepším obchodním hotelem v Číně, zařazen mezi 100 nejlepších hotelů v Číně včetně různých dalších zahraničních ocenění.
- Obsazenost hotelu 85% - je to velmi vysoké číslo mimo příchodu čínského nového roku - 25%-jsou zavřené továrny, hosté odjeli na dovolené domů.

Největší zajímavost:

je samotná Čína jako celek a to, co s ní souvisí.

Zkušenosti žáků:

Odbornou stáží získávají žáci:

- mnoho nových zážitků
- větší rozhled i mnoho teoretických a praktických zkušeností z mezinárodního hotelového provozu/recepce, show kitchen, hostesky v restauraci, ve V.I.P. klubu.../
- poznání čínské kultury, která je odlišná od naší kultury. Etiku při stolování. Kvalitu čínského stravování a pohostinnosti atd.
- nová přátelství.

Žáci se naučili velmi dobře komunikovat v cizím jazyce, někdy i velmi zábavnou formou. Naučili se hospodařit s vlastními prostředky a být bez rodiny v daleké cizině.

Dále poznávají:

- nová města, městské prefektury s dlouhou historií
- železnici spojující Šanghaj s čínskými provinciemi

- neuvěřitelně nádherné dálnice vybudované kolem Suzhou a Šanghaje,
- pamětihodnosti v navštěvovaných městech
- čínskou operu, hedvábí, rukodělné umění, čínské malířství, kaligrafie atd.
- čínskou operu, hedvábí, rukodělné umění, čínské malířství, kaligrafie atd.

Osobní přínos odborné stáže pro studenty:

- i do vlastního života si žáci přináší poznatky o tom, jak se starat o svou domácnost.
- naučili se hospodařit s vlastními penězi a hlavně:
- poznat, jaké to je, být odloučený od rodiny a přátel, na delší čas.

Do své budoucí práce si přináší studenti hodnocení, které je výbornou vizitkou pro vstup do jejich pracovní kariéry.

Náročné situace pro studenty

- vžít se do zvyklostí přátel, které jsou odlišné od evropských a někdy nepochopitelné pro obě strany
- domlouvat se v obchodních centrech při nákupech, smlouvat v tržnicích...
- Vyrovnat se s příkazy dávané na meetingu v čínštině
- zvládnout všechna nařízení dávána personálu při plnění povinností na jednotlivých úsecích
- zvykat si na systém dopravy na ulicích, dávat velký pozor na přechodech a křižovatkách atd.

Přínos školy po skončení odborné stáže

- zkušenosti stážistů jsou správnou motivací pro další žáky, kteří mají zájem
- odborná stáž v zahraničí je správnou vizitkou pro žáky, kteří se ucházejí o studium např. při Dnech otevřených dveří
- škola získává nezastupitelné informace o této destinaci.

Literatura

Suzhou Garden Photo Tour .< <http://www.chinaodysseytours.com/suzhou/suzhou-garden-photo-tour.html> >.

Osobní archiv. Fotografie z pobytu studentů v Číně.

Poznámka: V textu byly použity fotografie ze soukromého archivu autorky.

ČÍNA A PERSPEKTIVNÍ JAZYKY PRO 21. STOLETÍ

Josef Vojáček

Abstrakt

Evropská mnohojazyčnost působí nemalé problémy při mezinárodní komunikaci, a to nejen v Evropě, ale na celém světě. Tento problém neřeší optimálně ani používání angličtiny. Jako společný jazyk, „jazykový most“, může sloužit neutrální nadnárodní a snadno naučitelný jazyk. V příspěvku je popsáno, jak se takové jazyky, nazývané plánové, vyvíjely. Největšího a celosvětového rozšíření, včetně Číny, dosáhl plánový jazyk esperanto. Podrobněji je o tom pojednáno v příspěvku, včetně možnosti navázání kontaktu v Číně.

Abstract

European multilingualism has posed significant challenges to international communication, not only in Europe but throughout the world. This does not solve the problem optimally by using English. As a common language, "bridge language" can serve multinational neutral and easy to learn language. The paper describes how such languages, called plan, developed. The greatest and global expansion, including China, reached the planned language Esperanto. More details about that are discussed in the paper, including the ability to make contact in China.

Eŭropa multlingveco kaŭzas grandajn problemojn por internacia komunikado, ne nur en Eŭropo, sed en la tuta mondo. Ĉi tiun problemon solvas optimume nek uzado de la angla. Kiel komuna linvo, „lingva ponto“, povas servi neŭtrala supernacia kaj facile lernebla lingvo. En la kontribuo estas priskribita, kiel tiaj lingvoj, nomataj planlingvoj, evoluadis. La plej grandan kaj tutmondan disvastigon, inkluzive de Ĉinio, atingis planlingvo Esperanto. Pli detale estas tio pritraktita en la kontribuo, inkluzive de ebleco ligi kontaktojn en Ĉinio.

Klíčová slova

Neutrální jazyk, plánový jazyk, esperanto, interlingvistika, jazykový most, čínské univerzity,

Keywords

Neutral language, planned language, Esperanto, interlingvistika, bridge language, Chinese University

El popola Ĉinio, China Radio International, Universala esperanto asocio, esperantologie.

Před sto lety by jako perspektivní jazyk pro 20. století byla s největší pravděpodobností považována francouzština. V dalším vývoji, vedoucím ke 2. světové válce, posílila němčina, po válce byla ve východním bloku spojovacím jazykem ruština, kterou po rozpadu Sovětského svazu poměrně rychle nahradila angličtina, která s postupující globalizací upevňuje své postavení. Taková je situace v Evropě, musíme se však podívat také na ostatní kontinenty. V Severní Americe převažuje angličtina, v Kanadě se mluví také francouzsky. Jižní Amerika používá španělštinu kromě Brazílie, která je skoro tak velká jako celá Evropa, kde je jednotným jazykem

portugalština. Afrika je mnohojazyčná, z evropských jazyků se tam používají jazyky bývalých kolonizátorů. V Austrálii je kromě domorodých jazyků angličtina. Asie a Oceánie je zase jiný jazykový svět, kde významným a rychle se rozvíjejícím velkým státem je Čína. Ne zcela neopodstatněně se žertem u nás

Foto: pan doc.

Vojáček při přednášce

objevil názor, že se naši vnuci (případně vnuci našich vnuků) budou

místo angličtiny učit čínsky. Uvažujeme-li o společném nadnárodním jazyku, musíme dojít nutně k názoru, ke kterému už před více než 500 lety došel Jan Amos Komenský, že tuto funkci nemůže zastávat žádný národní jazyk, protože by byli zvýhodněni rodilí mluvčí. Komenský nedoporučoval ani latinu, která byla mezinárodním jazykem učenců středověku, protože pro její složitost by se ji obtížně učil prostý lid. Univerzální společný jazyk musí tedy být neutrální a snadno naučitelný. Tyto dvě základní podmínky může splnit jazyk uměle vytvořený, s plánovitě vytvořenou gramatikou a slovní zásobou. Proto tyto jazyky lingvisté nazývají *plánové*. O plánové jazyky se zajímá interlingvistika^[1].

Stručný přehled vývoje plánových jazyků

Problémy s dorozumíváním měli lidé již ve středověku – viz legendu o stavbě Babylonské věže a zmatení jazyků při její stavbě. Postupně vstupují na scénu řečtina a latina. Středověcí filozofové, kromě Komenského také Leibniz a Descartes a mnozí další se zabývali vytvořením mezinárodního jazyka. Ve středověku byla vytvořena řada projektů jazyků, které si kladly za cíl „vyjádření podstaty jevů“, nikoliv jejich snadné naučení. Potřeba společného jazyka se hlásila stále více s klesajícím používáním latiny.

Prvním plánovým jazykem, který dosáhl určitého rozšíření, byl Volapük, který se začal používat v roce 1879. Jeho autorem byl německý katolický kněz Johann Martin Schleyer. Ten považoval jazyk za své vlastnictví a vyhradil si právo na změny. Tím se hnutí rozštěpilo a po Schleyerově smrti v roce 1912 pokusy o jeho oživení neuspěly.

V roce 1887 vydal varšavský oční lékař Ludvík Lazar Zamenhof v ruštině své dílo, učebnici jazyka s názvem *Měždunarodnyj jazyk*, pod pseudonymem Doktoro Esperanto, který znamená „doutfající“. Tento pseudonym pak přešel do názvu jazyka. Myšlenkou vytvoření takového jazyka se zabýval od dětství. V Bjalystoku, kde vyrůstal a který tehdy patřil k carskému Rusku, žila mezinárodní směsice obyvatel – Rusové, Němci, Poláci, Židé, Litevci. Mezi lidmi z těchto národnostních skupin nevládly příliš přátelské vztahy, protože si většinou vzájemně nerozuměli. Mladý Ludvík došel k názoru, že tuto situaci pomůže vyřešit společný neutrální jazyk, a to nejen v Bjalystoku, ale na celém světě. Bylo v tom hodně idealizmu, ale tyto ušlechtilé myšlenky přešly do vnitřní ideje jazyka a pomohly mu přežít v mnohých kritických situacích.

Volapük a esperanto nezůstaly osamocené, projektů dalších jazyků rychle přibývalo. I když se esperanto úspěšně rozvíjelo, lingvisté si nebyli zcela jisti, jestli je to ten nejvhodnější jazyk. Proto byla v roce 1901 založena společnost Delegace pro přijetí mezinárodního jazyka, která měla vybrat vhodný pomocný jazyk pro mezinárodní komunikaci. Komise rozhodla v roce 1909 přijmout esperanto v reformované podobě pod názvem Ido (potomek). Proti tomuto rozhodnutí protestovala řada členů delegace, protože komise rozhodla bez souhlasu všech členů, a kromě toho úkolem Delegace bylo vybrat vhodný jazyk, nikoliv vytvořit nový, reformovaný. K Idu se přihlásila řada esperantistů a přívrženců dalších jazyků a hnutí se zpočátku úspěšně rozvíjelo, ale postupně začalo slábnout.

Lingvisté nezapomněli ani na latinu. V roce 1903 sestavil Giuseppe Peano jazyk Latino sine flexione (latina bez flexe), čili zjednodušenou latinu. Na rozdíl od Volapüku a esperanta nešlo o hnutí s myšlenkami na sjednocení lidstva, ale o střízlivý a logický jazyk odborných informací moderní civilizace. Asi šedesát let jeho existence ukázalo, že racionální využití latiny v oblasti vědeckých informací je zcela realistické.

V dalším vývoji hrála roli mezinárodní interlingvistická organizace IALA – International Auxiliary Language Association, založená počátkem dvacátých let. Od návrhu přijetí nebo modifikace některého z existujících mezinárodních jazyků přešla k úkolu sestavení jazyka na vědeckém základě. Lingvisté analyzovali existující mezinárodní jazyky, problematika byla projednávána na mezinárodních kongresech a symposiích (např. v Ženevě 1925 a 1930). Mezi šesti nejdůležitějšími zkoumanými mezinárodními jazyky byly: Esperanto, Ido, Nov Esperanto, Occidental, Novial, Latino sine flexione. Protože se nepodařilo najít kompromis, ukázala se nutnost dalších výzkumů. Pokračovaly kongresy v Ženevě – 1931 a v Římě – 1933. Kromě analýzy zkoumaných mezinárodních jazyků byly provedeny srovnávací studie angličtiny, němčiny, ruštiny, francouzštiny, španělštiny, italštiny a latiny, byly vytvořeny frekvenční slovníky. Postupně vznikly čtyři velmi podobné varianty mezinárodního jazyka a na základě dvou vybraných vypracoval ředitel IALA, Alexander Gode, závěrečnou verzi, nazvanou Interlingua. V roce 1951 byla publikována její gramatika a Interlingua – English Dictionary. Tím IALA splnila svoje poslání a v roce 1953 byla rozpuštěna. Koncem padesátých let se začala Interlingua používat pro vědecké účely. Blízká byla především lékařům díky jejich znalosti latiny.

Plánových jazyků bylo vytvořeno kolem tisícovky. Některé zůstaly ve stadiu projektu a mluvil jimi jenom jejich autor, případně ještě několik lidí z jeho nejbližšího okolí. Nevelký počet dosáhl určitého rozšíření a praktického používání. V posledních letech díky internetu vznikaly tzv. Conlangs – Constructed Languages, které jsou spíše pro zábavu než pro praktické použití. Největšího rozšíření dosáhlo esperanto, které je využíváno v nejrůznějších oblastech lidské činnosti, od milovníků koček až po odborné aplikace ve vědě a technice. Má tedy největší předpoklady se stát mezinárodním jazykovým mostem.

Čína a esperanto

Pro Číňany, jako pro všechny asijské národy, je obtížné se učit evropské jazyky včetně esperanta, které má evropský základ, jednak díky odlišné struktuře jazyků a také proto, že mezinárodní slova, která tvoří část slovní zásoby evropských jazyků, neexistují v asijských jazycích. Esperanto je však pro Číňany asi desetkrát snazší než angličtina, která je vyučovaná povinně. Esperanto vyučované jako první cizí jazyk

může učení angličtiny značně usnadnit. A naopak, mají-li žáci již základy angličtiny, učí se snadněji esperanto. Pro efektivní výuku esperanta je důležité, aby slovní zásoba v kurzu byla založena na frekvenčním slovníku, aby žáci mohli začít co nejdříve mluvit. V roce 2012 bylo esperanto vyučováno na šesti čínských univerzitách.

Mezinárodní liga esperantských učitelů (ILEI) uskutečnila začátkem roku 2012 v Hajnanu v Číně velkou akci, který se tak stal „Esperantským ostrovem“. Od 11. ledna do 12. února zde probíhaly tři kurzy různých úrovní: Základní intenzivní kurs, metodický seminář a dva paralelní univerzitní kurzy. Kurzů se zúčastnilo kolem 130 osob z 23 zemí, většinou asijských, ale na metodický seminář a univerzitní kurzy dojelo několik desítek Evropanů. Žáci základního kurzu byli neobyčejně pilní: Výuku – celkem 200 hodin – měli denně od 8 do 18 hodin a od 20 do 22 hodin pokračovali samostudiem, při kterém jim pomáhali účastníci metodického semináře, kteří si tak prakticky vyzkoušeli, co se učili teoreticky. Na závěr se 29 kurzistů podrobilo zkoušce podle Evropského rámce jazyků v úrovních B1, B2 a C1.

V Číně byl vydáván časopis *El popola Ĉinio* (EPĈ), bohatě ilustrovaný barevnými obrázky. Čtenář se v něm mohl seznámit například s Terakotovou armádou, se Zakázaným městem, s Čínskou zdí, s přehradou Tři soutěsky, postavené na mohutné čínské řece Jang-c'-ťiang (Dlouhá řeka) a s mnoha dalšími zajímavostmi. Asi před dvaceti lety přestal vycházet v papírové podobě a přešel na internet^[2]. China Radio International (CRI)^[3] vysílá také v esperantu. Z vysílání se lze dovědět nejen novinky týkající se esperanta, ale také aktuální informace a zajímavosti jak z Číny, tak z celého světa. Občas do vysílání přispívají i čeští esperantisté.

V Číně vychází v esperantu také řada knih, několik jsem z mé knihovničky přinesl na seminář na ukázkou: 5000 let Číny, Malá encyklopedie Číny, Konverzace čínštiny, sbírka básní Ašma, Opiová válka a několik dětských knížek: Pěkný snílek, Dvě kočky, Rozpustilé kůzle, Vážít slona, Nové šaty pro panenku, Čí je to kapesník.

Navázat kontakty v Číně pomocí esperanta není problém. Světový esperantský svaz UEA (Universala esperanto asocio) vydává každoročně Ročenku (Jarlibro)^[4], ve které je kromě informací o UEA uvedena „sít delegátů“, což je adresář dobrovolníků, kteří jsou ochotni poskytnout esperantistům, kteří se na ně obrátí, radu nebo pomoc. V Ročence 2012 jsou v Číně delegáti ve 26 městech, ve větších i tři nebo čtyři. Na tak velkou zemi to není mnoho, ale mohou vás zkontaktovat s esperantisty v místech, kde nejsou delegáti. Pomoc mohou poskytnout také v EPĈ nebo v CRI. Komunikace pomocí esperanta může být příjemnější než v čínštině nebo angličtině. Zajímavé je, že i když se esperantisté vidí poprvé, díky společnému jazyku se spolu mohou bavit jako staří dobří známí.

V roce 1986 byl v Pekingu 71. Mezinárodní esperantský kongres se 2482 účastníky a v roce 2000 se uskutečnil Mezinárodní mládežnický kongres v Hong Kongu s 200 účastníky. Esperanto má v Číně dobrý zvuk, možná lepší než v některých státech v mnohojazyčné Evropě, konkrétně u nás.

Závěrem

V roce 2012 oslavilo esperanto polokulaté 125. výročí svého vzniku. Někomu se může zdát, že za tak dlouhou dobu se velmi málo rozšířilo a že je už za svým vrcholem díky širokému používání angličtiny. Uvážíme-li však tu skutečnost, že za esperantem nestojí hospodářská a politická moc jako za národními jazyky, je postavení

esperanta, které v současné době má, velmi dobré. Další brzdou v jeho rozvoji byla nedůvěra, zda to je nejdokonalejší a nejvhodnější jazyk pro mezinárodní komunikaci a snaha o jeho reformování (viz především Ido). Dalším problémem byly roztržky v esperantském hnutí, které suplují pro plánový jazyk neexistující stát. V EU hraje důležitou roli Evropská esperantská unie (EEU). Podrobnější popis vývoje, úspěchů a neúspěchů esperanta by zdaleka překročil rozsah tohoto příspěvku. Problematikou esperanta a esperantského hnutí se zabývá esperantologie.

Překážkou pro rozšíření esperanta je také řada předsudků a chybných informací. Lidé často mají takovou představu, že esperanto chce konkurovat angličtině a vytlačit ji z mezinárodního kolbiště. Skutečnost je však úplně jiná. Esperanto dobře poslouží jako jazykový most, především v mnohojazyčném prostředí, ale tam, kde je běžně používána a dobře slouží angličtina, případně jiný národní jazyk, budou bez problémů tyto jazyky užívány i nadále.

Velmi důležitou roli hraje propedeutická hodnota esperanta. Výuka esperanta jako prvního cizího jazyka je vlastně jazykovou přípravou pro učení dalšího cizího jazyka. Jak bylo uvedeno, pro Číňany je taková pomoc ještě markantnější.

V příspěvku jsem chtěl ukázat, že esperanto patří k perspektivním jazykům a je využíváné a použitelné také v Číně. Pro širší pohled jsem přidal něco s vývoje plánových jazyků a esperanta. Mnoho informací o esperantu lze získat na internetu, například na stránkách esperanto.cz nebo ve Wikipedii. Na internetu je také řada kurzů esperanta [5], pracuje se také na kurzech národních jazyků, které se bude možno učit pomocí esperanta.

Literatura

[1] Barandovská-Frank, Věra: *Úvod do interlingvistiky*. GARMOND Nitra, 1995.

ISBN 80-967 425-0-7.

[2] El popola Chinio [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z WWW:

<http://www.espero.com.cn/>

[3] CRI [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z WWW:

<http://esperanto.cri.cn/radio/china.htm>

[4] Universala Esperanto-Asocio: *Jarlibro 2012*. ISSN 0075-3491

Lernu! [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.lernu.net/>

Jaroslav JANČÍK

Anotace

Východiskem tohoto sdělení je vývoj vědy v Čínské lidové republice, její silné a slabé stránky, vědecký standart současné čínské vědy v mezinárodním srovnání, stejně tak jako počet vydávaných vědeckých publikací, výsledků výzkumu a spolupráce v mezinárodní oblasti. Marketingoví experti a vědci na poli neurověd na univerzitě v Hangzhou zkoumají pomocí nejmodernějších vědeckých metod (fMRI – funkční magnetické rezonance), jak např. působí reklama na naše podvědomí. Čínská neuroekonomie a neuromarketing hledají „klíč“ k mozku jejich zákazníků.

Annotation

The basis of this communication, is the development of science in China, its strengths and weaknesses, scientific standard of contemporary Chinese science in international comparison as well as the number of published scientific papers, research and cooperation in the international arena. Marketing experts and scientists in the field of neurosciences at the University of Hangzhou examined using the latest scientific methods (fMRI - functional magnetic resonance imaging) to act as advertising on our subconscious. Chinese neuroeconomics and neuromarketing are looking for the "key" to the brain of their customers.

Kurzfassung (Abstract): Neuromarketing im Kontext der chinesischen Wissenschaft: Der Ausgangspunkt dieser Mitteilung ist die Entwicklung in der Wissenschaft innerhalb der Volksrepublik China, Stärken und Schwächen der Wissenschaft in China und Chinas Wissenschaftsstandard im internationalen Vergleich, genauso wie Anzahl von wissenschaftlichen Publikationen, Forschungsergebnisse und Kooperationen im internationalen Bereich. Marketingexperten und Hirnforscher an der Uni in Hangzhou untersuchen mit modernsten wissenschaftlichen Methoden (fMRI - Funktionelle Magnetresonanztomographie), wie z.B. Werbung auf unsere Unterbewusstsein wirkt. Neuroökonomie und Neuromarketing in China suchen die „Schlüssel“ zum Hirn Ihrer Kunden.

Klíčová slova

Věda; výzkum; vědecká publikace; výzkum mozku; neuromarketing; rozvojová země; funkční magnetická rezonance fMRI.

Keywords

Science, research, scientific publications, brain research, neuromarketing; developing country; functional magnetic resonance imaging fMRI.

Schlüsselworte: Wissenschaft; Forschung; wissenschaftliche Publikation; Hirnforschung; Neuromarketing; Entwicklungsland; funktionelle Magnetresonanztomographie fMRI.

Foto: pan dr. Jančík při přednášce

mají tento podíl vyšší.

V současné Číně exploduje počet vydávaných odborných a vědeckých publikací, v letošním roce Čína předstihne první Spojené státy. I když USA s Velkou Británií, Francií a Německem vydávají společně celosvětově na výzkum a vývoj 59%, přistupuje k těmto klasickým velmocem nejen Čína, ale i Brazílie s Indií a v blízké době k nim budou patřit i regionální velmoci Irán a Turecko. Samozřejmě, že pouhý počet publikací není rozhodující, určující je kvalita – tento kvantitativní přístup má i své slabiny. Prof. Jörg Hacker, prezident Národní akademie věd SRN (Leopoldina) konstatuje, že dosti neanglicky psaných či přes „peer review“ nedoporučených odborných sdělení „propadá sítím“ bez povšimnutí – to se týká množství čínských, ale i německých publikací. Co se publikování týká, činil mezi roky 1999 a 2003 počet čínských uveřejněných prací 242.000, což představovalo 4,4% podíl celosvětově; v letech 2004–2008 to již bylo 748.000 (10,2% globálně, 2. místo za USA). Pokud bude tento trend pokračovat, předstihne Čína USA již v letošním roce 2013. Robert Paul Königs, zástupce německé „Forschungsgesellschaft“ trochu zpochybňuje tento rychlý růst: „Hodně publikovat ještě zdaleka neznamená dobře publikovat“. Neméně důležité je, jak často je článek celosvětově citován – častá citace znamená, že i jiní výzkumníci práci uznávají a pozitivně hodnotí. Z tohoto pohledu se Čína nachází na 7. místě v celosvětovém měřítku. Matematik Königs uvádí, že v procentech jsou publikované studie z Číny ne tak kvalitní jako z jiných národních zdrojů, sám zastává princip „Klasse statt Masse“ a Němci se snaží brzdit počet uveřejňovaných prací novými pravidly; např. publikovat menší počet referencí, ale zvláště ty, které mají silnou vypovídací hodnotu. Sám Königs pracoval 2 roky v Číně a domnívá se, že Číňané „protlačují“ často publikace za pomoci jistých triků, které však vidíme i u evropských výzkumných ústavů: např. objev je rozdroben na řadu kratších článků a ne uveřejněn v jednom stručném uceleném sdělení. Přesto se domnívá, že Čína se stane vedoucí světovou mocností v oblasti vědy a výzkumu. „Zatím tam nejsou, ale směřují nahoru“, konstatuje britský prof. Sir Chris L. Smith a doplňuje: „Globální výzvy, jako změny klimatu, potenciální pandemie, biodiverzita, zajištění dostatku potravin, vody a energie vyžadují globální spolupráci“. Nesmírnou pomocí jsou nové způsoby a cesty komunikace mezi vědci – elektronická komunikace, Skype, Facebook či Twitter, které vedou k větší spolupráci a šetří náklady na samotný výzkum, na cesty a konference. Nové možnosti komunikace vedou i k použití tzv. „Dual-use-Problematik“, kdy jsou jednotlivá témata diskutována otevřeněji – jedná se např. o některé nové poznatky a technologie, jejichž užití je civilní i vojenské. Zůstává však

Největším partnerem Číny v oblasti vědy a techniky je Německo. Peking však již před dvěma lety předstihnul Berlín co se financování výzkumu a vývoje týká (hovoří o tom studie OECD); více investují ve světě pouze Spojené státy. V roce 2011 investovala ČLR dvakrát více prostředků do této oblasti než SRN; ještě v roce 2001 investovaly obě země ve stejné výši. Zajímavý je podíl státu a průmyslu, který u průmyslu činí 67%, což je zhruba 5% nad průměrem OECD – pouze Finsko, Švýcarsko a Lucembursko

otevřená otázka, nakolik mají být zveřejňovány např. detailní údaje z oblasti medicíny, jež se týkají třeba výzkumů původců smrtelných onemocnění. Německo patří se svými 440.000 vědeckých publikací k vedoucím státům a současně zdůrazňuje nutnost zvýšit zájem o čínský výzkum (ale i brazilský a indický). Uvádím úmyslně příklad Německa a jeho vztahu k Číně jako kontrast k orientaci naší, české vědy. Připomínám, že např. stále více německých doktorandů hledá svou budoucnost v dlouhodobých stážích v čínských ústavech, ačkoliv se jim nabízejí i možnosti stážovat v Anglii či v USA. Vlastní čínský vývoj a výzkum získává na stále větší důležitosti, jen tak je dle čínské vlády Čína schopna držet krok s ostatními státy. Hodnota exportu high-tech produktů z Číny (ne trička a obuv!) činila v loňském roce 490 Mld USD (345 Mld Euro) – tím se Čína stala již po páté za sebou „mistrem světa“ v exportu v této oblasti. Roční růst tohoto segmentu představuje v předchozím roce 1,9 bilionu Yuanů (přibl. 200 Mld Euro) a ve srovnání s rokem 2005 se objem zdvojnásobil. Čína zaměstnává 2,6 Mio lidí ve výzkumu a vývoji, což představuje celosvětově pětinu všech pracovníků v této oblasti. Země disponuje 57 Mio odborných pracovníků, schopných nasazení do této oblasti. Experti se domnívají, že to vše je díky zlepšujícímu se systému vzdělávání a dalších vzdělávacích možností pro odborné síly a rovněž díky vyrovnanosti poměru mezi vědci a techniky. V současné době Čína disponuje solidním jádrem techniků mladšího a středního věku, což bude hrát v této oblasti důležitou roli. Výsledkem nejsou jen úspěchy v kosmickém výzkumu, ale i stavba vysokorychlostních tratí, objevy v oblasti supravodivých materiálů na bázi železa a v oblasti výzkumu fyziky pevných částic, silnou stránkou čínské vědy je i matematika, chemie či inženýrské obory. Mimořádné jsou i výsledky výzkumu v oblasti kmenových buněk jako slibné cesty k léčbě zatím nevyléčitelných onemocnění jako je např. Alzheimer a Parkinson – čínské podmínky jsou liberálnější. Bruce Whitelaw z britského institutu Roslin, kde byla v roce 1996 jako první savec naklonována ovce Dolly prohlásil, že vývoj jde pomalými krůčky. Co se však podle něho podařilo v této oblasti čínským vědcům s myší Xiao Xiao („mini“), je opravdu „kvantový skok“; v oblasti tzv. „buněčného inženýrství“, spojení lékařských oborů a biomechaniky pro vytváření umělých orgánů a částí těla, klonů, zaujímá Čína vedoucí roli ve světě. Jako jediná rozvojová země na světě se podílí na mezinárodním projektu výzkumu lidského genomu – odpovídá to její vedoucí světové roli v oblasti biotechnologií; ačkoliv Čína vstoupila do této oblasti relativně pozdě, rychle vybudovala dvě špičkové centra, Pekingský genomický institut (ředitelem je prof. Huan ming Yang, špičkový výzkumník, působící dříve na renomovaných výzkumných pracovištích v USA a ve Francii a Čínské národní centrum pro výzkum lidského genomu. Z USA se vrací významní čínští vědci, jako např. Lin Longnian a Qian Zhuo, kteří jako první na světě v ústavu biologie Východočínské univerzity v Šanghaji dekodovali elektrickou aktivitu mozku. Návrat mnoha podobných odborníků z amerických univerzit nepřispívá jen k rozvoji technologických poznatků, ale přináší do čínského výzkumu i efektivnější mentalitu týmové práce a spolupráce. Společně s Vietnamem a Filipínami podepsala Čína smlouvu o spolupráci při výzkumu zemětřesení v oblasti Jihočínské moře a o společném průzkumu ropných zdrojů v tomto regionu. Čínští seismologové provádějí na základě smlouvy s Etiopií tektonický výzkumy na východoafrické čáře tektonického zlomu, je to první čínská expedice v této oblasti vědy i z hlediska geografického. V březnu minulého roku představila Čína ve městě Lanzhou databanku tradičních tibetských léčiv a to ve spolupráci s tibetskými lékaři a vědci; databanka je přístupná všem vědcům i

nemocničním zařízením. Je třeba poznamenat, že obě skupiny tibetských i čínských vědců společně pracovaly v přátelské atmosféře na kultivaci surových materiálů a že těsná spolupráce se osvědčila.

Jednou z disciplín, která se v současnosti rozvíjí a ve které v posledních letech došlo díky rychlému vývoji zobrazovacích metod v oblasti neurověd (např. funkční magnetické rezonance, mezi lidmi známé jako „tunel“), je neuroekonomie, resp. neuromarketing. Zatímco v ČR zhruba před čtyřmi lety se jen sporadicky objevovaly krátké zmínky o neuroekonomii a neuromarketingu (první bakalářská práce na toto téma byla obhájena na VSFŠ v roce 2010), v Číně, konkrétně na Zhejiangské univerzitě v Hangzhou se již ve stejném roce konala mezinárodní konference na téma: „Vývoj a budoucnost neuroekonomie a neuromanagementu“. Na této univerzitě byla mimo jiné vybudována laboratoř neuromanagementu pod vedením prof. Qingguo Ma, obsazená dvěma profesory, dvěma docenty a řadou doktorandů a graduovaných absolventů. Vědecký výzkum je koncipován mezioborově, zaměřený na oblasti jako je výzkum procesů rozhodování z pohledu neurověd, na neuroekonomii, neuromanagement, neuroergonomii, popřípadě neuroprůmyslové inženýrství. Např. neuromanagement se zabývá nejen modely procesu individuálního rozhodování jedince, ale i sociálního rozhodování, organizací tohoto procesu, neurofinančními aspekty, osobností zákazníka z pohledu neurověd a neuromarketingem. Konference se konala za účasti renomovaných zahraničních vědců, jako např. Irwina P. Levina (Department of Psychology, University of Iowa, Richarda Gonzaleze z Uni Michigan, Tatsuyoshi Saijo z Uni Osaka, Gui Xue z Uni of Southern California aj. Náhodně vybraný příklad ukazuje názorně prudký rozvoj i zcela nově se konstituujících oborů v ČLR a to za situace, kdy v Čechách dosud nevyšla jediná původní práce; i přes stávající obavy některých vědců, aby tyto poznatky nebyly využity k manipulaci lidí a snad právě i proto je třeba se tomuto tématu věnovat. Intenzivní výzkum čínských vědců je inspirativní.

Foto: Pan dr. Jančík s přáteli na doprovodné akci Pekingská kachna

Literatura:

Beijing Rundschau, 18. Februar 2013.

DAAD Peking-Deutscher Akademischer Austausch Dienst, 2013.

Lisa Krassuski: China steigt zur Weltmacht der Wissenschaft auf, Die Welt, 2011.

Unesco, Wissenschaftsbericht 2010

www.ir.zju.edu.cn/web/english Zhejiang university in Hangzhou, international relations + osobní sdělení.

(Fotodokumentace ze soukromého archivu autora - Laboratoř neuromanagementu na Zhejiang University)

KROUŽEK ČÍNSTINY A ČÍNSKÉ KULTURY

NA GYMNÁZIU F. M. PELCLA V RYCHNOVĚ N/K.

THE CLUB OF CHINESE LANGUAGE AND CHINESE CULTURE
IN THE GRAMMAR SCHOOL F.M. PELCL IN THE CITY RYCHNOV N / K.

Ing. Bc. Miluše Chlumecká

Abstrakt

Příspěvek pojednává o výuce čínštiny na gymnáziu ve městě Rychnov nad Kněžnou. Od října 2012 navštěvovala tento kroužek skupina 10 studentů, především z vyšších ročníků gymnázia. Výuka probíhala po 2 hodiny týdně. Kultura a realie Číny jsou probírány v kontextu probíraného jazyka. Do budoucna se také předpokládá nabídnutí kroužku pro žáky víceletého gymnázia.

Klíčová slova

Kroužek čínštiny na gymnáziu, základy čínštiny, týmoví pracovníci se znalostí čínštiny, výuka čínštiny a čínské kultury, učebnice čínštiny.

Abstract

The paper describes teaching of Chinese at the grammar school in Rychnov nad Kněžnou.

Since October 2012 the group of 10 students attended this Chinese club, and they were primarily from the higher classes. Teaching took place within two hours per week. Culture and Culture of China were discussed in the context of the studied language. In the future, it is also assumed to offer this club to pupils of the several years grammar school

Keywords

Chinese club in high school, basics of Chinese language, team personnel with knowledge of Chinese, learning Chinese and Chinese culture, Chinese language textbooks.

Kroužek byl na gymnáziu založen s cílem zjistit, zda je o tento asijský jazyk mezi studenty zájem, a v případě kladné odezvy je seznámit se základy čínštiny a přiblížit jim realie Číny, popř. Tchaj-wanu v kontextu jihovýchodní Asie.

V červnu 2012 byli pozváni všichni zájemci na dvouhodinový workshop, ve kterém nejprve sami studenti sdělili důvod, proč by se chtěli čínštinu naučit. Na základě jejich sdělení byli seznámeni s možnostmi uplatnění alespoň základních znalostí čínštiny v jejich dalším studiu na vysoké škole nebo pracovním životě. Motivujícím prvkem byl seznam vysokých škol, resp. fakult, na kterých se sinologie, čínská filologie a kulturní studia Číny vyučují; dále instituce, které poskytují stipendia a možnost studia v Číně a Taiwanu, a v neposlední řadě příklady firem a společností, které hledají do svých týmů pracovníky se znalostí čínštiny a kultury Číny.

V druhé polovině workshopu se studenti dozvěděli základní informace o čínském jazyku, resp. mandarínské čínštině, a jeho vývoji. Studentům byla také představena

struktura mezinárodní zkoušky HSK a možnost ji složit v Konfuciově akademii v Olomouci.

Od října 2012 navštěvuje kroužek deset studentů, především vyšších ročníků, ve dvouhodinové dotaci jednou za týden. Překvapením je, že o výuku čínštiny projeví zájem i žáci nižších ročníků víceletého gymnázia. Pokud u těchto žáků bude zájem přetrvávat, budou mít možnost kroužek navštěvovat v příštím školním roce.

Studenti k výuce čínštiny a čínské kultury přistupují ve většině případů odpovědně: chodí připraveni na hodiny, zajímají se o danou problematiku, a ani v jednom případě neodmítají zvládnutí čínských znaků (jak tomu někdy bývá v kurzech pro dospělé). Rozhodně chápou čínštinu jako celek, tzn. její mluvenou i psanou formu.

Snad jediným problémem jsou studijní materiály. Kromě učebnice *Moderní čínština pro nesinology*, kterou vydala Univerzita Palackého v Olomouci, neexistuje žádná jiná učebnice čínštiny v češtině, kterou by bylo možné využívat na středoškolské úrovni. Navíc ani tato učebnice není pro studenty tak atraktivní jako učebnice jiných cizích jazyků. Postrádá barevné fotografie a obrázky a zejména jakýkoli odkaz na čínské reálie; prostě vše, na co jsou studenti zvyklí v učebnicích běžných cizích jazyků. Proto jsou v kroužku využívány studijní materiály ze dvou učebnic čínštiny v angličtině, *Conversational Chinese 301* a *Experiencing Chinese*.

Cílem prvního ročníku kroužku je probrat 10 lekcí z učebnice *Conversational Chinese 301* a 5 lekcí z *Experiencing Chinese*. Obě učebnice se částečně prolínají a není problém je kombinovat. Česká učebnice *Moderní čínština pro nesinology* je využívána jako doplňkový materiál pro poslechová cvičení a názvy míst a institucí v čínštině, popř. jejich přepis do znaků. Kultura a reálie Číny jsou probírány v kontextu probíraného jazyka (oslovování rodinných příslušníků, jídlo, peníze) nebo v souvislosti s aktuálním děním v Číně (nejdelší rychlovlaková dráha světa, čínský nový rok). Studenti, kteří v letošním školním roce nematurují a budou moci pokračovat ve studiu čínštiny v příštím roce, se budou primárně připravovat na složení mezinárodní zkoušky HSK1 v březnu 2014 a předpokládáme, že zvládnou četbu jednoduchých knížek adaptovaných na úroveň 300 slov.

Věříme, že i v budoucnu bude na gymnáziu o čínský jazyk a kulturu největší země jihovýchodní Asie zájem. Pak jsme připraveni kroužek čínštiny a čínské kultury nabízet novým studentům.

Petr Hlaváček

Abstrakt

Příspěvek pojednává o projektu výzkumu obuvi Terakotové armády, který realizovali vědečtí pracovníci UTB Zlín. V nalezišti byl zjištěn výskyt 2 základních typů obuvi a každý tento typ obuvi měl ještě 2 podtypy. Obuv „šla napříč hodnotmi“ terakotových vojáků. Na základě provedené rozměrové analýzy byly zhotoveny repliky dvou párů obuvi nízkého střihu z plsti v provedení se zvednutou hranatou špičkou a nezvednutou špičkou kulatého tvaru. Závěr archeologického experimentu spočíval ve zjištění, že vysoké propojení svršku obuvi muselo být provedeno vědomě, protože to kompenzuje vliv různých šířek nohou.

Klíčová slova

Císař Čchin Š'-chuan-ťi, obuv Terakotové armády, materiály pro výrobu obuvi, experiment na vyzouvání obuvi, používání obuvnických kopyt.

Abstract

The paper describes the research project of Terracotta Army shoes, which scientists realized at the UTB Zlin. The dig site was an outbreak of two basic types of shoes and every type of shoes even had 2 subtypes. Shoes "went across the rank of" terracotta soldiers. On the basis of dimensional analysis there were made replicas of two pairs of shoes low-cut felt in design with a raised square toe and not lifting the tip of the round shape. Conclusion of the archaeological experiment consisted in finding that high interconnection upper shoe had to be done consciously, because it compensates for the influence of different foot widths.

Keywords

Emperor Qin Shi Huang-di, shoes of Terracotta Army, materials for footwear, experiment on doffing shoes, use shoe lasts.

Naším prvním větším projektem byla obuv „Ötziho“ – tedy nejstarší zachovalá obuv v Evropě nalezena v Ötztalských Alpách. Další velký projekt se naskytl v Číně. V průběhu jednoho z pobytů v Číně jsme navštěvovali různá kulturně – historicky zajímavá místa a při jedné příležitosti jsme získali anglicky psanou brožurku o Terakotové armádě. Na vyobrazeních v této publikaci jsme si povšimli, že na sochách vojáků jsou poněkud zvláštní typy obuvi.

Foto: pan doc. Hlaváček při přednášce

Proto jsme zpracovali další projekt, který jsme s úspěchem obhájili a získali tak finanční prostředky k jeho realizaci. Oba projekty byly koordinovány světovou UNESCO, což s sebou vždy přináší zvláštní zpřísnující podmínky. V projektu orientovaném na výzkum Terakotové armády muselo být také vyřízeno číslované badatelské povolení, na něž navazovalo badatelské vízum. Tento proces trval přes 5 let.

Moje generace se výuce o čínských dějinách vyhnula, nebyla v osnovách. Pokud jsme tedy měli zvládnout problematiku obouvaní na této části světa v dané době, museli jsme si doplnit příslušné znalosti samostudiem, ačkoliv to by patrně platilo pro výzkum této problematiky i v jiných částech světa.

V čínské historii, nebo vůbec ve vývoji čínské společnosti, se můžeme setkat s něčím zvláštním: Je to fenomén, se kterým se v jiných kulturách nesetkáte. Kdybychom to řekli velmi zjednodušeně - jejich první císař **Čchin Š'-chuang-ti** v sobě zahrnoval jakoby všechny velikány jednotlivých kultur ve své doby.

Pokud jde o jeho časové zařazení, žil v letech 259 - 210 před Kristem, což je tedy období z pohledu obuvníka velice zajímavé, protože je to období, kdy se vojáci, dle dosavadních poznatků, neobouvali, nebo teprve začínali používat obuv.

Víme, že řecký voják Feidippidés, který měl údajně po bitvě u Maratonu (12. září 490 př. Kr.), zvěstovat zprávu o vítězství Athéňanů nad Peršany, **běžel** z Maratonu do Athén (39,152 km) bosý. Další důkaz pochází z období vlády Alexandra Makedonského, resp. z jeho dobového plastikami zdobeného sarkofágu umístěného dnes v Archeologickém muzeu v Istanbulu. Z mramorových plastik na bocích sarkofágu je jasně patrné, že makedonští vojáci byli bosí a naverbovaní perští vojáci měli určitý typ primitivní uzavřené obuvi.

Čchin Š'-chuang-ti je nazýván prvním císařem sjednocené Číny. On byl vlastně autorem mnoha věcí, které se dnes ve společnosti a ve světě na řadě míst realizují. Jinými slovy, využívá se jeho původních nápadů. Byl první, kdo rozdělil ve své době impérium, či území politický celek, na menší oblasti, které můžeme označovat jako prefektury, a které se dále členily na okresy. Zavedl zde přímou podřízenost, jak je tak vidět z grafického znázornění odpovědnosti. Tento císař se také vyznačoval neuvěřitelnou krutostí. Dobové záznamy, jak se v citacích zachovaly, používají vysvětlení, že každá neposlušnost a každý odpor byly trestány mučením a smrtí.

Období jeho panování je velmi zajímavé tím, že tehdy došlo ke sjednocení pěti území, někdejších pěti samostatných císařství. Od té doby Čína zůstávala přibližně

stejně rozsáhlá. V učebnicích strategie se vysvětluje, jakým způsobem tyto kroky podnikal: Vybral si nejslabší stát, označil, že ho napadne, nato získal jeho spojenectví, takže získal jeho území. Rozeštvál dva zbývající státy, tedy ty dva nejsilnější, a ve fázi, kdy bojovali proti sobě, dobyl stát další. Sjednotil a rozšířil svoje území, posílil armádu, a postupně dobyl celé území okolních států.

Je mu také přičítáno, že zavedl gramatiku a systém písma, který se od té doby nezměnil. Jako příklad z doby našeho nedávného výzkumného působení v Číně uvádím jednu epizodu, kdy se pracovníci setkali Číňané ze severní oblasti a Číňané od Vietnamu. Když si nerozuměli, svá sdělení vyjádřili písmem. Obvykle se usmáli a tento způsob komunikace jim připadal normální.

Další skutečností je, že tento císař, jako patrně první, zavedl jakýsi velmi tvrdý trestní zákoník, který se týkal popisu provinění, za která může dojít k popravě. A bylo také zajímavé, že zavedl systém délek, vah a měr, který přežívá v podstatě na tom velkém území dodnes. Je kodifikovaný v jednotkách obsahů i délek. To opět znamená zase něco, co nemělo v další části světa srovnání.

Je mu přičítáno také zahájení výstavby Velké čínské zdi. Tato původní čínská zeď se však nevyskytovala v té podobě, jak ji známe dnes z prospektů nebo z návštěv. Ty první obranné zdi byly budovány jednoduše na principu dvojitého bednění naplněného udusanou hlinou.

Nález Terakotové armády byl překvapením, i když se dlouho tušilo, že by v těch místech mohlo něco být něco vybudováno. Avšak možný nález Terakotové armády historici nepředpokládali.

Je jen několik málo zdrojů, z nichž bylo možno analyzovat informace o tomto císaři: Je to jistý deník císaře, který žil asi nějakých 80 až 120 let poté. A dále je to záznam jednoho z generálů, který žil asi o 40 nebo 60 roků později. Všechny ty odkazy se shodují. A potom, jako poslední zdroj, který je často citovaným, jsou zápisy Marca Pola. Z čínského pohledu, město Xi An bylo místem počátku Hedvábné stezky. Po návratu do Itálie Marco Polo píše, že se v Xi Anu nachází větší pyramida, než v Egyptě, a že uvnitř této pyramidy je imitace nebes, kde jsou hvězdy nahrazovány lampami z velrybího oleje a že moře je zde imitováno rtutí.

Jenom pro zajímavost je možno uvést, že před nedávnem proběhla v médiích zpráva Čínské akademie věd o jejím rozhodnutí neotvírat tuto hrobku – pyramidu, která je vzdálena asi 2 kilometry od naleziště Terakotové armády. Zdůvodněním bylo, že je tam velký obsah rtuti.

V průběhu našeho výzkumu v Xi Anu pracovali na výzkumu němečtí odborníci, kteří prováděli analýzy chemických prvků v blízkosti pyramidy. Výsledky, v nichž se zmiňovali o větším obsahu rtuti, prezentovali na společném semináři. Zde je pak také nepřímo patrná skutečnost, že v Číně je určitý ostych k historii, a to, co by u nás bylo prozkoumáno archeology několikrát z několika stran, v Číně většinou zůstává nedotčeno. Včetně hrobů z různých dynastií daleko od Beijingu.

Terakotová armáda se našla náhodou. Když v těchto místech zemědělci při vykopávání studny objevili část trupu sochy. Museli svůj objev nahlásit, poté navštívili

místo nálezů zástupci archeologů z města Xi An, které bylo jistou dobu hlavním městem Čínské říše.

Místo nálezů bylo uzavřeno, utajeně se pokračovalo ověřovacími sondami, provedlo rozsáhlejší odkrytí zeminy a došlo k objevu zástupu soch terakotových vojáků. I když trvalo ještě nějakou dobu, než byla vytvořena celková koncepce dalšího výzkumu, vzniklo nové pracoviště Čínské akademie věd přímo na území nálezů. V současné době jsou přístupné čtyři tzv. „pity“, příkopy, ve kterých se nacházejí sochy vojáků. Odkryto je však asi jenom necelých 900 soch vojáků. Terakotové sochy v nalezišti byly patrně kolorovány nebo pigmentovány hned po jejich vypálení. Naleziště se však vyznačuje velkou vlhkostí vzduchu, a navíc tam ve dnech turistické sezóny prochází okolo 100 tis. turistů denně. Návštěvníci procházející po ochozech nad nalezištěm zejména v letním období zvyšují relativní vlhkost svým dýcháním. Následkem toho docházelo ke změnám v zabarvení soch tím, že barvy na sochách objemově dilatovaly a opadávaly. Přitom nebyla dosud vypracována studie, která by určovala chemické složení barviv. Protože naleziště patří do správy UNESCO, bylo na úrovni této organizace rozhodnuto, že v dalším okrytí se nebude pokračovat, dokud nebude vyvinuta metoda zabraňující změnám barev a jejich opadávání. Teprve po vyvinutí příslušné technologie se uvažuje o dalším pokračování v odkrývání soch.

Byla také pozvána skupina německých odborníků, která vyvinula zvláštní přenosný pozemní radar, pomocí kterého se zkoumal terén metr po metru. Pomocí odraženého signálu, který přístroj vysílá, byla vytvořena trojdimenzionální digitální mapa celého naleziště, takže už se ví, kolik těch soch je ještě neodhalených, kolik je rozbitých, kolik je jakého druhu vojáků a jak byli před destrukcí vojáci uspořádáni.

Obhajoby našich výzkumů byly prováděny před zástupci pracovníků z Akademie archeologických věd v Xi Anu. Toto pracoviště zaměstnává asi 400 zaměstnanců ve třech budovách vybavených pro další výzkum. Takovou „červenou nití,“ která probíhala všemi obhajobami, bylo východisko, podle něhož se jedná o období, které opět snese těžko srovnání s lidskými dějinami z jiných míst světa. Typické pro toto čínské období byla silná akcentace účelovosti a odklon od módy. Například nositel (vlastník) zdobené obuvi mohl být potrestán. Stručně řečeno, co bylo v tomto období k oblékání, to bylo funkční. A to je pohled, kterým potom byly filtrovány všechny hypotézy o tom, jak se oděvy a obuv mohly vytvářet, jak vyrábět.

Jako doplňující příklad je možno zmínit, že v době, kdy jsme prováděli výzkumy, vycházely každoročně dvě knihy o výzkumu Terakotové armády. Vyšla například literatura o účesech, v níž je doloženo, že na těch asi 900 sochách bylo analyzováno a identifikováno 240 druhů účesů.

Terakotové sochy vojáků jsou v podstatě dvojdílné nebo trojdílné. Nejčastější typ je korpus se stojanem. Hlava se naposled vsazovala do tohoto korpusu. Hlavy jednotlivých vojáků jsou neuvěřitelně realistické. Když se pohybujete mezi těmi hliněnými sochami, uvidíte úsměv, údiv, strach, moudrost, jakousi vyrovnanost apod. Když jsme procházeli s čínskou doktorandkou kolem těchto soch, komentovala je

slovy: „Toto je Tibetan, toto je z naší oblasti, toto voják původem z Vnitřního Mongolska.“ Oni prostě podle vzhledu tváře jsou schopni okamžitě určovat oblast původu.

Všechny sochy byly opatřeny značkou určitého sochaře, to znamená jak část hlavy, tak také část těla. Je to vydáváno v učebnicích jako první systém řízení jakosti. Mohlo se tak s odstupem zjistit, kdo jak pracoval a kdo tam provedl případně něco jinak.

Některé sochy představují lukostřelce. Všichni terakotovní vojáci měli reálné zbraně. Podstatná část nálezů, která je dnes odkrytá, byla krátce po smrti císaře vypálená. Tehdy došlo k obrovské vzpouře, kterou se podařilo potlačit, takže Čína se nerozpadla, ale patrně v této oblasti byly vykradeny zbraně, protože se zde u řady hliněných vojáků nenašly. Nacházejí se však v té části, u které se později propadly stropy. Takže ten lukostřelec držel luk v uvedené poloze a na zádech měl toulec se šípy.

Na jednom z obrázků z výzkumu je možné si povšimnout sochy, která byla zlomená. Je vidět, že většina těch soch je monolitní, jen některé byly duté. Pro Vaši představu, taková socha váží 250 až 290 kilogramů, takže samotná manipulace s těmi jednotlivými sochami musela být velmi složitá.

Když jsme uskutečnili o našem výzkumu již některé přednášky, velice často se nás posluchači ptali, jak jsme přišli na to, z jakých materiálů ta obuv byla vyrobena? To byla věc, která nám byla sdělena vedením archeologického pracoviště a nakonec se i nám podařilo najít při studii obuvi důkazy, že jediné materiály, ze kterých bylo možné vyrábět obuv, byla plst' a těžká, patrně třísloněná useň z hovězin. Jinak v té době byla velmi rozšířena v Číně technologie litého bronzu. Proto se například našly na jednom z vozů panty, jaké se v Evropě objevily až někdy v 7. nebo v 8. století.

Další takovou, spíše antropologickou, zajímavostí je tvrzení, že ty sochy jsou tam o něco vyšší, než populace, podle které byly vytvářeny. Tento jev však lze vysvětlit tím, že do armády byli vybíráni zdatní muži, takže se tam z průměrné populace nedostali ti slabší.

Před naší studií byla vypracována jen jedna krátká studie, kterou jsme se hned po tom našem prvním studijním pobytu pokoušeli vyvrátit.

V nalezišti se vyskytují 2 základní typy obuvi a každý ten typ obuvi má 2 podtypy. Je zajímavé, že ta obuv „šla napříč hodnotami.“ Našli jsme generála se stejnou obuví, jako byla u některého pěšáka nebo u vozataje. Terakotové sochy lze rozdělit do čtyř skupin vojáků. Byli to kopiníci (kteří měli kopí), lukostřelci, pěšáci a vozatajové.

Armáda byla uspořádána podle zbraní do oddílů a všichni vojáci byli kompletně obuti. To znamená, že Čína má možná i další prvenství v tom, že začala armádu pravidelně obouvat.

Tajemství obuvi Terakotové armády se začalo postupně odhalovat s postupujícím výzkumem. Když jsme provedli první analýzu, zjistili jsme, že ačkoliv

nalezenou obuv lze rozdělit do 2 typů a 4 podtypů, tak na některých botách jsou samostatné řemínky, na některých určité třmínky, kterými prochází řemínky a v jiných případech se vyskytují boty, které jsou bez toho dodatečného bandážování. A člověku, který pracuje v oblasti obuvnické technologie, se na první pohled vybavuje pochybnost o možném, či nutném vyzouvání obuvi při chůzi. Technicky formulováno, proč je obuv terakotových vojáků tak hluboce vpředu prokrojená. Připomeneme-li si skutečnost, že v té době bylo zdobení obuvi trestáno, musíme vyloučit vliv módy. Nicméně, tento způsob řešení svrškové části obuvi musel mít nějaký důvod.

Obuv ze spodu byla patrně opatřena plstěnou podešví a byly tam s největší pravděpodobností bronzové nýty.

Na obrázcích pořízených z výzkumu je možno vidět první typ obuvi, který se u vojáků vyskytoval, který měl hranatý tvar, zvednutou špičku, svršek na výšku pokrýval nohu pod kotník. Jak bylo zmíněno, prořezání svršku směrem ke špičce přesahovalo oblast prstních kloubů. To je z dnešního pohledu zásadní porušení pravidel pro konstrukci obuvi. Všechny současné softwarové podpory používané při zhotovování výrobní dokumentace návrhu obuvi pracují s dlouholetým, praxí ověřeným, pravidlem, který bod prokrojení svršku umísťuje ve vzdálenosti 62 % přímé funkční délky obuv ve směru od paty. Tento poměr bývá v německy mluvících zemích nazýván zlatým řezem a je vymežován tzv. „bodem valchy“, protože se některé dílce uzavřených stříhů musely předtvarovávat do trojdimenzionálního tvaru valchování. Pokud se tento poměr nepodaří dodržet, tak by se obuv buď vyzouvala, nebo by tlačila.

Na obrázcích je možno dále vidět jeden z těch typů řemínků. V několika případech jsme zjistili, že je zřetelný prostor mezi šířkou nohy a šířkou obuvi, což opět nepřispívá ke komfortní chůzi.

Další skupina obuvi je tvořena jiným typem obuvi, se svrškem patrně z usní, který se sešíval hřbetovým švem vpředu a vzadu. Tady by se zase dala analyzovat technologie: V té době byl materiál nejdražší, lidská práce byla levnější, takže se v té době snažili dělat boty z jednoho kusu materiálu, čímž se mohlo ušetřit co největší množství ruční práce.

Ve skupině dokumentované obuvi jsme se setkali i s případy, kdy byla obuv jen přetažena (obmotána) tkaničkou. Tedy s obuví, která nebyla opatřena bočními třmínky pro připevnění tkaniček ke svršku. Na dalším obrázku vidíte obuv opatřenou třmínky.

Předmětem odborného sporu se stal jeden nález obuvi, kde na jedné straně nohy je šněrovací tkanička reálně provedena, ale na opačné straně jsou jen jakési rýhy do hlíny, a tkanička tam reálně vymodelovaná není. Po konzultaci s pracovníky akademie věd jsme byli informováni, že první typy obuvi byly patrně bez jakýchkoliv tkaniček. U pozdějších modelů obuvi byly tkaničky volně přetaženy. Poslední typy, které byly přístupné, už byly třmínky opatřovány pravidelně.

Dále jsme zjistili, že poutka se vyskytují i u kotníčkových stříhů obuvi, z čehož lze usuzovat, že doplňkové opatřování obuvi třmínky se osvědčilo a poskytovalo lepší

komfort obouvání i u kotníčkových střihů obuvi. Dokonce se nám podařilo zdokumentovat i obuv opatřenou třmínky v patní části.

K dostupným obrázkům vojáků je možno poznamenat ještě jednu věc - brnění. Původní názor vycházel z přesvědčení, že brnění je z bronzových destiček. Později došlo ke změně názoru, dnes převládá názor, že prostí vojáci měli brnění z tlustých plátu vyčiněných hovězin.

Hlavní závěr naší studie, založený na rozboru rozměrů obuvi a porovnání dat se současnými pravidly a zvyklostmi, spočívá ve zjištění, že původní obuv na nohách vojáků se musela vyzouvat.

Po této teoretické části byla formulována část praktická, pracovně nazývaná „Archeologický experiment“. Pro přesvědčivé potvrzení hypotézy bylo rozhodnuto zhotovit funkční repliky obuvi a podrobit je biomechanickým zkouškám, v laboratorních podmínkách.

V původní studii o obuvi terakotové armády se objevovalo, že u vojáků se vyskytovaly rovněž holínky. Poměrně snadno se podařilo vyvrátit tento názor a dokázat, že v případech, které byly označeny jako holeňová obuv, byl ve skutečnosti některý z typů nízké. Nebo kotníčkové obuvi, přičemž někteří vojáci měli navíc lýtka chráněny holenicemi, tedy výrobky, které pokrývaly holeně nohou. Na holenicích se nepodařilo najít žádné stehy ani nějaký systém zapínání, z čehož usuzujeme, že tento dílec byl prostě přetažen přes nohy předtím, než byl na nohy obut některý z dříve popsanych typů obuvi. Mimochodem, informace o holenicích se objevuje také v Kralické bibli, kde je popsáno, že je měli na nohách židovští vojáci, jako kryt holeně. Pokud jste cestovali po antickém světě, tak ty holenice se zachovaly, lze je spatřit v řeckých i italských muzeích, jsou ale na rozdíl od čínských holenic z mosazi. Ve Vatikánském muzeu jsou také doklady o tom, že se vyskytovaly i usňové kryty holení, nicméně antické holenice pokrývaly nohu zepředu a část lýtkového svalu zezadu byla nekrytá.

Stručné shrnutí – na nohách vojáků se vyskytují dva základní typy obuvi. Přibližně polovina vojáků má obuv nízkého (polobotkového) střihu. Tento typ obuvi se navíc vyskytuje v provedení s hranatým a zaobleným tvarem špičky. Druhá polovina vojáků má obuv kotníčkového střihu.

U obou typů obuvi se vyskytují tři úrovně bandážování. Tedy obuv bez jakýchkoliv řemíků, obuv převázána prostým řemínkem (tkaničkou) v nártové části a obuv opatřena bočními třmínky, kterými prochází řemínky.

Na základě provedené rozměrové analýzy jsme zhotovili repliky dvou párů obuvi nízkého střihu z plsti v provedení se zvednutou hranatou špičkou a nezvednutou špičkou kulatého tvaru. Oba páry jsme opatřili po straně třmínky.

V první části experimentu jsme porovnávali vyzouvání obuvi, která byla připevněna k noze řemínky provlečenými třmínky s obuví bez tkaniček. Experiment probíhal na šlapacím chodníku. Videokamerou byly snímány nohy probandů, kamera byla zaostřena na místa, při kterých dochází k maximálnímu ohybu nohou. Pro velký zájem jsme počet dobrovolníků rozšířili. Přesto, že vyzouvání u obuvi bez tkaničky

bylo průkazné, porovnávali jsme s mírou vyzouvání i další doplňující rozměry nohou. I když šíře nohou na vyzouvání nehrála žádnou významnou roli, dospěli jsme k jinému zjištění, že totiž testovanou obuv s hluboce prokrojeným svrškem je možné bez problémů na jakkoliv širokou nohu. Jinými slovy, obuv takto konstruované obuv nevyvolává diskomfortní problémy. Vyzouvání obuvi při chůzi, které muselo být vedlejším nežádoucím jevem, bylo vyřešeno dodatečně přidanými třmínky a tkaničkami.

Ve druhé části experimentu jsme se soustředili hlavně na studenty se širšíma nohama, které jsme začali do experimentu vybírat. Tím jsme si uvědomili, že tento typ obuvi je univerzálně padnoucí a komfortní z hlediska šířky. Mimo jiné, tento trend v současné době kopírují všichni výrobci sportovní obuvi. Proti dříve proklamované potřebě vyrábět obuv ve více šířkách začal sportovní průmysl nabízet obuv vyráběnou v jedné šířce, zato ve všech případech s posunutým prokrojením svršku. Tato obuv padne na nohách Eskymáků, Finů, Norů, Řeků, Italů, Číňanů, Vietnamců a ostatních národností, o kterých vědecká literatura upozorňovala na rozdíly v šířkách nohou.

Povšimli jsme si, že když jsme přeměřili ty délky od paty, kde mělo být 62 %, u těch typů to všechno výrazně překračovalo.

Závěr archeologického experimentu spočíval ve zjištění, že tak vysoké propojení svršku muselo být provedeno vědomě, protože to kompenzuje vliv různých šířek nohou. Předpokládáme, že tehdejší čínští ševci museli při výrobě tohoto typu obuvi používat kopyt. Výroba kopyt přitom není levná, i když byla kopyta symetrická (tj. obuv se mohla nosit jak na levé, tak i na pravé noze). Používání kopyt však přispívá ke zvýšení „prototypizace výroby“ a je výhodné v případech výroby většího počtu obuvi.

Doufáme, že se nám podaří pokračovat na dalších projektech s čínskými partnery. Chtěli bychom především provést podobný experiment u druhého typu kotníčkové obuvi, která je rovněž opatřena dodatečnými pásky. V tomto případě to ale bude otázka „obvodu prozuti“ a obvodu paty.

Foto: Ukázka výstupu výzkumu (replika obuvi)

ETIKA V ČÍNSKÉM MYŠLENÍ

ETHICS IN THE CHINESE THOUGHT

Hana MINAŘÍKOVÁ

Abstrakt

Etika v čínském myšlení

Článek pojednává o etice v čínské filozofii – a sice ve třech nejvýznamnějších myšlenkových systémech - nejprve v taoismu, poté v konfucianismu. Dále se zabývá máhájánovým buddhismem proniknuvším do Číny a etickými zásadami z něj vyplývajícími včetně zmínek o jednotlivých školách v rámci máhájánového buddhismu. Článek se také snaží nabídnout způsob využití tohoto pojednání v edukační realitě, zejména pro předmět Čínské realie na Pedagogické fakultě a pro mravní výchovu na středních odborných školách.

Abstract

The Ethics in the Chinese Thinking

The article deals with the ethics in the Chinese philosophy – namely in three most important thinking systems - first in the Taoism, thereafter in Confucianism. Then it discusses the Mahayana Buddhism which infiltrated China and resulting ethical principles including references to the individual schools within Mahayana Buddhism. The article also tries to offer the way of using this treatise in the education reality, especially for the subject Chinese Facts at the Faculty of Education and for moral education on secondary vocational schools.

Klíčová slova

Etika, filozofie, taoismus, Lao-c', Tao-te-ťing, konfucianismus, Konfucius, buddhismus, Buddha, máhájána, dharma, karma, samsára, nirvána

Keywords

Ethics, philosophy, Taoism, Laozi, Tao Te Ching, Confucianism, Confucius, Buddhism, Buddha, Mahayana, dharma, karma, Samsara, nirvana

Taoismus, představitelé taoismu, etika v taoismu

Taoismus jako filozofie (tao-t'ia) vzniká v období 6. – 5. stol. př. n. l., časem se z této filozofie vyvinulo taoistické náboženství (tao-t'iao).¹ Podle tradice je zakladatelem Lao-c' (Laozi v překladu znamená „starý mistr“, jedná se tedy o přezdívku, nikoli vlastní jméno), který však dost možná navazoval na práce starších filozofů. V každém případě však byl taoismus (jakož i konfucianismus) ovlivněn knihou I-t'ing, Knihou proměn. Ta je proslulá především jako „věštecký manuál“, méně známá je skutečnost, že obsahuje také mnohá poučení, moudré myšlenky a rady člověku toužícímu po sebepoznání a sebezdokonalování.²

Název směru je odvozen od výrazu pro řád a princip všehomíra - Tao (dosl. cesta) zahrnující systém souvislosti přítomnosti s budoucností. Tento princip je podmíněn působením dvou polárních sil nazvaných jin a jang³, mezi kterými panuje neustálé dynamické napětí.⁴ Jin symbolizuje ženskost, receptivitu, temnotu a slabost, jang naopak mužnost, aktivitu, světlo a sílu. Lidský život je rovnováhou obou těchto principů a prolínáním jejich působení. Tento pohled vede taoistu k trpělivému přijímání pozitivních i negativních událostí v životě, v němž má své místo dobré i zlé. Základním spisem taoismu je Tao-te-t'ing (Kniha o Tao a hlubokém Životě) – teoretický traktát vyznačující se velmi sugestivní poetikou připisovaný mistru Lao-c'.⁵ Objevujeme zde především důraz na spontánnost a receptivitu, mystiku, kontemplativní přístup. Tao je cesta, již se vše ubírá a zároveň z ní vše vychází, zároveň je nejvyšší ontologickou kategorií.⁶ Tao je absolutní a neměnné, Tao je „nejsoucí“, neboť vytváří svou povahou protiklad ke všemu jsoucímu. Projevy Taa ve

Foto: Ze studentských vystoupení

světě jsou veskrze spontánní. Ve snaze odpovědět si na otázku, jaká vlastně je etika v taoismu, dospíváme ke zjištění, že konkrétní etický kodex zde velmi nápadně absentuje. Taoističtí filozofové nás odkazují na značnou nepřírozenost direktivních etických pravidel, která svazují a omezují. Etická pravidla jsou nahlížena jako projev nedostatku důvěry v člověka a jako možný počátek zahledění se do sebe a pýchy.⁷

Zvláštní termín wu-wej označuje ideální stav, kdy člověk odkládá

¹ Bondy, E. *Čínská filosofie*. Praha: Sdružení pro podporu vydávání časopisů, 1993. 387 s. ISBN 80-85239-22-1.

² Navrátil, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

³ Navrátil, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

⁴ Keene, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.

⁵ Král, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

⁶ Bondy, E. *Čínská filosofie*. Praha: Sdružení pro podporu vydávání časopisů, 1993. 387 s. ISBN 80-85239-22-1.

⁷ NAVRÁTIL, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

veškeré aktivity za účelem vnímání a naslouchání - nevyjadřuje rezignaci, ale učenlivou receptivitu, umožňuje spontánnost, je to nepokřivený projev Taa. Zlo v lidech podle taoistů pramení z vyčlenění se z přirozeného pořádku věcí. Z tohoto stanoviska vyplývá i úkol ideálního vládce – vést společnost k přirozenosti a jednoduchosti, tak, aby lidé nevnímali nic z vnitrostátní politiky. Ideální vladař pokud možno neválčí, a válčí-li přece, pak pouze defenzivně.⁸

Uvedené myšlenky taoistické filozofie a etiky fascinovaly nejrůznější představitele moderní filozofické scény – za všechny jmenujme alespoň Aldouse Huxleyho (1894 – 1963), humanistického filozofa a spisovatele britského původu žijícího v USA, jenž volal po zjednodušení příliš složité civilizace a osvobození se od falešných konvencí.⁹

Konfucius a jeho učení, konfuciánská etika

Konfucius (Kchung Čchiou řečený fu-c' - velký mistr), zvaný též Kongzi nebo Učitel Kong, žil v letech 551 – 479 př.n.l., v období válčících států. Konfucianismus, myšlenkový směr po něm pojmenovaný, nemůžeme považovat ani tak za náboženství jako spíše za filozofii spjatou se specifickým etickým kódem.¹⁰ Konfuciové představy o morálce vycházely z o 5 století staršího období založení dynastie Čou, jeho vzory byli především „ideální vladař“ Wen a „válečnický král“ Wu jako nastolitelé královské cesty mravnosti.¹¹ Konfucius prohlašoval, že „každý má šanci na božství“, uváděl jako vzory báje císaře (Yao, Shun a Yu).¹² Konfucius chápal vzdělání jako cestu ke stírání třídních rozdílů a vedl své žáky k tomu, aby usilovali o „urozenost ducha“. Jednomu ze svých žáků Konfucius řekl: „Buď učencem-aristokratem, neboť učencem-malým člověkem!“¹³ Konfuciovi žáci shrnují jeho mravní výchovu takto: „Mistr učil čtyřem věcem: vzdělanosti, službě, loajalitě a důvěryhodnosti.“¹⁴ Stejně jako taoisté Konfucius volal po návratu k nebeskému řádu, kterým je Tao, nicméně představy o dosahování tohoto stavu byly odlišné. Zatímco taoisté zachovávali postoj nekonání a po aktivní nápravě věcí nevolali, Konfucius doporučoval praktikování lidskosti „žen“ a důsledné dodržování přirozené hierarchie ve společnosti a náležitě plnění sociálních rolí.¹⁵ Napravovat věci světa, to je programem politiky a úkolem vládnoucích. Konfucius je velice humanistický, je silně orientován na člověka a přisuzuje mu vyšší prioritu než ideologii, učení i zákonu. Vkládá v něj veškerou naději a také nakládá všechnu odpovědnost – odpovědnost za sebe a především k druhým.¹⁶ Konfucius byl přesvědčen, že mravnost není člověku vrozena a učí se jí. Viděl potřebu vhodných mravních vzorů. Nosnými tématy jeho mravní výchovy byla úcta k tradicím a k rodině, občanská a pracovní kázeň a především lidskost. Z Konfuciových výroků o morálce je všeobecně patrně nejznámější „co si sám nepřeješ, to nečiň (druhému) člověku“¹⁷, tzv. zlaté pravidlo

⁸ NAVRÁTIL, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

⁹ NAVRÁTIL, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

¹⁰ KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.

¹¹ DAWSON, R. *Konfucius*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1994. 109 s. ISBN 80-207-0496-5.

¹² KRÁL, O. *Čínská filozofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

¹³ KONFUCIUS. *Hovory*. Bratislava: CAD Press, 1994. 159 s. ISBN 80-85349-43-4.

¹⁴ KONFUCIUS. *Hovory*. Bratislava: CAD Press, 1994. 159 s. ISBN 80-85349-43-4.

¹⁵ CHENG, A. *Dějiny čínského myšlení*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2006. 688 s. ISBN 80-86685-52-7.

¹⁶ KRÁL, O. *Čínská filozofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

¹⁷ KONFUCIUS. *Hovory*. Bratislava: CAD Press, 1994. 159 s. ISBN 80-85349-43-4.

analogické s biblickými verši ve Starém (Tob 4,15) i Novém (Mt 7,12; Lk 6,31) zákoně. Tato analogická zásada vyjádřená státotvornou materialistickou filozofií na jedné straně a monoteistickým náboženstvím na straně druhé je velice zajímavá a podněcuje k dalšímu zabývání se na první pohled vzdálenými filozofickými proudy.

Buddhismus v Číně a etická perspektiva buddhismu

Siddhártha Gautama, zakladatel buddhismu, se narodil v 6. stol. př.n.l. Jako šlechtický syn žil v přepychu paláce, oženil se a měl dítě. Cítil se však svým životním stylem ujařmen a rozhodl se palác opustit. Mimo jeho zdi se poprvé setkal se stářím, nemocí a smrtí – ale i s radostí z prostoty u žebravého mnicha.¹⁸ Rozhodl se tedy změnit svůj způsob života a nahradit světské marnosti pravdivým poznáním. Po šesti letech postů, dechových cvičení a askeze se oddal meditaci pod stromem bódhi (probuzení, čínsky ming) a zakusil vysvobození a spásu – stal se Buddhou, prvním probuzeným.¹⁹ Poznává odpovědi na čtyři základní otázky, které jsou známy jako čtyři vznešené pravdy buddhismu – 1) celý život obsahuje strast, 2) příčinou strastí je bažení po světských radostech, 3) odstranění těchto tužeb znamená odstranění strasti, 4) prostředkem k odstranění strasti je střední cesta mezi askezí a požívačností.²⁰ Buddha rozpohyboval tzv. kolo učení – dharmáčakru. Buddhovi žáci se měli dharmy – učení – přidržovat, neměli ji však nikomu nutit.²¹ Slovo „dharma“ je mnohovýznamové (podobně jako Tao) a označuje jak přirozený řád světa, tak nauku, právo a zákon, tak vše, co je dobré a prospěšné.²² Dalším důležitým pojmem v buddhismu, který také úzce souvisí s etikou, je karma (čínsky yueyin). Karma znamená souhrn veškerého působení individua za celý jeho život – činy, slova i smýšlení. Člověka důsledky jeho činů doprovázejí do jeho dalších životů – jako odměna anebo trest. Koloběh umírání a znovuzrození se nazývá samsára (čínsky shengsi lunhui) a cílem buddhisty je se z tohoto řetězce reinkarnací vymanit – skrze poznání přemoci marnost a nevědomost a dosáhnout nirvány (čínsky niepan). Toto slovo lze nejlépe přeložit jako „vyvanutí“, stav, v němž není vzniku ani zániku, vysvobození se z cyklu proměn, rozplynutí subjektu v univerzu.²³

Co se konkrétních etických pravidel týče, liší se požadavky na mnicha a laika – mnichy a mnišky zavazuje přibližně 220 příkazů a zákazů, zatímco laici jsou povinni dodržovat pouze pět základních pravidel – nezabýjet, nelhat, nekrást, zdržovat se sexuální nevázanosti a nepožívat opojné nápoje (poslední pravidlo není chápáno stejně striktně jako ostatní čtyři, což má podklad v některých buddhistických textech).²⁴

Do Číny buddhismus pronikl v 1. stol. n.l. ze Střední Asie, kam se rozšířil ze severozápadní Indie.²⁵ Dostal se sem jako první cizí učení a na dlouhou dobu jako

¹⁸ KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.

¹⁹ KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.

²⁰ KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.

²¹ KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.

²² KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

²³ KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

²⁴ KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.

²⁵ LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.

jediné (do příchodu křesťanství).²⁶ Buddhismus v Číně došel velké obliby zejména v období let 300-600 po pádu dynastie Chan (202 př.n.l. - 220), jejíž oficiální filozofií byl konfucianismus. Po pádu dynastie konfucianství upadlo v určitou nemilost a buddhismus se naopak dočkal oficiálního přijetí.²⁷ Počínaje 6. stoletím začalo docházet ke vzniku nejrůznějších škol a sekt v rámci máhájánového buddhismu.²⁸ Máhájána se překládá jako „velký vůz“ a stoupenci tohoto buddhistického směru pokládají Siddhárthu Gautamu – Buddhu – za nadpřirozenou bytost.²⁹ Nejpopulárnějšími školami máhájány se v Číně staly kontemplativní škola Čchan (známější je japonské označení Zen) a Ťing-tchu (japonsky Džódó) neboli škola Čisté země.³⁰ Mniši Čchanu pokládali za prvořadou meditaci a kázeň (často odcházeli do hor), studium textů za natolik důležité nepovažovali. Základem nauky školy Čisté země byla sůtra Sukhávátívjúha oslavující Amitábhu Buddhu (v japonštině je zván Amida, v čínštině A-mi-tuo-fo). Tato nadpřirozená bytost vládoucí v Čisté zemi (Západním ráji) měla velký význam v individuální buddhistické eschatologii – prostřednictvím víry v ni bylo možné dosáhnout ráje Čisté země a nirvány. Vedle Amithábhy Buddhy škola Čisté země uctívala i další bytosti – známým je bódhisattva (tedy soucitná bytost) Avalókitěšvara (sanskrtská podoba jména), jehož lidová zbožnost transformovala do ženské podoby bódhisattvy Kuan-jin (v Japonsku Tisíciruká Kannon) – pravděpodobně šlo o ztotožnění s bohyní plodnosti nějakého staršího kultu. Škola Čisté země dosáhla ohromné popularity, protože byla přístupná i těm nejprostším lidem jakožto nepříliš filosofická a dobře srozumitelná.³¹ V rámci čínského buddhismu vzniklo mnoho dalších čínských škol, jež často nesly velice poetické názvy – např. Nebeská terasa či Škola květinových garland.³²

Závěrem

Tento příspěvek k etice v čínském myšlení jsem pojala jako jakýsi historicko-religionistický exkurz, který by, jak doufám, mohl být přínosem pro nově vznikající předmět Čínské reálie realizovaný na Pedagogické fakultě MU Katedrou fyziky, chemie a odborného vzdělávání. Studium odlišných kultur je pro budoucí učitele a jejich všeobecný rozhled velmi důležité a konkrétně v etické výchově, jíž se zabývám, mě čínská filozofie velmi inspiruje k hledání společných prvků s filozofií evropskou. Komparace jak filozofických, tak pedagogických systémů může být velmi přínosná poznáváním odlišností, které obohacují, jakož i souhlasných prvků, které spojují.

Literatura:

Bondy, E. *Čínská filosofie*. Praha: Sdružení pro podporu vydávání časopisů, 1993. 387 s. ISBN 80-85239-22-1.

Navrátil, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

Navrátil, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.

²⁶ KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

²⁷ LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.

²⁸ LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.

²⁹ KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.

³⁰ LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.

³¹ LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.

³² KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

- Keene, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.
- Král, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.
- Bondy, E. *Čínská filosofie*. Praha: Sdružení pro podporu vydávání časopisů, 1993. 387 s. ISBN 80-85239-22-1.
- NAVRÁTIL, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.
- NAVRÁTIL, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.
- NAVRÁTIL, J. *Ve světě taoismu: sborník*. 1. vyd. Praha: Avatar, 1992. 172 s.
- KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.
- DAWSON, R. *Konfucius*. 1.vyd. Praha: Odeon, 1994. 109 s. ISBN 80-207-0496-5.
- KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.
- KONFUCIUS. *Hovory*. Bratislava: CAD Press, 1994. 159 s. ISBN 80-85349-43-4.
- KONFUCIUS. *Hovory*. Bratislava: CAD Press, 1994. 159 s. ISBN 80-85349-43-4.
- CHENG, A. *Dějiny čínského myšlení*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2006, 688 s. ISBN 80-86685-52-7.
- KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.
- KONFUCIUS. *Hovory*. Bratislava: CAD Press, 1994. 159 s. ISBN 80-85349-43-4.
- KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.
- KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.
- KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.
- KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.
- KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.
- KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.
- KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.
- LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha : Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.
- KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.
- LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha : Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.
- LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha : Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.
- KEENE, M. *Světová náboženství*. 2. vyd. Praha: Knižní klub, 2008. 192 s. ISBN 978-80-242-2137-3.
- LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha : Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.
- LESTER, R. C. *Buddhismus: Cesta k osvícení*. 3. vyd. Praha : Prostor, 2003. 202 s. ISBN: 80-7260-087-7.
- KRÁL, O. *Čínská filosofie: Pohled z dějin*. 1. vyd. Lásenice: Maxima, 2005. 373 s. ISBN 80-901333-8-X.

SYSTEM ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČÍNĚ

THE SYSTEM OF VOCATIONAL EDUCATION IN CHINA

Vendula JANÍČKOVÁ

Abstrakt

Tento příspěvek se zaměřuje na problematiku čínského odborného vzdělávání. Jsou v něm popisovány jak vliv vzdělávání na rozkvět Číny, tak také struktura odborného vzdělávání v této zemi, a problematika volby povolání absolventy škol. Autorka se podrobněji věnuje tomuto tématu ve své bakalářské práci.

Klíčová slova

Vzdělání, systém odborného vzdělávání v Číně, nižší střední školství, vyšší střední školství, vysoké odborné školy.

Abstract

This paper focuses on the problem of Chinese vocational education. There is described the influence of education on the flourishing of China, as well as the structure of vocational education in this country and career issues of graduates. The author further discussed this topic in her bachelor thesis.

Keywords

Education, vocational training system in China, lower secondary education, higher secondary education, vocational high school.

Úvod

Čína odjakživa přikládá velký význam vzdělání pro fungování lidské společnosti. Na každého občana jsou kladeny vysoké nároky a každý kdo chce zastávat určitou pozici ve společnosti, tyto nároky respektuje a snaží se jich docílit. Takový rozvoj a „chtíč“ vede také k prudkému rozvoji země. Čína prošla řadou reforem, které se promítly i do vzdělávání. Odborné vzdělávání bylo do té doby v pozadí, ale rozvoj země si vynutil zabývat se tímto typem vzdělávání a podpořit jeho rozvoj. Příspěvek má tedy nastítnit systém odborného vzdělávání v Číně a uplatnění absolventů středních škol.

1. Systém odborného vzdělávání v Číně

Systém odborného vzdělávání se skládá ze vzdělávání v odborných školách a odborné přípravy. Odborné vzdělávání v Číně se rozděluje do tří úrovní: nižší střední, vyšší střední a vysoké odborné vzdělávání. Odstupňování odborného vzdělávání je tedy v Číně podobné jako v České republice. Střední školy poskytují buď všeobecné vzdělání, nebo odborné vzdělání studentům ve věku od 12 do 18 let. Kromě řádného studia se můžeme setkat i se studiem externím a studiem při zaměstnání. Studium

externí a studium při zaměstnání trvá obvykle o 12 měsíců déle než řádné. Studium při zaměstnání většinou volí zaměstnavatel nebo zaměstnanec, aby došlo k zvýšení kvalifikace pracovníka. Zaměstnancům obvykle bývá na studium poskytnuto pracovní volno.

Nižší střední školství

Výuka na nižších všeobecně vzdělávacích školách je součástí povinné devítileté školní docházky. Jedná se tedy o odborné a technické vzdělávání po základní škole. Studium střední odborné školy trvá tři až čtyři roky. Vzdělávání na nižší střední škole je prováděno především na odborných školách nižšího stupně a je zaměřeno na školení dělníků, rolníků, zemědělců a pracovníků v ostatních odvětvích, kteří mají základní odborné znalosti a některé profesní dovednosti. Učební osnovy zahrnují především čínštinu, matematiku, cizí jazyk, politickou výchovu, dějepis, zeměpis, biologii, fyziku, chemii, tělesnou výchovu, hudební výchovu, výtvarnou výchovu a pracovní vyučování. Cizí jazyk je volen z angličtiny, ruštiny, němčiny a francouzštiny. Odborné školy nižšího stupně jsou především umístěny ve venkovských oblastech, kde je méně rozvinutá ekonomika a pracovní síly jsou potřebné především pro rozvoj hospodářství. Studium na nižší střední škole je ukončeno zkouškou.

Vyšší střední školství

Vyšší střední školství se týká především odborného vzdělávání na střední škole. Vyšší střední školy nejsou povinné a studium trvá většinou dva nebo tři roky. Při vstupu z nižší do vyšší střední školy se studenti musí podrobit přijímací zkoušce tzv. „střední zkoušce“ a studium je ukončeno zkouškou. Studenti vyššího středního školství by měli zvládnout základní teorie a dovednosti dané specializace. Učební osnovy zahrnují především čínštinu, matematiku, cizí jazyk, politickou výchovu, fyziku, chemii, biologii, dějepis, zeměpis a tělesnou výchovu.

Vyšší střední školství zahrnuje specializované střední odborné školy, řemeslné školy a vyšší odborné školy. Základní úlohou specializovaných středních škol je vyškolení absolventy tak, aby byli specialisti v oboru. Každý student by měl mít kulturní znalosti, tak i základní znalosti teorie i praxe. Řemeslné školy se zaměřují na vyškolení kvalifikovaných dělníků se středoškolským vzděláním, kteří budou přímo zařazeni do výrobní činnosti. Střední odborné školy se zaměřují na talentované žáky středních škol. Úkolem této školy je příprava na praxi s ucelenými odbornými schopnostmi a univerzálními vlastnostmi tak, aby studenti mohli být přímo zapojeni do popředí výroby.

V Číně hraje střední odborné vzdělávání vřídčí roli, protože přijatých uchazečů je jen malé procento a tito uchazeči mají v budoucnu možnost vstoupit na vysokou školu a tím mít i perspektivnější zaměstnání. Každý student, který ukončí vyšší střední školství, si následně volí buď povolání, nebo se hlásí na vysokou školu.

Čína má přes dva tisíce univerzit, které jsou státní, ale neexistuje zde žádný jednotný program. Každá čínská univerzita má úzkou specializaci a má své přednosti. Čínské univerzity jsou převážně zaměřeny na výzkum. Vysoké školy obdobně jako u nás zahrnují tři stupně vysokoškolského vzdělávání. První stupeň nabízí čtyři až pět let studia a je ukončen hodností bakalář. Druhý stupeň trvá dva až tři roky studia a je ukončen hodností magistr. Třetí stupeň trvá zpravidla tři roky a je zakončen titulem doktor Ph.D. Mezi nejznámější univerzity patří Pekingská univerzita, Šanghajská

dopravní univerzita, univerzita Sichuan, univerzita Dalian a Vysoká škola pedagogická Kwan si.

Vysoké odborné školy

Jedná se o terciární odborné vzdělávání. Výuka na odborných školách trvá dva až čtyři roky. Zapisují se sem absolventi středních škol a středních odborných učilišť. Výuku převážně tvoří politická výchova, předměty všeobecně vzdělávací a předměty speciálního zaměření. V těchto školách teoretická výuka činí 70% a praktická výuka 30%. Vysoké odborné školy se člení na průmyslové, zemědělské, lesnické, zdravotnické, ekonomické, školy pro politiku a právo, tělovýchovné, umělecké, pedagogické. Podmínkou pro přijetí studenta je úspěšné složení přijímací zkoušky. Odborné vzdělávání klade velký důraz na praxi a na výchovu technických talentů s manažerskými schopnostmi.

Instituce poskytující terciární vzdělávání dělíme na pět kategorií:

- Vyšší odborné školy technického zaměření
- Odborné vysoké školy orientované na praxi
- Pětileté vyšší odborné kurzy poskytované v běžných středních odborných školách
- Terciární odborné vzdělávání poskytované v některých běžných středoškolských institucích a institucích středoškolského vzdělávání pro dospělé
- Reformované běžné instituce, které nabízejí dvou až tříleté středoškolské vzdělání s důrazem na odbornou přípravu tedy praxi

Závěr

Cílem tohoto příspěvku je popsat systém odborného vzdělávání v Číně a jak velký vliv mělo vzdělávání na rozkvet celé země. Také je zde uvedeno, jaké jsou přesné etapy odborného vzdělávání v této zemi a jaké mají studenti možnosti po absolvování vzdělání. Vzhledem k tomu, že téma je velmi specifické, většinou jsem informace čerpala ze zahraničních elektronických zdrojů. Tohle téma jsem zpracovala, jelikož je obsahem méj bakalářské práce.

Literatura:

PRŮCHA, Jan. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-155-7.

KLEČÁNKOVÁ, Růžena. *Školství v Čínské lidové republice*. Praha: Ústav školských informací při MŠ ČSR, 1987, 105 s.

PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 319 s. ISBN 80-717-8290-4.

ŠATOPLETOVÁ, Jana. *Odborné vzdělávání v Čínské lidové republice* Zpravodaj pro odborné vzdělávání v zahraničí. Národní ústav odborného vzdělávání. Praha: 2009, roč. 20, č. 12, s. 11-13.

KALHOUS, Zdeněk. – OBST, Otto. *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-253-X.

Zpravodaj – *Odborné vzdělávání v Čínské lidové republice* [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/2009/Zp0912a.pdf> .

Zpravodaj – *Perspektivy čínského odborného vzdělávání* [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/2007/Zp0705a.pdf>.

China Education and Research Network. *Vocational Education In China(II)* [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: http://www.edu.cn/introduction4_1398/20060323/t20060323_4033.shtml.

Národní ústav odborného vzdělávání. *Vzdělávání a kvalifikace* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/vzdelavani-v-cr>

China Education and Research Network. *Statistics* [online]. Dostupné z: http://www.edu.cn/education_1384/.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Dostupné na: www.msmt.cz.

Ministry of Education The People`s Republic of China. Adresa webu: http://www.moe.gov.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_2792/index.html.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ V ČÍNĚ

THE ART IN CHINA

Lenka CENDELÍNOVÁ

Abstrakt

Článek podává ukázky vhodné k vysvětlování historie čínského umění. Čínské umění vzniklo díky vynalézavosti, vyspělosti a dokonalosti čínských mistrů, které obdivuje celý svět. Techniky těchto mistrů využíváme dodnes.

Klíčová slova

Výtvarné umění, kaligrafie, písmo na kostech, písmo na želvích krunýřích, písmo na bronzích, keramika, práce s kovem (vykládání zlatem a stříbrem), řezby z nefritu, výroba textilií a lakování.

Abstract

The article gives examples suitable for explaining the history of Chinese art. Chinese art was created thanks to the ingenuity, maturity and perfection of Chinese masters who admire the world. The techniques of these masters have been used until these days.

Keywords

Fine arts, calligraphy, writing on the bones, writing on turtle shells, writing on bronzes, ceramics, metal work (inlaid with gold and silver), carvings of jade, manufacture of textiles and painting.

Výtvarné umění v Číně se odvíjí od vlastní čínské kultury. Číňané samotní jsou z významných civilizací nejvíce vnímaví ke své historii. Velmi silně si uvědomují sílu a spojitost svých kulturních tradic. Umělecké vývojové směry ovlivňovaly styly po sobě jdoucích dynastií.

Charakteristické pro čínské umění je rozsah, ve kterém se odráží existující třídní struktura v různých obdobích čínské historie. Po období Chan /Šang/ (206 – 221. př.n.l.) se začíná objevovat pojem „krásného umění“ jako výsledek volného času vzdělaných aristokratů, kteří se věnovali poezii, hudbě, kaligrafii a malbě.

Vývoj kaligrafie

Za nejvyšší formu výtvarného umění se v Číně od třetího století našeho letopočtu považovala „kaligrafie“ – psaní. Čínská kaligrafie je formou čistého umění a vychází z podoby čínského jazyka. Čínština není abecední písmo. Každý znak je složen z množství rozličně tvarovaných linií umístěných v rámci pomyslného čtverce. Raná čínská psaná slova byla obrázkovými znaky – podobně jako egyptské hieroglyfy.

Nejstarší dochované doklady čínského písma pochází z dob dynastie Šan (17. - 11.st.př.n.l.), kdy se k věštění používaly kosti a želví krunýře s nápisy. Tyto nápisy se souhrnně nazývají „t'ia - ku - wen“. Kaligrafie byla spojována se spirituální komunikací.

Nalezené bronzové nádoby s formou písma jsou známé jako „t'in - wen“ (písmo na bronzích). Tyto nápisy od několika slov až po několik stovek byly vyryty do vnitřní strany nádob. Písmo z bronzových nádob představuje druhou fázi vývoje čínské kaligrafie.

Třetí fáze ve vývoji čínské kaligrafie byla známa jako styl „siao - juan“ („malé pečetní“) z období vlády prvního císaře dynastie Chin - Š' - chuang -ti. Písmo se vyznačovalo stejnouměrnou tloušťkou linie, mnoha křivkami a kroužky.

Další styl vytvořený speciálně pro užívání úředníků se nazývá „li - šu“. Nemá žádné kroužky a obsahuje málo zakřivených linií, převládají čtverce a krátké rovné linie - vertikální i horizontální.

Pátá fáze se vyvinula pravděpodobně v období Tří království a dynastie Západních Ťinů (220 -317), jde o písmo: „čeng- šu“ neboli „vzorové písmo“. Tímto písmem Číňané píší dodnes. To, co známe jako moderní čínské písmo, je ve skutečnosti staré téměř dva tisíce let.

„Vzorové písmo“ znamená „náležitý typ čínského písma“ užívaný všemi Číňany od jeho zavedení v oficiálních dokumentech, tištěných knihách i v důležitých záležitostech veřejného a soukromého jednání.

Pokusů o zjednodušení či reformu čínského písma bylo mnoho. Nejdůležitější reforma proběhla v 50. a 60. letech 20. stol., kdy byl uveřejněn seznam 2 238 zjednodušených znaků. Na konci 50. let byla vypracována nová prepisová abeceda, používá se nejen v Číně, ale také např. v zahraničních sdělovacích prostředcích. V roce 1960 byl vydán středně velký slovník, obsahující 56 000 hesel. Odhaduje se, že vzdělaní lidé v současnosti používají 6-8 000 znaků, na čtení novin a časopisů je potřeba znát 2-3 000 znaků.

Moderním mistrem kaligrafie je Wu Čchang-šuo. V ČR působí Čínská kaligrafická společnost, která také pořádá různé soutěže a výstavy.

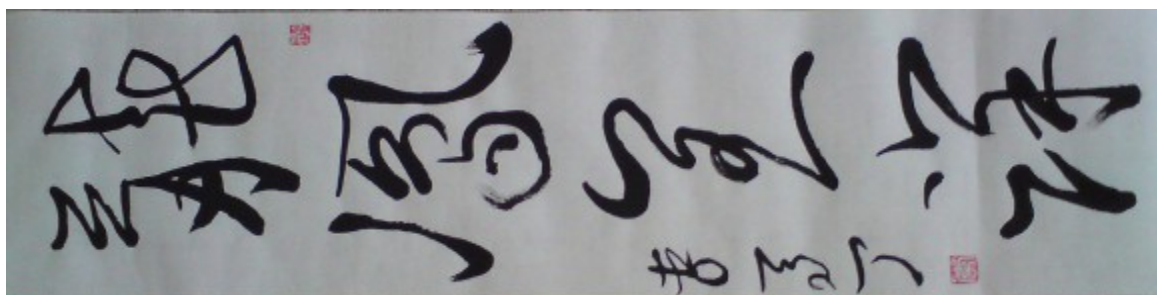

Foto: Ukázka čínské kaligrafie. Zdroj: <<http://chinese.blackhole.cz/cinska-kaligrafie>>.

Charakter čínské kaligrafie

Čínský kaligraf používá stejných materiálů jako malíř – tuš, štětec, hedvábí nebo papír.

Tuš je zformována do krátké tuhé tyčinky z borových sazí a lepidla, která se na třecím kameni roztírá s trochou vody do požadované konzistence. Štětec se používá s tenkou špičkou, je vyrobený z chlupů kozy, jelena nebo vlka a usazená do násady z bambusu. Píše se na dlouhý pruh hedvábí nebo papíru, který má absorpční povrch, proto neumožňuje žádnou opravu písma nebo kresby. Provedení písma musí být rychlé a sebejisté. Kaligrafie vyžadovala obrovské nadání a bystrý úsudek. Usuzovalo se, že jedinečným způsobem odhaluje charakter pisatele. Zvládnutí techniky se získává dlouholetou praxí, aby vznikala mistrovská díla. Práce je posuzována dle dynamiky tahů samotného štětce a harmonického rytmu celkové kompozice. Mezi tahy musí zůstat pečlivě vyvážený prostor.

Veškeré čínské umění je plné symbolů, které mohou mít řadu možných významů. Základní inspirací čínské kaligrafie je příroda. Každý tah i každá tečka naznačuje podobu přírodního objektu a každý drobný tah na díle umělecké kaligrafie má energii živé věci.

Význam některých symbolů užitých v čínském umění: bambus představuje ducha učence, kterého mohou okolnosti ohnout, ale nikdy jej nezlomí. Drak je se zcela dobrotivým symbolem císaře; jeřáb dlouhého života; pár mandarínských kachniček manželské věrnosti; jadeit značí čistotu a nezničitelnost. Orchideje jako konfuciánský symbol čistoty a věrnosti; sukovitá borovice – přežití v tvrdých podmínkách nebo neporazitelnost ducha stáří.

Při malbě na hedvábí se dává přednost barvám a odstínům vyráběných z minerálních materiálů (modrá z azuritu, zelená z malachitu, žlutá z okru, červená z rumělky nebo olova). Malbě na papír dominují průsvitná rostlinná barviva (indigová modř, rostlinná zeleň, červená z mořeny, rotanová a jerlínová žlut'), která vytvářejí lehčí, jemnější efekt.

Nejstarší čínská výtvarná díla se malovala na suchou omítku zdi nebo paravány. V minulém tisíciletí se běžně malovalo na vertikálně zavěšené svitky a horizontální ruční svitky v různé délce. Nesmíme opomenout malované vějíře a listy v albech.

Další čínská umění

Estetika kaligrafie a malby měla výrazný vliv i na další čínská umění. K dalším uměleckým formám v Číně patří keramika, práce s kovem (vykládání zlatem a stříbrem), řezby z nefritu, výroba textilií a lakování.

V několika oblastech umění si může Čína připsat dlouhé prvenství na světě. Keramická glazura se v Číně vyvinula už před koncem druhého tisíciletí př.n.l. a výroba porcelánu do šestého století, což bylo více než tisíc let před objevením v Evropě.

Pěstování bource morušového a tkaní hedvábí sahají až do dob neolitu, malovaný lak do dob dynastie Šang (1600 – 1066 př.n.l.). Lití bronzu dosáhlo do roku 1000 př. n.l. dokonalé krásy a zručnosti. Všechna tato umění vycházejí spolu se sochařstvím z malířství a estetiky založené na pohybu linie.

Řezby z jadeitu

Jadeit – nefritový kámen zastává v čínské umělecké kultuře zvláštní pozici. Byl ceněn jako na Západě zlato a navíc byl uznáván pro jeho moc a ctnosti.

Su Šen v díle „Rozprava o písmu a výklad znaků“ popisuje jadeit (**ju**) takto: „Kámen, jenž je krásný, má pět ctností. V jeho lesku a jasu je teplo; v tom je jeho laskavost; jeho jemné nitro nahlíženo zvenčí odhaluje / bohyni/ uvnitř; v tom je jeho přímost; jeho tón je klidný a vysoký a nese se do daleka do široka; v tom je jeho moudrost; může se zlomit, ale nedá se ohnout; v tom je jeho odvaha; jeho ostré hrany nejsou určeny k násilí; v tom je jeho čistota.“

Jadeit byl pro jeho víru v nezníčitelnost v nejstarších dobách hojně využíván ke zdobení oděvů, na rituální předměty – konfuciánské i taoistické a k ochraně mrtvých v hrobkách.

Jadeit je velmi tvrdý a nelze ho rýt nebo řezat kovovými nástroji. Opracovává se broušením nebo pilováním brusnou pastou a stroji působící opakované rotační pohyby. Před upravením se zmenší na tenké desky nebo na bloky.

Výroba laku

V době dynastie Šang (1600 – 1066 př.n.l.) Číňané objevili možnost využití mízy z „lakového stromu“. Jde o přírodní polymer, který se nanáší opakovaným namáčením ve velmi slabých vrstvách na jádra z opracovaného dřeva, bambusu nebo na látku. Tento lak se využíval po přidání pigmentu i k malbě a dekorování vnějších vrstev nádob. Plynulými a táhlými tahy štětce se lepkavý lak nanáší tak, že vznikají velmi zajímavé a elegantní vzory. Díky tomu, že je lak téměř zcela odolný vůči vodě, byly nalezené nádoby a vinné poháry z hrobů velmi zachovalé (ze čtvrtého – třetího století př. n. l. z období vlády dynastie Chan – Čchanga – ša). V období dynastie Chan (206 př. n. l. – 220 .n.l.) existovaly tři císařské dílny založené výhradně za účelem výroby lakovaných předmětů. Tyto předměty byly označovány místem, ve které dílně byly vyrobeny a datem. Dochovaly se nálezy lakovaných dřevěných rakví, bubnových stojánek ve tvaru ptáků a zvířat, toaletní krabičky nebo nádoby k servírování jídla. Výroba lakovaných předmětů se už v období válečných států rozvinula ve významný průmysl.

Foto: Lakovaná nádoba. Zdroj: <http://www.tibetvbrne.cz/>.

Výroba hedvábí – tkaní damašku

Právě Číňané poprvé přišli na to že, nitě tvořené z kokonů bource morušového, se dají odvinout, upříst a utkat. Výroba hedvábí se datuje již k období neolitu, kdy dle legendy tomuto umění Číňany naučila sama manželka mýtického Žlutého císaře Chuang – tiho. Dochované nálezy brokátu, gázy, výšivek s obrázkovými vzory a první kompletní obleky byly nalezeny v hrobce v Ma – šanu se datují k době dynastie Šang. Hedvábí bylo cenným obchodním artiklem a jeho výroba byla úzkostlivě tajena až do 4.století n.l. Znalost výrobní techniky hedvábí se do středomoří dostalo teprve kolem šestého století našeho letopočtu.

Výroba porcelánu

Glazovaná keramika – pravý porcelán byl v Číně znám již kolem 400 př. n.l., kdy se vyvinul z dokonalé bílé keramiky. Původně byl zeleně polévaný a od 6. století našeho letopočtu měl bílou barvu a živcovou glazuru. Porcelán je keramika zhotovená z kaolínu, živce a křemene, která při teplotě 1450 °C získává bílou barvu. Může být tenká jako vaječná skořápka, má dobrý zvuk a průzračnost. Porcelán dostal své jméno podle tvrzení cestovatele Marca Pola, který tvrdil, že se vyrábí z drcených mušlí zvaných „porcella“. Základní materiál k jeho výrobě „kaolín“ je pojmenován podle lokality Kao- ling, kde byl těžen.

Porcelán byl po staletí předmětem obdivu a touhy evropských šlechticů a boháčů.

Toto je jen malá ukázka k osvětlení historie vývoje umění, které vzniklo díky vynalézavosti, vyspělosti a dokonalosti čínských mistrů, které obdivujeme a jejichž techniky využíváme dodnes a za to patří jistě Číně obrovský dík.

Foto: Porcelánová miska.Zdroj: <http://www.tibetvrne.cz/>.

Literatura:

Kol. Moderní Čína. Praha : Encyklopedia Britannica, 2008. 340 s. ISBN 9788072176816.

Tibet v Brně, s.r.o. <www.tibetvrne.cz/cinsky-ryzovy-porcelan>.

Čínská kaligrafie, Kurzy Kung-Fu. <<http://chinese.blackhole.cz/cinska-kaligrafie>>.

ÚLOHA OSOBNOSTI V ČÍNSKÝCH DĚJINÁCH

THE ROLE OF PERSONALITY IN CHINESE HISTORY

Luboš FLÍDR

Abstrakt

Toto téma nepatří k těm snadným. Je jisté, že pro úplné pochopení dané problematiky je třeba prostudovat více materiálů. Nicméně nalezení příkladu, který lze uplatnit v praxi, je podobné jako hledání v jiných filosofických směrech. Předměty, jako Sociální a pedagogická antropologie, jakož i Čínské reálie mají určité své místo i ve studiu učitelů pro SOU. Rozhodně jim obohatí přehled a znalosti, jak lépe pracovat se studenty a pohlížet na ně ze širšího úhlu pohledu. Je třeba ale nezapomínat na aktuální a individuální situaci a prostředí.

Klíčová slova

Antropologie, sociální antropologie, pedagogická antropologie, logismus, konfuciánství.

Abstract

This topic does not belong to those easy. It is certain that for a full understanding of the issue there should be studied more materials. However, finding an example that can be applied in practice is similar to searching in other philosophical directions. Items such as social and pedagogical anthropology, as well as Chinese realities have certainly its place in the study of teachers for vocational schools. Certainly they will enrich insight and knowledge on how to better work with students and see them from a broader perspective. It should however bear in mind the current situation and the individual one and the environment.

Keywords

Anthropology, social anthropology, educational anthropology, logismus, Confucianism.

Úvodem bude provedeno krátké objasnění klíčových pojmů, které se vztahují k danému tématu. Malé zamyšlení může vést ke snadnějšímu pochopení problému a je tedy na začátku vhodné. **Antropologie** jako věda, se zabývá člověkem, lidskými kulturami, společnostmi ve všech dobách a snaží se utvořit celkový obraz člověka. Na rozdíl od ostatních věd se zabývá lidmi ve všech dobách a osobností ve všech rozměrech. Zahrnuje původ člověka, jeho vývoj a zákonitosti fyzických změn. Antropologické snahy o pochopení druhých zaznamenáváme už v antice. Bez povšimnutí nezůstávalo náboženství, zvyky, jídlo a podobné aspekty.

Sociální antropologie zkoumá proměnu kulturních systémů a sociálních procesů, prostřednictvím kterých se lidské společnosti vztahují k realitě a vytvářejí tento svět.

Pedagogická antropologie se snaží objasňovat vývoj vzdělávání v celistvém pohledu na člověka na základě biologických a sociálních poznatků o lidském rodu.

Legismus je čínský filosofický směr, který je založen na přesvědčení, že velká část lidí myslí především na sebe a své zájmy na úkor ostatních lidí. Z těchto důvodů musí být korigována zákazy a hrozbou trestu. Zákazy, tresty a odměny stanovuje zákon.

Konfuciánství je čínský filosofický směr, který původně vznikl z učení čínského mudrce Konfucia. Zdůrazňuje lidské jednání, které ale nesmí být v rozporu s vůlí nejvyššího božstva. V popředí tohoto směru je rozum, odpovědnost, pozitivní postoj ke světu, ale i podřízenost řádu.

Legisté a konfuciánci patří do nejstaršího období čínské filosofie. Legisté odsuzovali princip vlády, podle kterého je lid veden příkladem vládců a věří tradovaným mravům a zvykům. Docházelo k častým střetům mezi oběma skupinami. Legisté se zasadili o velké pálení konfuciánských knih a jejich vlastnění bylo soukromým osobám přísně zakázáno. Přesto je mnozí učenci a stoupenci ukrývali. Boj mezi těmito dvěma skupinami je vydáván za prototyp boje politického, ekonomického, kulturního i vojenského. Tento zápas se projevuje ve všech oblastech života, mimo jiné i v oblasti školství. Můžeme se setkat s nejrůznějšími články z univerzitních kateder a vědeckých ústavů, které pojednávají o zneužívání konfuciánství k podrobení čínského lidu i o protikonfuciánském boji.

Kritika Lin Piaa a Konfucia se rozvinula v politickou kampaň v únoru roku 1974. Odezva v podobě odsuzování Konfucia a jeho učení na sebe samozřejmě nenechala dlouho čekat. Politický cíl, vychvalující naopak legisty, se projevil nejen výskytem mnoha článků. Legisté vycházeli z předpokladu, že výzvy k morálce a k zachování řádu ve společnosti nepostačují k udržení správného chodu společnosti. Zákony mají být stejně platné pro všechny, vladař s neomezenou autoritou má dohlížet na jejich dodržování. Tyto vleklé spory měly hlavně politické cíle.

Jedním z hlavních aspektů sporu byl odlišný názor a představa, jak má vypadat vládce společnosti. S rozdílnými představami, které se týkají úlohy panovníka, se setkáváme v dobách dávných i současných. Konfuciánská nauka vycházela z názoru, že jsou rozdíly ve vzdělání nikoli však v povaze. Tato možnost vychovatelnosti byla hlavním bodem konfuciánské nauky. Ideálem této nauky je člověk intelektuálně a eticky vysoko postavený neboli gentleman, který nebere ohled na vlastní bezpečí a pohodlí. Konfuciův pokračovatel Mencius tuto nauku ještě rozvinul o humánnost a spravedlnost. Mencius byl přesvědčený, že každý člověk je ve svém nitru dobrý a rozpozná co je dobré a co je špatné. Konfuciánský panovník měl zaujmout postavení vůdce ctnosti, kterého by pak prostý lid napodoboval. Takový panovník nevládne silou, ale ctností. Postava Konfucia, který žil na rozhraní šestého a pátého století, je zahalena mnoha legendami. V mládí trpěl chudobou, která ho určitým způsobem poznamenala smyslem pro skutečnost a střízlivost. Obživou mu bylo vyučování a měl možnost se stýkat s mnoha panovníky.

Legisté byli opravdu silnými odpůrci konfuciánců. Více je zajímala praktická politika, bezprostřední problémy a mechanismy kontroly. Legisté byli označováni za anti-intelektualisty. Kancléř Kung-sun Jang byl prvním známým představitelem tohoto učení. Zanechal po sobě dílo Kniha vévody z Šangu, o některých praktikách státu. Další dílo o základech legismu zpracoval filosof Chan Fej. Jeho učení se zakládalo na tom, že každý je ve své podstatě zlý a pouze výchovou se stává dobrým. Nebylo žádným tajemstvím, že legisté veřejně propagovali války a pokládali to za prostředek posilování státu. Z toho se odvíjí požadavek silného a disciplinovaného obyvatelstva. Touhu po bohatství a společenském vzestupu považovali za přirozenou. Objevila se myšlenka, že správa státu má být zabezpečena pomocí zákonů, který je zároveň i výchovným prostředkem. Jednou z mnoha osobností mezi legisty byl císařův kancléř Li S'. Právě ten se zasloužil o zničení knih, zachránily se pouze knihy o lékařství apod. Údajně se také zasloužil o potrestání konfuciánských učňů a nepřipustil diskusi o politice. Za zmínku ovšem také stojí to, že se Čína podílela na spoustě opatření, které můžeme hodnotit pozitivně. Mezi tyto patří sjednocené míry a váhy, písmo a jiné. Přesto je toto období spíše spojeno s bezprávím, nelidskostí a bezohledností.

Tyto boje v Číně netrvaly příliš dlouho. Ve smýšlení obyvatel spíše zůstával konfucianismus s myšlenkou požadavku dobrých lidských vztahů. Dnešní spory mezi legismem a konfuciánstvím mají spíše politický charakter a jsou spíše projevem mocenské dlouhodobé krize.

Za zmínku jistě stojí přednáška věnovaná čínskému hospodářství a ekonomickým reformám, která se konala na Masarykově univerzitě roku 2003. Tato přednáška se setkala s velkým zájmem a následující beseda měla také velký ohlas. Zajímavou informací bylo například to, že v Číně je přes 200 vysokých škol a univerzit, na kterých studuje více než 60 000 zahraničních studentů.

Tuto problematiku lze využít i na SOU. Pedagog může při výchovně vzdělávacím procesu čerpat inspiraci z obou filosofických směrů a některé myšlenky aplikovat do praxe. Konfuciánský smysl pro spravedlnost a dobré mezilidské vztahy a legistické dodržování zákonů obohatí a prospěje při působení na studenty. Toto téma není jedno z nejnanechťjších a pro úplné pochopení je třeba prostudovat více materiálů. Nalezení příkladu, který lze uplatnit v praxi je podobné jako hledání v jiných filosofických směrech. Obsahuje myšlenky dobré, ale i ty se při nevhodném uchopení dají zneužít. Nejdůležitější je umět nalézt pozitiva a využít je ve vlastní prospěch. Stejně tak si vzít ponaučení z věcí negativních. Sociální a pedagogická antropologie má určitě své místo i ve studiu pedagogů na SOU. Rozhodně obohatí přehled a znalosti, jak lépe pracovat se studenty a pohlížet na ně ze širšího úhlu pohledu. Je třeba ale nezapomínat na aktuální a individuální situaci a prostředí.

Literatura

- MALINA, J. Kolmaš J. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie. Čína z antropologické perspektivy*. Brno: Universitas, 2005. 475 s. ISBN 80-210-3218-9
- KALÁBOVÁ, Helena. *Filosofická a pedagogická antropologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011. 60 s. ISBN 978-80-7372-721-5.
- PELCOVÁ, Naděžda. *Filosofická a pedagogická antropologie*. Praha: Karolinum, 2000. 201 s. ISBN 80-246-0076-5.
- NEVŘALA, Jan. *Sociální antropologie pro studenty sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filosofická fakulta, 2007. 117 s. ISBN 978-80-7368-404-4.

GEOGRAFIE A DOPRAVNÍ SPOJENÍ ČÍNY

THE GEOGRAPHY IN CHINA AND ITS TRANSPORT

Josef VOBORNÝ

Abstrakt

Čínská lidová republika, která geograficky patří k zemím východní části euroasijského kontinentu, zaujímá rozlohu odpovídající přibližně rozloze celé Evropy.

Z hospodářského hlediska je v uplynulých desetiletích pozoruhodný rychlý a nezadržitelný rozvoj Číny.

Ekonomicky patří Čína k potencionálně nejvýznamnějším zemím světa a předpokládá se, že bude patřit k ekonomickým velmocím 21. století. Zásadou ekonomických úspěchů získává ČLR uznání i na mezinárodním fóru a také její politický vliv značně vzrůstá.

V Číně existují stejné typy dopravy jako jinde na světě. Vzhledem k její velké rozloze a tudíž i přepravním vzdálenostem je patrně nejpohodlnějším využití dopravy leteckou. Zdatně jí však začíná čím dál tím více konkurovat doprava vlaková.

Klíčová slova

Čínská lidová republika, geografické oblasti, časový posun, ekonomika, doprava.

Abstract

Peoples' Republic of China, which geographically belongs to the countries of the eastern part of the Eurasian continent occupies an area roughly equivalent to the entire area of Europe. From an economic point of view, in recent decades, remarkable and rapid development of China has been unstoppable.

Economically China is potentially the most important country of the world and it is expected that it will be one of the economic superpowers in the 21st century. Due to economic success gaining recognition of the PRC as well as in international forums also its political influence has greatly increased.

In China, there are the same types of transport as elsewhere in the world. Due to its large surface area and thus the transmission distance it is probably the most convenient to use the air transport. Significantly, however there begins to increase the competition of the train transport.

Keywords

Peoples' Republic of China, geographic area, time shift, economy, transportation.

Čínská lidová republika leží ve východní části euroasijského kontinentu. Celková rozloha Číny je 9 560 980 km² (bez Tchaj-wanu), což je přibližně rozloha celé Evropy. Rozsáhlé území Číny můžeme rozdělit na tři velké celky, které se vyznačují zcela odlišnými přírodními podmínkami.

Tři hlavní geografické oblasti: Moře a ostrovy, Suchozemská hranice, Časový posun.

Z hospodářského hlediska je rychlý vývoj Číny nezadržitelný.

Tři hlavní geografické oblasti

Tři hlavní geografické oblasti Číny jsou: **Pouště na severozápadě země**, zahrnující pánve Tarimskou (čínsky Tarim Pendi) a Ujgurskou (Junggar Pendi), jsou vymezené horskými soustavami Tchi-en-šanu (6 995 m.n.m., čínsky Tian Shan) a Altaje (4 374 m.n.m., Altay Shan) i širokým pásmem podél jižních hranic Mongolska (poušť Gobi, čínsky Shamo). Tato oblast se vyznačuje extrémně kontinentálním podnebím, silnými mrazy v zimě a vysokými teplotami v létě a především naprostým nedostatkem srážek.

Druhou oblastí je **Tibetská náhorní plošina** (čínsky Xizang gaoyuan), která je nejvýše položená (4 500 – 5000 m.n.m.) a největší na světě. Je obklopena a prostoupena velehorskými pásmy Karakorum Shan (8 611 m.n.m.), Himalaya Shan (Qomolangma, tj. Mt. Everest, 8 848 m.n.m.), Kunlun Shan (7 719 m.n.m.) aj. Panuje zde vysokohorské podnebí s velkými rozdíly denních a nočních teplot, srážky se vyskytují jen na jihovýchodě a jihu. Tibetská náhorní plošina je pramennou oblastí hlavních čínských řek.

Východní monzunová Čína je třetím celkem. Jedná se o rozhodující oblast z hlediska koncentrace většiny obyvatel Číny. Toto hustě osídlené území je převážně hornaté, rozsáhlé nížiny se vyskytují jen na dolních tocích velkých řek. Na severu se rozprostírá rozsáhlé pohoří Chingan (Hinggan Ling 1 856 m.n.m.), ve střední Číně pak pohoří Čchin-ling (Qin Ling 3 767 m.n.m.), které je přirozenou klimatickou hranicí mezi teplým jihem a studeným severem.

Moře a ostrovy

Na východě a na jihu obklopuje čínskou pevninu **Pochajské moře**, které je považováno za čínské kontinentální moře, dále pak moře Žluté, Východočínské a Jihočínské, jež jsou součástí Tichého oceánu. V teritoriálních vodách Číny o celkové rozloze 4,73 milionu km² se nalézají na 5 400 ostrovů.

Největším z nich je (s výjimkou Tchaj-wanu) ostrov **Chaj-nan** (Hainan - 34 000 km²). Nejvýchodnějšími čínskými ostrovy jsou Tiaojü a Čchiwei severně od Tchaj-wanu. Mnoho ostrovů, ostrůvků a skalních útesů, které se nalézají na jihu, je

označováno jako **Ostrovky Jihočínského moře**, přičemž patří hlavně do čtyř větších souostroví: Tongša, Siša, Čongša a Nanša.

Suchozemská hranice

Suchozemská hranice Číny měří úctyhodných 22 800 km a tvoří ji hranice s Vietnamem, Laosem, Barmou, Bhútánem, Nepálem, Indií, Pákistánem, Afghánistánem, Tádžikistánem, Kyrgyzstánem, Kazachstánem, Mongolskem, Ruskem a Koreou. Žádný jiný stát na světě nesousedí s takovým počtem států jako právě Čína. Moře odděluje Čínu od Jižní Koreje, Japonska, Filipín, Bruneje, Malajsie a Indonésie.

Od severu k jihu se Čína rozprostírá od řeky Chej-lung-t'iang (Amur) na 53° s.š. ke korálovému útesu Ccheng-mu na nejjižnějším cípu ostrovů Nanša na 18° s.š. Tato spojnice měří téměř 5 500 km. Od Pamíru na západě (71st. v.d.) po soutok řek Chej-lung-t'iang a Usuri (135st. v.d.) přesahuje spojnice 5 200 km. Většina země leží v mírném a subtropickém pásmu, nejjižnější oblasti zasahují do tropického pásma.

Časový posun

Přestože Čína svou rozlohou zabírá 60° východní zeměpisné délky, v celé zemi platí pouze jediné časové pásmo, které je oproti středoevropskému času (SEČ) posunuté o 7 hodin dopředu. Tato skutečnost sice usnadňuje plánování cest či například sledování rozhlasu a televize, na dálném západě Číny však slunce vychází a zapadá v dost nezvyklou hodinu.

Velmi významné jsou v ČLR řeky. Více než 1 500 říčních toků má povodí větší než 1 000 km². Řekami protéká přes 2 700 miliard kubických metrů vody, tj. 5,8 % z celkového množství říčních vod světa. Čína je mimořádně bohatá na vodní energetické zdroje a s odhadovaným rezervním potenciálem 680 milionů kw zaujímá první místo na světě. Nejdelší řekou je **Jang-c'-t'iang** (Dlouhá řeka), jejíž tok měří 6300 km a je třetí nejdelší na světě.

Hospodářský vývoj

Do konce 70. let můžeme charakterizovat Čínu jako zaostalou agrární zemi. V druhé polovině 70. let vedení země v čele s Teng-Siao-Pchingem rozhodlo o provedení reformy, které v hospodářské oblasti přinesly velmi dobré výsledky a nastartovaly ekonomický růst, který v různé míře přetrvává až do dnešní doby. Jednou z hlavních příčin tohoto úspěchu je, že došlo k částečné liberalizaci hospodářství (tzn. ve vlastnictví drobných a středních podniků, v zemědělství, v obchodě včetně zahraničního, získávání zahraničních technologií a techniky atd.). S tím souvisí i rychlé zvyšování životní úrovně obyvatel a to především ve velkých městech ve východní části země.

Ekonomicky patří Čína k potencionálně nejvýznamnějším zemím světa, hodnotou HDP a zejména dynamikou jeho růstu (kolem 7 – 10 % ročně) ukazuje, že bude patřit k ekonomickým velmocím 21. století. Zásluhou ekonomických úspěchů získává ČLR uznání i na mezinárodním fóru a její politický vliv značně vzrůstá.

V Číně existují stejné typy dopravy jako jinde na světě. Vzhledem k její velké rozloze a tudíž i přepravním vzdálenostem je nejpohodlnějším využít dopravu leteckou. Zdatně jí však konkuruje i vlak, který je zároveň o dost levnějším.

vnitrostátní letecká přeprava, cestování vlakem, autobusová přeprava, taxislužba, městská hromadná doprava, půjčení automobilu apod.

Vnitrostátní letecká doprava

Při překonávání obrovských vzdáleností, které v Číně jsou, je vnitrostátní letecká přeprava vhodným způsobem transferů. V zemi dnes působí asi 60 leteckých společností, které se však od sebe liší jednak velikostí a oblastí působnosti, tak i spolehlivostí. Rezervační systém u mnoha z nich zatím neodpovídá standardům, na které jsme zvyklí z Evropy. Letenky vám rovněž může zprostředkovat některá z cestovních kanceláří či mezinárodní hotely.

Vhodným způsobem cestování v Číně je i kombinovaná přeprava, při níž jednu cestu absolvujete vlakem a druhou letadlem. Nespornou výhodou letadla je pochopitelně velká časová úspora.

Cestování vlakem

Cestování vlakem má v Číně velkou tradici. První železniční úseky byly postaveny v 19. století, dnešní síť je tedy poměrně hustá a zasahuje téměř do všech obydlených oblastí (její celková délka je téměř 70 000 km). V současnosti jsou do modernizace železnic vkládány ohromné finanční prostředky. Výsledkem je výrazné zkracování jízdních dob, zvyšování komfortu i bezpečnosti při cestování vlakem. Zajímavostí je i nedávno postavená vysokohorská trať do Lhasy, která propojuje Tibet s ostatními oblastmi Číny.

V Číně v zásadě rozlišují tři typy vlaků. Prvním z nich jsou **expresní vlaky**, které jsou značeny písmenem **T** (tekuai). Tyto vlaky se vyznačují tím, že zastavují jen ve skutečně velkých městech (např. expresní vlak z Pekingu do Xi'anu jede bez jediné zastávky asi 14 hodin). **Rychlíky** jsou na nádražích označeny písmenem **K** (kuai) a **obyčejné, místní** (osobní) vlaky jsou označeny pouze číslem spoje.

Autobusová přeprava

I když je železniční síť v Číně poměrně hustá, existují oblasti, kam koleje zatím nevedou. Je tomu tak především ve venkovských a horských oblastech. Často vám tedy nezbyvá jiná možnost než využít autobus. Obstarání jízdenky na autobus je na rozdíl od vlaku jednodušší. V každém městě je centrální autobusové stanoviště, na kterém je možnost prodeje i předprodeje jízdenek.

Vedle pravidelných linkových spojů existuje rovněž řada menších společností provozujících přepravu minibusy a to především v turisticky zajímavých lokalitách. V současné době probíhá v zemi masivní výstavba silnic a dálnic, a na některých trasách tak může být autobus rychlejší než vlak. Na dálkové spoje jsou nasazovány lehátkové autobusy, kde máte možnost zakoupení jídla a nápojů přímo v autobuse. Pouze ty nejlepší autobusy jsou vybaveny toaletou.

Taxi služba

Využití vozů taxi je často velmi dobrým způsobem přepravy ve velkých městech. Kvůli častým dopravním zácpám nemusí být taxi vždy nejrychlejší. Vozů taxislužby jezdí v ulicích čínských měst velký počet, tudíž netrvá většinou dlouho, než se vám podaří taxi odchytnout přímo na ulici.

Obvyklá nástupní sazba je 8 RMB (22,- Kč), cena za kilometr bývá maximálně 3 RMB (8,- Kč). Specifickým druhem taxislužby je rikša, která láká mnoho cizinců. Ta klasická je k vidění pouze v Hongkongu, jinde jezdí rikši v podobě tříkolky s krytým zadním sedadlem. Jízdné je podstatně vyšší než u klasické taxislužby a je potřeba jej pečlivě smluvit předem.

Městská hromadná doprava

Městská hromadná doprava je spolu s taxislužbou vlastně jediným způsobem, jak se lze přepravovat po čínských velkoměstech. Pěšky to vzhledem k obrovské rozloze měst není takřka možné a využití bicyklu je spíše záležitostí místních lidí než turistů. Pouze v Hongkongu, Kantonu, Pekingu a Šanghaji mají metro.

Podzemní prostory i jednotlivé soupravy metra působí vcelku moderně, ani s orientací není problém.

Stejně jako metro, přeplněné jsou i nadzemní dopravní prostředky MHD – autobusy, trolejbusy. Tramvaje jezdí jen v několika málo čínských městech (např. v Dalianu, známé jsou dvoupatrové tramvaje v Hongkongu).

Autobusy i trolejbusy jsou velmi levné, s výjimkou Hongkongu. Například jednotlivá jízdenka v Pekingu stojí 2 RMB (tj. asi 6,- korun). Na rozdíl od metra je zde pro cizince (kteří neumějí číst znaky) podstatně horší orientace. Často ani moc netuší, kam autobus vlastně jede a kde má vystoupit.

Zajímavý je i způsob odbavování cestujících v autobusech a trolejbusech. V Číně nefunguje, že byste si jízdenku na autobus koupili předem, například někde v trafice. Kupují se přímo v autobuse, ale ne u řidiče, jak je tomu zvykem v některých českých městech, ale u průvodčího, který cestuje v autobuse spolu s řidičem.

Touto osobou bývá nejčastěji temperamentní žena, která vehementně prochází autobusem a vydává jízdenky. Zajímavé je, že lidé peníze za jízdenku často podávají přes celý autobus, přičemž tyto peníze projdou rukama spousty lidí, než se dostanou k průvodčímu. Nikdo se zde nebojí, že by mu peníze byly ukradeny.

Číňané mají zřejmě jedinečný smysl pro čest, spravedlnost a pořádek.

Možnost půjčení automobilu

Cizinci nesmějí v celé Číně řídit automobil, s výjimkou cizinců, kteří mají povolení k dlouhodobému pobytu. Důvodem tohoto zákazu jsou pravděpodobně některá specifika dopravního provozu v Číně. Mimo velká města by byl provoz na místních silnicích pro cizince obtížně zvladatelný. Zapůjčit osobní automobil si sice můžete, ale pouze s řidičem.

Literatura:

Čína. <<http://cina.orbion.cz/>>.

Čína. Informace o Číně. <<http://www.cinaweb.cz/>>.

Čína. <<http://www.zemepis.com/Cina.php>>.

Čína - od roku 2011 opět symbolický Střed světa

<<http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-cina06>>.

Čína, zeměpis. <<http://pepinator.tym.cz/online/zemepis/asie/cina-popis.php>>.

Čínská encyklopedie. Čína ABC. <<http://czech.cri.cn/chinaabc/index.htm>>.

ČÍNSKÁ LITERATURA

CHINESE LITERATURE

Jan HRNČÍŘ

Abstrakt

Toto pojednání je rozděleno do dvou částí. První část představuje průřez celou historií čínské literatury od prvních děl až téměř po současnost. Jsou tu uvedeny díla a autoři z období jednotlivých dynastií. Je tu čerpáno s knihy *Panoráma Biologické a sociokulturní antropologie – 21*. Brno Universitas 2005, Kapitola: 4.2 Literatura. Dále je v první části uvedeno, jakým jazykem jsou jednotlivá díla vytvořena a zásadní okamžiky, které měly vliv na další vývoj literatury.

Ve druhé části jsou uvedeni dva současní autoři a jsou tu popsána jejich díla. Oba tito autoři byli poměrně nedávno oceněni Nobelovou cenou za literaturu.

Klíčová slova

Čínská, literatura, historie, Nobelova, cena, hora, duše, dynastie, říše, vynález papíru, štětec.

Abstract

This paper is divided into two parts. The first section presents a profile of the entire history of Chinese literature from the earliest works to almost the present day. There are the works and authors from the period of dynasty. There was drawn from the books *Panorama Biological and sociocultural anthropology - 21 Universitas Brno 2005, Chapter: 4.2 Literature*. Further in the first part of the book there it is stated which language are individual works created in and crucial moments that had the impact on the further development of literature.

The second part presents two contemporary authors and their works are described here. Both these authors were quite recently awarded the Nobel Prize for literature.

Keywords

Chinese, literature, history, Nobel, prize, mountain, soul, dynasties, empires, the invention of paper, brush.

Čínská literatura patří k nejstarším a nejobsáhlejším světovým literaturám. Rozlišuje se literatura klasická, psaná klasickým jazykem *wen-jen*, a literatura v hovorovém jazyce *paj-chua*.

Nejstarší dochované texty se datují do 10.- 6. století před naším letopočtem. Můžeme zmínit lidové zpěvy klasické *Knihy písní*. Za zmínku stojí i základní díla konfucianismu – *Pět kanonistických knih*.

Z druhé poloviny 1. tisíciletí před naším letopočtem jsou významným dílem *Dějiny států*, což by mohlo znamenat, že se autoři více začínali zajímat o historii své země. Do poloviny 4. století před naším letopočtem datujeme vznik nového básnického žánru, rodícího se z lidové tvorby – *čch-cch* ´.

Rok 213 způsobil čínskému písennictví obrovskou újmu. Čchini nesouhlasili

s myšlenkami dosavadní literatury a z toho důvodu všechna dosavadní díla spálili. Za vlády dynastie Chan došlo k vytvoření jednotného psaného jazyka *wen-jen*, vynálezu papíru a psaní štětcem.

V období Tří říší se začala rozvíjet novela s náměty dobrodružnými, fantastickými a historickými. V této době vznikla nejcennější památka klasického čínského písemnictví *Literární antologie*, zahrnující nejen nejvýznamnější díla předchozích epoch, ale i cennou předmluvu o dějinách čínské literární kritiky a estetiky.

Za vlády dynastie Tchang došlo k velikému hospodářskému rozvoji, jakož i rozmachu kultury včetně písemnictví. Za „Zlatou dobu“ čínské poezie můžeme označit 8.-9. století. Z tohoto období jsou významnými představiteli Wang Wej, Li Po, Tu Fu a Po Ťu-i. Li Poova tvorba nejvýznamněji ovlivnila čínskou poezii následujících staletí. V tomto období vzniká tvorba v běžné hovorové řeči tlumočená vypravěči lidem, neznalým čtení.

Za vlády dynastie Sung se rozvinula klasická literatura. Z lidových písní vznikly volné básně *cch'.*

Během mongolské dynastie Jüan se z umění lidových vypravěčů vyvíjí dramatické umění. Z tohoto období se zachovalo na 170 divadelních her.

Dynastie Ming s sebou nese jistou stagnaci v rozvoji čínské kultury. Navzdory tomu vznikaly v hovorovém jazyce výjimečné povídky a dramata.

Za vlády poslední dynastie mandžuských Čchingů se literatura navrátila ke klasikům v tradici předchozího období. Hovorovým jazykem je v tomto období psán satirický román *Neoficiální historie konfuciánů*, který se zaměřuje na život literátů a úředníků. Během druhé poloviny 19. století autoři pomalu získávají nový pohled na skutečnost, který je značně poznamenán myšlenkovými proudy pocházejícími z Evropy. Vznikají úpravy děl evropských, stejně jako díla původní. Za zmínku rozhodně stojí učenec a politik sympatizující s českým národním bojem, Kchang Jou-wej a jeho dílo *Knihy o Veliké jednotě*.

Po pádu mandžuské dynastie v roce 1911 se autoři snažili z literární tvorby vytlačit psaný jazyk *wen-jen* a zavést hovorový jazyk *paj-chua*. Autoři požadují, aby obsah jejich děl byl demokratický a pokrokový, a aby se zaměřil na poválečnou skutečnost. Roku 1921 vznikla Společnost pro studium literatury, literární skupina realistického směru.

V témže roce byla založena v Japonsku literární skupina romantického směru Tvorba. Později měla sídlo v Šanghaji. Členové skupiny roku 1930 vytvořili Ligu čínských levicových spisovatelů. V 60. letech byli někteří autoři obviněni z politických důvodů. Po druhé světové válce můžeme zmínit například prozaika Aj Wu, který proslul romány *Pustina, Rodná ves* nebo *Horské pláně*.

Ze současné literatury můžeme zmínit dílo *Hora duše* jejíž autorem je *Xingjian Gao*, který nyní žije ve Francii. Kniha *Hora duše* byla v roce 2000 vyznamenána Nobelovou cenou za literaturu a stala se světovým bestsellerem. Román, vycházející nejen z nejlepších tradic čínské literatury a vzdělánecké kultury, ale též ze specifické recepce moderní evropské literatury, rozvíjí složitě komponovaný příběh hledání cesty vlastním životem. Ve dvou základních, stále se ovšem prolínajících vyprávěcích rovinách sledujeme jednak iniciační cestu mladého intelektuála po odlehlém čínském venkově, lesích a horách především jihozápadní Číny, kde se v době postupných dílčích reforem po smrti Mao Zedonga setkává s pozůstatky původní, nezkažené, „nekonfuciánské“ čínské tradice. Druhou rovinou je až jakési archetypální pásmo dialogu mezi ty a ona, mezi mužem a ženou, odhalující bolest vycházející z jejich věčného

potýkání. Nové vydání s unikátními autorovými fotografiemi popisovaných míst. Úplně nejnovější nositel Nobelovy ceny za literaturu Mo Jen (Mo Yan, vlastním jménem Kuan Mo-je) se narodil roku 1956 (některé zdroje uvádějí rok 1955) v provincii Šan-tung na severovýchodě Číny, ve venkovském prostředí, které hraje v jeho díle zásadní roli (neexistující okres Kao-mi). Během Kulturní revoluce byl nucen opustit základní školu a začít pracovat nejprve v zemědělství, později v továrně. Po skončení kulturně-revolučního běsnění vstoupil do armády (její řady opustil až roku 1997), absolvoval střední školu a armádní uměleckou akademii, v devadesátých letech dokončil studia na Pekingském pedagogickém institutu. Jeho pseudonym vyjadřuje snahu „příliš nemluvit“. Mo Jen začal publikovat v roce 1981, je autorem několika románů a novel a zhruba sedmdesáti povídek. Je jedním z nejznámějších čínských spisovatelů současnosti. Navazuje jak na spisovatele republikánského období (1912–1949), tak na světové autory (Márquez, Faulkner). Proslavil se románem Rudý kao-liang (Chung kao-liang t'ia-cu, 1986), který neobvyklým způsobem zachycuje osudy venkovské rodiny a skrze ni pohnuté osudy celé Číny v rozpětí let 1923 až 1976. Neméně slavné je i jeho filmové zpracování režiséra Čang I-moua, jež bylo oceněno na Berlínském filmovém festivalu (1988). Známý je i román Česneková revolta (Tiantang suantai zhi ge, 1988). Dalším Mo Yanovým slavným románem je Říše kořalky (Tiou-kuo, 1992), satira na alkohol a jídlo, dovedená až k tématu kanibalismu. Jejím prostřednictvím autor upozorňuje na destruktivní proudy v čínské společnosti. V románu se uplatňují dvě dějové linie, jedna ve formě detektivního příběhu, druhá je pojata jako román v dopisech. Kniha vzhledem ke svému kontroverznímu obsahu kolovala dlouho pouze v opisech.

Literatura:

MALINA J. - KOLMAŠ, J. *Panoráma Biologické a sociokulturní antropologie – 21*. Brno: Universitas, 2005.

Literatura.cz. <<http://www.iliteratura.cz/>>.

POZNATKY A PRODUKTY, JIMIŽ ČÍNA OBOHATILA SVĚT

KNOWLEDGE AND PRODUCTS OF CHINA which enriched the world

Marek KOLMAN

Abstrakt

Čína obohatila svět řadou poznatků a produktů. V tomto směru jsou například významné keramika, porcelán a hedvábí. V tomto příspěvku se stručně upozorňuje na klíčové body vývoje keramiky, počínaje neolitem. Již z té doby je vypalované hliněné zboží doloženo četnými archeologickými nálezy.

Lze říci, že výroba ze čtyř významných dílen, které se v čínské historii objevily, pokračuje dodnes a jedním z největších středisek na světě ve výrobě porcelánu je Ťing-te-čen.

Klíčová slova

Keramika, porcelán, hedvábí, neolit, kamenina s tvrdým, střepelem, obchod, plastika.

Abstract

China has enriched the world with knowledge and a wide range of products. Regarding this fact important are ceramics, porcelain and silk. In this paper there are briefly highlighted the key points of the development of ceramics from the Neolithic age. Even from then the fired earthenware was evidenced by numerous archaeological findings. . It can be said that the production of the four major workshops, which appeared in Chinese history, continues to this day and one of the largest malls in the world in the production of porcelain is Ching-te-chen.

Keywords

Ceramic, porcelain, silk, Neolithic, stoneware with a hard, broken glass, shop, and sculpture.

Mezi poznatky a produkty, jimiž Čína obohatila svět, má výsostné postavení keramika a porcelán, s nimiž může v jistém ohledu soupeřit snad jen hedvábí. Mám-li jen stručně upozornit na klíčové body vývoje keramiky, musíme se vrátit zpět až do 6. tisíciletí př. n. l. i dříve, tedy do počátku neolitu, kdy je vypalované hliněné zboží doloženo četnými archeologickými nálezy. Většinou jde o užitkovou, hrubou hrnčírnu šedé nebo hnědé barvy, pálenou při teplotě 700 až 900 st. C, s porézním střepelem. Pro obřadní účely se však vyrábělo zboží s jemnějším střepelem, pozoruhodně malované. Z různých nalezišť pocházejí nádoby rozmanitých forem a dekoru, odpovídajících té které kultuře či jejím fázím z celého území dnešní Číny. Kultura jangšaoská (nazvaná podle eponymní lokality Jang – Šao) (asi 6000 – 3000 př. n. l.) na středním toku Žluté řeky proslula šedou nebo červenou keramikou a geometrickými i antropomorfními vzory, malovanými černým nebo červeným pigmentem. Pro navazující kulturu lungšanskou (lokality Lung – šan) v centrální planině (asi 2600 – 2000 př.n.l.) je typická šedá užitková keramika, zdobená otisky provazu, a „ obřadní “ hladká černá keramika. Na jihu provincie Šan- tung bylo objeveno velké množství keramických typů z nalezišť kultury tawenkchouské (lokality Ta- wen- kchou) (asi 4300 – 2400 př.n.l.), včetně malovaných nádob. Jsou zde i nové, kombinované tvary, např. konvice s třemi laločnatými nožkami KUEJ nebo

misky na vysoké nožce TOU. V závěrečném období se na hrncířském kruhu vytáčely tenkostěnné nádoby z černých i bílých zřejmě kaolinických hlín. Extrémně tenkostěnné černé zboží, leštěné a dokonale hladké, znala též kultura lungšanská v Šan-tungu. Později byla hrncírna zkvalitněna užitím plev, např. olovnatých. V době bronzové, za dynastie Šang, se pro obřadní účely používal bronz. Užitečná keramika, prostá a levná, se příliš nelišila od neolitické. Obřadní nádoby se objevují jen vzácně : jde o bílou keramiku, tvarovanou podle bronzových nádob, které nejspíše za určitých okolností nahrazovala. Pro vývoj keramiky je však tato doba důležitá tím, že na jejím konci, údajně v průběhu 13. stol. př.n.l., vyvinuli v Číně nový keramický typ: kameninu s tvrdým, hutným střepem, který nepropustí vodu, a zvonivého tónu. Tento objev byl podmíněn důvěrnou znalostí suroviny, tedy kaolinu (podle Kao-lingu, naleziště v provincii Ťiang-si) i zdokonalením stoupavých komorových pecí, zabudovaných v propojené soustavě do svahu, neboť kameninu je třeba pálit při vysoké teplotě okolo 1200 st. C. Kamenina má mezi keramickými typy, užívanými v Číně, nejdelší historii. Dominovala až do doby suvské, kdy ji vystřídal protoporcelán a porcelán. Následující čouské období, nadále orientované na bronz se uvedlo do umění keramiky výrobou pohřebních figurín, které se vkládaly do hrobů místo obětí a lidských obětí. Kromě lidských postav (vojáku, úředníků, služebnictva, hudebníků) to byly též plastiky zvířat, modely domů a drobnějších užitných předmětů; v této souvislosti si připomeňme slavný nález terakotové armáda Prvního svrchovaného císaře Čchinů. Velikost plastik a jejich složité tvarování vyžadovaly dokonalé ovládnutí technologie. Keramickou produkci v závěrečné fázi Válčících států využívá i architektura: mnohé hrobky byly obloženy cihlami s malbou nebo s tlačeným reliéfem. Střechy význačných budov se pokrývaly pálenými taškami. Další vývojový mezník představuje vynález olovnaté polevy, která se po vypálení zbarví do zelena nebo žlutohněda, někdy se stříbřitým či zlatavým leskem. Nejstarším nálezem s olovnatou polevou jsou figurky v hrobce z dom chanského císaře Wu-tiho (140-87 př.n.l.). Nízký bod tavení olovnaté polevy (asi 700 st. C) umožnil rozvoj „měkké“ glazované keramiky (hrncírny). Tvrdá keramika, s vysokožárnými polevami, spadá do dvou velkých skupin daných základní barvou: tzv. seladonů čili kamenin s rovnoměrně lnoucí olovnatou polevou, a bílého zboží. Vývoj v době rozpadu (3. až 6. stol.) lze sledovat dle různých keramických dílen, z nichž uvádíme jen několik nejznámějších. Dílny Jüe-jao v dnešní provincii Če-ťiang vyráběly seladonové zboží, mezi nímž tvarem zaujmou např. přenosné nočníky ve tvaru tygra. Bílou kameninu vyráběly četné dílny v severní Číně: např. v Čchang-nanu, Ťi-čou a v Sing- čou. Za tchangů produkovala bílou keramiku dílna Sing v provincii Che-pej, seladon vyráběly dílny Jao-čou v provincii Šen-si a císařské dílny Žu v Pao-fengu v provincii Che-nan. Samotný počet keramických dílen nebýval vzrostl. Vyráběly se nádoby zdobené reliéfem nebo rytím, např. s motivem květin, jenž se teprve poté namáčely v polevě a vypálily. Další efektní metodou, jak zvýraznit polevu byla krekeláž. Obruba talířů a misek se vykrajovala do tvaru květu. Uvedené druhy dekoru sdílejí jemnost, střídmost a nevtíravost, tedy estetické hodnoty související se čchanovou (zenovou) filosofií. Ta tehdy prožívala své vrcholné období a její estetika pronikla do keramických dílen nepochybně i prostřednictvím čajového obřadu, který má rovněž čchanové kořeny. Oblíbenou barvou pro čajové mističky se stala temně hnědá a černá (polevy nazývané japonským termínem temmoku). Přibližně od 10. století se začal vyrábět pravý porcelán, tedy směs kaolinu, živce a křemene, pálená při průměrných teplotách až 1300 st. C; první nálezy však pocházejí již z 6. stol. z

hrobek v období dynastie Suej. Díky ložiskům kvalitního kaolinu se vyvíjel v jižních provinciích Če-t'iang a T'iang-su a dalších, v klíčovém období od 11. do 13 stol. Číňané jej nerozlišují od „porcelánu primitivního“ (kameniny) a dlouho ho neocenili jinak než jako žádaný artikl obchodu s cizími zeměmi. Tyto postoje vůči hodnotě porcelánu se v Číně samostatně změnily až od 14 stol. Na začátku 14. stol. za dynastie Jüan byly státní (císařské) dílny zřízeny v městě T'ing-te-čen vzhledem k jakosti tamějších surovin zdrojů i k snadné dosažitelnosti po říční síti. Vzápětí se staly hlavním výrobcem porcelánu, určeného pro císařský palác, pro úřední aparát a vývoz. Obchod s Japonskem, jihovýchodní Asií, Tureckem a Evropou vytvořil již ve 14 stol. ideální podmínky pro rozvoj výroby keramiky, tohoto nejžádanějšího zboží tajemné a vzdálené Číny. Zejména barevná kombinace modré a bílé okouzila svět, jehož pokusy o výrobu porcelánu se zdařily až mnohem později. Jen málo znalců odmítne názor, že nejkrásnější porcelán se vyráběl během tří set let panování minské dynastie, zejména za císařských ér Süan-te (1426- 1435), Čcheng-chua (1465-1478), T'ia-t'ing (1522-1566) a Wan-li 1573-1619). K typickým typům císařského porcelánu patří dokonalá bílá obleva s namodralým nádechem. Byl zdokonalen modrobílý porcelán, i porcelán s červenou polevou (zvanou obětní červen), která se kombinovala s dalšími barvami. Na pestrobarevné zboží, malovaném kobaltem pod polevou a průsvitnými emaily přes polevu, se jako nikdy dříve rozvíjí tematická nápaditost dekoru. Válečné události, provázejí pád dynastie Ming a nástup dynastie Čching v polovině 17 stol., výrobu porcelánu ochromily. Mandžuská vojska postupující na jih zničila císařské dílny v T'ing-te-čenu. Teprve v roce 1654 byl jejich chod v omezené míře obnoven, avšak dočasně do roku 1660; ke skutečné obnově došlo roku 1672. Postupně se výroba kvantitou vyrovnala době minské, aby ji nakonec za císařských ér Kchang-si (1662-1722), Jung-čeng (1723-1735) a Čchieng-lung (1736-1795) překonala. Co se týče stránky estetické, těžko můžeme mingské a čchingské období srovnávat, obě jsou totiž velmi odlišná výrazově. Literátský vkus odrážely dílny v I-singu, známé čajovou keramikou: červenohnědou kameninou bez polevy, která je směsí několika hlin. Tvary jsou střídme a elegantní, jindy naturalisticky zpodobující přírodní motivy: větve, ořechy ovoce... Dílny Te-chua v provincii Fut'ien produkovaly krémově bílé monochromy známé v Evropě jako blanc-de-Chine. Původně se jednalo o plastiky zdobící oltáře, teprve Evropská poptávka rozvinula i výrobu nádobí. Dílna Š-wan u města Fo-šan v provincii Kuang-tung se specializovala na trojí okruh zboží: střešní ozdoby, imitace keramiky T'ün-jao a sošky. Dílny Fa- chua vyráběli keramiku, zdobenou kombinovaným dekorem azurové a fialové barvy. Výroba z těchto čtyř významných dílen pokračuje i dnes a také T'ing-te-čen je v současné době znovu jedním z největších středisek výroby porcelánu na světě.

Literatura:

Svět - Čína, jak ji příliš neznáme.

<<http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/themeline/1106>>.

VOJTA,V. *Čínský svět*. Praha: Kosmas. 200 s. ISBN: 978-80-905021-0-9.

ČÍNSKÉ VÍNO

CHINESE WINE

Barbora KRESTOVÁ

Abstrakt

V posledních několika desetiletích začínají Číňané přicházet na chuť dobrému vínu. Spotřeba vína v Číně proto rychle roste, takže i v této oblasti se možná dočkáme toho, že se Čína stane největším spotřebitelem vína na světě, přestože se v Číně spíše dávala přednost pivu před vínem.

Patrně největší radost z vývoje v Číně mají francouzští vinaři, jejichž vína se mezi tamějšími konzumenty těší obrovské popularitě.

Ve studijních programech středních odborných škol s příslušným zaměřením však tyto informace zatím studenti nezískávají, a proto i při výuce problematiky spojené s vínem bude potřeba v našich studijních materiálech na to pamatovat. Na tuto skutečnost se snaží upozornit bakalářská práce, která se zabývá čínským vínem a z níž je tento příspěvek výňatkem.

Klíčová slova

Čínské víno, francouzští vinaři, spotřeba vína v Číně, červené víno, některá čínská vína.

Abstract

In the last few decades, the Chinese are starting to like good wine. Wine consumption in China is growing rapidly, so that in this area we may see that China will become the largest consumer of wine in the world, even before China rather preferred beer to wine.

Perhaps the greatest joy of this development in China have the French winemakers whose wines are among their consumers enjoyed with enormous popularity.

In the study programs of secondary vocational schools with the appropriate specialization, however, these students are not receiving this information yet, so even when teaching problems associated with wine will be needed in our study materials to remember. This fact is trying to draw attention to bachelor thesis, which deals with Chinese wine which this contribution has been taken from.

Keywords

Chinese wine, French wine growers, wine consumption in China, red wine, some Chinese wine.

Čína a víno – toto spojení by zřejmě málokoho napadlo, přesto právě v Číně nyní vznikají desítky nových vinařství.

Obyvatelé nejlidnatějšího státu světa začínají přicházet na chuť dobrému vínu. Spotřeba vína v Číně rychle roste a brzy se také možná dočkáme toho, že se země stane největším konzumentem vína na světě.

Nebylo tomu tak však do téhle chvíle. Číňané vždy dávaly přednost pivu před vínem a pijí – pokud vůbec pijí – sladké červené víno, často podávané v kartonech.

Ale snad rychlý nárůst supermarketů jako je např. Carrefour, nebo Metro spolu s poklesem dovozních daní a uvolněním restrikcí³³ ohledně marketingu a distribuce, bude reálným předpokladem toho, že samotný postupný nárůst konzumace u stále

³³ Restrikce - znamená omezení, například snížení počtu zaměstnanců, redukce nákladů, rozsahu služeb a podobná úsporná opatření. Užívá se pro omezení daná rozhodnutím státu nebo jiné autority, nikoli faktickými překážkami, nedostatky a podobně.

více západně orientovaného obyvatelstva, jehož počet může dosáhnout v roce 2013 1,6 miliardy, způsobí značné změny.

Největší radost z vývoje v Číně mají francouzští vinaři, jejichž vína se mezi tamějšími konzumenty těší obrovské popularitě.

Spotřeba vína v Číně

Spotřeba vína v Číně stále nedosahuje ani litru na osobu, na rozdíl od ČR, kde na osobu spadá 19 l vína, ale při počtu 1,4 miliardy obyvatel je to i tak slušný výsledek. Mezi roky 2005 – 2009 se zvýšila konzumace vína v této zemi o neuvěřitelných 105%, konkrétně na 1,1 miliardy lahví.

Některá Čínská vína:

Cabernet D' est Changyu 210 – víno má všechny znaky elegance a struktury Caberbetu z Francie. Příjemné a pevné taniny, kořeněná a strohá chuť.

Cabernet Genischt Blend ,Changyu 2010 - typická čínská modrá odrůda. Plná a bohatá chuť s odrůdou Merlot.

Icewine Vidal Gold Changyu 2009 – čínské bílé ledové víno, s vůní medu, květu a tropického ovoce.

Literatura:

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu – Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007, 265s. ISBN 978-80-247-1369-4.

OURODA, K. Odborná písemná práce studentů jako mimořádná příležitost k vynikající sebe prezentaci.

Beijing: BFSU, 2010.

PRŮCHA, J. Učebnice: Teorie a analýzy edukačního média. Brno: Paido, 1998, 148s. ISBN 80-85931-49-4

SALÁČ, G. Stolničení, Fortuna Praha, 2004, 224s. ISBN 80-7168-752-9

SIMONOVÁ, J. O víně, Slovart, 2002, 224s. ISBN 807209386X

WALTON, S. Ilustrovaná encyklopedie víno, Svojtka, 2002, 256 str. ISBN 80-7237-612-8

Čínské víno [online]. [cit. 11. listopadu 2012]. Dostupné na WWW:

<http://mikulasduda.blog.idnes.cz/c/196127/Vypije-Cina-francouzaska-vina.html>.

Historie vína [cit. 11. října 2012]. Dostupné na WWW: <<http://vinogalerie.cz/historie-vina/>>.

Charakteristika vína [online]. [cit. 11 října 2012].

Dostupné na WWW: <<http://vinarskaodyssea.cz/odborne-info/charakteristika-vina>>.

Odborné vzdělávání. [online]. [cit. 28. listopadu 2012].

Dostupné na WWW: <<http://nuov.cz/pocatecni-odborne-vzdelavani>>.

Tabulka ISCED dostupné na WWW:

<<http://www.nuov.cz/uploads/Periodika/ZPRAVODAJ/1999/ZP9904Pa.pdf>>.

ČÍNA DNES

CHINA TODAY

Pavla Kučerová

Abstrakt

Příspěvek upozorňuje na některé podstatné skutečnosti, které se týkají současné Čínské lidové republiky. Je to země, která má druhou největší ekonomiku světa, po USA a Japonsku. Zvláště v uplynulých 30 letech se projevuje neobvyklý nárůst čínské

ekonomiky. Tato země je druhým největším vývozcem a třetím největším dovozcem na světě.

Klíčová slova

Čínská lidová republika, zahraniční obchod, uplatnění českých firem, energetika, obnovitelné zdroje, solární panely, energeticky úsporné technologie v dopravě.

Abstract

The paper draws attention to some essential facts concerning the current People's Republic of China. It is a country which has the second largest economy in the world, after the USA and Japan. Especially in the past 30 years there has been shown the unusual growth of the Chinese economy. The country is the second largest exporter and third largest importer in the world.

Keywords

Peoples' Republic of China, foreign trade, the use of Czech companies, energy, renewable energy, solar panels, energy-saving technologies in transport.

Čínská lidová republika má v současné době druhou největší ekonomiku světa dle vytvořeného objemu HDP (po USA a před Japonskem). Za posledních třicet let roste tempem kolem 10% ročně, země je druhým největším vývozcem na světě (1,9 bil. USD) a třetím největším dovozcem (1,7 bil. USD). Snaží se snížit závislost vývoje své ekonomiky na zahraničním obchodě, podporuje růst podílu domácí poptávky na tvorbě HDP země. Čínské hospodářské prostředí je vysoce konkurenční, přesto však nabízí řadu obchodních a investičních příležitostí pro uplatnění českých firem. Největší perspektiva uplatnění se nabízí v mnoha oborech, mimo jiné například v energetice a obnovitelných zdrojích.

Čína má zelenou

Oblast energetiky a obnovitelných zdrojů se stává v posledních letech prioritou i pro samotnou Čínu. Zemi totiž patří post největšího znečišťovatele ovzduší a čínský příspěvek ke klimatickým změnám je markantní. Je důležité ale zmínit, že emise na jednoho obyvatele v Číně jsou pět až šestkrát nižší než v USA. Čína se ale diskuzi na toto téma nebrání, o čemž svědčí například její účast na klimatické konferenci v hlavním městě Kataru Doha, kde čínské úsilí o snížení emisí oxidu uhličitého sklídilo chválu mezinárodního společenství. Ukazuje se, že druhá největší ekonomika nachází možnosti, jak podpořit růst způsoby méně náročnými na emise, posílit využití obnovitelných zdrojů (slunce, vítr) a hledat nové způsoby oslabení své vysoké závislosti na uhlí. Čínská vláda nedávno oznámila, že emise oxidu uhličitého na jednotku hrubého domácího produktu (HDP) klesnou v roce 2020 na 40% až 45% úroveň roku 2005. Tento „zelený plán“ svědčí o tom, že Čína se chová zodpovědně k vlastnímu lidu i k celému světu.

Jedním z největších výrobců solárních panelů na světě je například společnost

Solarfun Power Holdings. Je na trhu již od roku 2004 a její moduly SolarOne distribuuje na našem trhu firma Nobility Solar Projects a.s. Jde o robustní dvojité lakované rámy ze slitiny hliníku, zaručující dlouhou životnost i v extrémních povětrnostních podmínkách a vysoce kvalitní solární články. Najdeme je také například v solární elektrárně Syrovice nedaleko Brna.

Přívlastek „zelená“ dostala také světová výstava Expo 2010, která se uskutečnila v čínské Šanghaji. Byly zde do praxe uvedeny nejmodernější opatření, díky kterým se snížily emise uhlíku spojené s výstavou o 60 až 70%. Například Hamburský dům (Hamburg House), který svým provedením patřil mezi energeticky nejúspornější budovy světa, potřebnou energii získával z tepla produkovaného elektrickými spotřebiči používanými v tomto domě a od návštěvníků, kteří sem během výstavy zavítali.

Čína chce také zrychlit rozvoj energeticky úsporných technologií v dopravě, formou elektrických a hybridních aut. V nejnadvýspělejších částech Číny se budují dobíjecí stanice pro elektromobily a elektrické autobusy. V plánu je také vybudovat zkušební energetickou infrastrukturu pro všechny tyto typy automobilů ve více než 10 městech.

Literatura:

Businessinfo.cz . Interaktivní profil Čínské lidové republiky.

<<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/cina.html>>.

Čínské úsilí o snížení emisí oxidu uhličitého sklidilo chválu mezinárodního společenství. <<http://czech.cri.cn/811/2012/12/04/1s137230.htm>>.

ETF Spotlight: China.

<<http://www.etftrends.com/2012/04/etf-spotlight-china/>>.

Čína začíná budovat národní síť dobíječek pro elektromobily.

<<http://www.hybrid.cz/novinky/cina-zacina-budovat-narodni-sit-dobijecek-pro-elektromobily>>.

Jižní Čína - to je domov staříckého čaje Pu'er a fantastická příroda.

<<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/203533-jizni-cina-to-je-domov-starickeho-cape-pu-er-a-fantasticka-priroda.html>>.

Expo 2010 – skončila první světová zelená výstava. <<http://www.asb-portal.cz/tzb/energie/expo-2010-skoncila-prvni-svetova-zelena-vystava-2282.html>>.

Neuvěřitelně zelené proměny rudé Číny.

<<http://brezova.blog.idnes.cz/c/196974/Neuveritelne-zelene-promeny-rude-Ciny.html>>.

ČÍNSKÁ DOPRAVA

CHINA TRANSPORT

Tereza SMRČKOVÁ

Abstrakt

V Číně se vyskytují podobné typy dopravy jako jinde ve světě. Vzhledem k její velké rozloze a tudíž i přepravním vzdálenostem může být pro turistu nejpohodlnější doprava letecká. Avšak v posledních letech se začíná, jako cenově výhodná, vyskytovat doprava vlaková, která díky zavádění rychlovlaků CRH zároveň není již tak časově náročná.

Klíčová slova

Rozloha, počet obyvatel, demografické složení, úřední jazyk, hlavní město a velká města, doprava letecká, vlaková, autobusová, lodní, městská, taxislužba.

Abstract

In China, there are similar types of transport as elsewhere in the world. Due to its large surface area and thus the transport distances it may be the most convenient for the tourist air travel. However, in recent years, starting as a cost-effective, there appears to be the right the train, which, thanks to the introduction of high-speed CRH also is not so time consuming.

Keywords

Area, population, demographic composition, the official language, the capital and major cities, air travel, train, bus, boat, city, taxi.

Čínská lidová republika má rozlohu 9,596 mil. km². Její počet obyvatel dosahuje 1 341 mld. (údaje za rok 2010, Národní statistický úřad ČLR), při hustotě obyvatelstva 140 obyvatel/km². **Podíl ekonomicky činného obyvatelstva je 783,9 mil.** (údaje z roku 2010). **Čistý roční přírůstek obyvatelstva dosahuje 0,479%** (údaje za rok 2010, Národní statistický úřad ČLR).

Demografické složení obyvatelstva je následující:

- 0 až 14 let 16,6 %
- 15 až 64 let 74,5 %
- 65 let a více 8,9% (údaje za rok 2010, Národní statistický úřad ČLR)

městské obyvatelstvo:

- 49,95 % (údaje za rok 2010, Národní statistický úřad ČLR; 593,79 mil.)

venkovské obyvatelstvo:

- 50,05 % (údaje za rok 2010, Národní statistický úřad ČLR; 727,50 mil.)

podle pohlaví:

- muži 51,3 % 687,48 mil.
- ženy 48,7 % 653,43 mil. (údaje za rok 2010, Národní statistický úřad ČLR)

Obyvatelstvo lze zařadit do 56 národností s tímto procentovým podílem:

- Chanové (Han, etničtí Číňané) - 91,5 %
- 55 dalších národností - 8,5 %

Národnostní menšiny: Mandžuoové, Mongolové, Hui, Tibeťané, Ujgurové, Miao, Yi, Zhuang, Buyi, Korejci, Dong, Yao, Bai, Tujia, Hani, Kazaši, Dai, Li, Lisu, Va, She, Gaoshan, Lahu, Shui, Dongxiang, Naxi, Jingpo, Khakhas, Tu, Daur, Mulao, Qiang, Bulang, Sala, Maonan, Gelao, Sibó, Achang, Pumi, Tádžikové, Nu, Uzbekové, Rusové, Owenk, Deang, Paoan, Yugur, Jing, Tatarové, Dulong, Olunchun, Hezhen, Moinba, Luoba a Jino.

V náboženském složení tohoto obyvatelstva nacházíme buddhismus, taoismus, islám, křesťanství.

Úředním jazykem je čínština (standardní mluvená čínština "pchu-tchung-chua"). Na jihu Číny se můžeme setkat s velmi rozšířeným Kantonským dialektem.

Hlavním městem je Beijing (Peking) se asi 19, mil. obyvatel (údaje za rok 2010, Pekingský statistický úřad).

Dalšími velkými městy v Číně jsou:

- Shanghai (Šanghaj) 23,03 mil.
- Chongqing (Čchung-čching) 28,85 mil.
- Tianjin (Tchien-ťin) 12,9 mil.
- Guangzhou (Kuang-čou, Kanton) 8,8 mil. obyvatel

Ve všech velkých městech je velmi významná populace tzv. domácích migrantů hostujících pracovníků z venkova).

Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

- 1 Renminbi/CNY (yuan) = 10 jiao = 100 fen
- 1 USD = 6,31 CNY (31. 1. 2012)

Obecně je používána pouze místní měna, ve směnárnách a hotelech je směna hlavních cizích měn většinou bezproblémová.

V Číně nacházíme několik typů podnebí, a to kontinentální s extrémními teplotami, suché subtropické na jihovýchodě a v jižní části centrální oblasti, suché na severu a severovýchodě.

Hlavními zemědělskými produkty a těženými surovinami jsou:

- pšenice, rýže, bavlna, cukrová třtina, řepa, sójové boby

- juta, konopí, tabák, dřevo
- ovce, prasata, drůbež, skot, ryby
- ropa, zemní plyn, uhlí
- rudy: železa, mědi, zinku, cínu, olova, zlata, niklu, manganu, bauxitu, wolframu

K hlavním hospodářským odvětvím v Číně patří:

- železářství, ocelářství
- výroba cementu, hnojiv
- hornictví, zemědělství, strojírenství
- výroba dopravních prostředků
- textilní a potravinářský průmysl

Doprava

V Číně existují podobné typy dopravy jako jinde ve světě. Vzhledem k její velké rozloze a tudíž i přepravním vzdálenostem je nejpohodlnějším využít dopravu leteckou. Zdatně jí však konkuruje i vlak, který je zároveň o dost levnější.

Vnitrostátní letecká přeprava

Při překonávání obrovských vzdáleností, které v Číně jsou, je vnitrostátní letecká přeprava vhodným způsobem dopravy. V zemi dnes působí asi 60 leteckých společností, které se však od sebe liší jednak velikostí a oblastí působnosti. Vhodným způsobem cestování v Číně je i kombinovaná přeprava, při níž jednu cestu absolvujeme vlakem a druhou letadlem. Výhodou vlaku je, že poznáme krajinu čínského venkova, můžeme během cesty navštívit zajímavá místa, která jsou na trase. Nespornou výhodou letecké dopravy je velká časová úspora.

Státní rada ČLR oficiálně oznámila, že od prvního ledna 2013 Shanghai vůči občanům celkem 45 zemí, mezi nimiž je například Jižní Korea a Japonsko, zahájí politiku třídního bezvívového pobytu. Občané těchto čtyřiceti pěti zemí se musí prokázat platnými cestovními doklady, vízem a navazující letenkou do třetí země. Cestující, kteří přes Mezinárodní letiště Pudong a Mezinárodní letiště Hongqiao míří do třetí země či regionu, tak budou osvobozeni od vízové povinnosti v shanghajské administrativní oblasti na dobu, která nesmí přesáhnout 72 hodin.

Cestování vlakem

Cestování vlakem má v Číně velkou tradici. První železniční úseky byly postaveny v 19. století. Dnešní síť je tedy poměrně hustá a zasahuje téměř do všech obydlených oblastí (její celková délka je téměř 70 000 km). V současnosti jsou do modernizace železnic vkládány ohromné finanční prostředky. Výsledkem je výrazné zkracování jízdních dob, zvyšování komfortu i bezpečnosti při cestování vlakem.

V Číně v zásadě rozlišují *tři typy vlaků*. Prvním z nich jsou expresní vlaky, které jsou značeny písmenem T (tekuai). Tyto vlaky se vyznačují tím, že zastavují jen ve skutečně velkých městech

(např. expresní vlak z Pekingu do Xi'anu jede bez jediné zastávky asi 14 hodin).

Rychlíky jsou na nádražích označeny písmenem K (kuai) a obyčejné, místní (osobní) vlaky jsou označeny pouze číslem spoje. V čínských vlacích si můžeme vybrat ze *čtyř tříd*. Nejlepší z nich je „soft sleeper“ (ruanwo), která nabízí plný komfort a je nejčastěji využívána cizinci. Dále je třída „hard sleeper“ (yingwo), která je nejvíce preferována čínskou vyšší střední třídou. Na kratší vzdálenosti (obvykle pokud cesta trvá méně než den) a není zapotřebí lůžkových vozů si můžeme zvolit mezi třídou „soft seat“ (ruanzou) nebo „hard seat“ (yingzou).

Samotné vlakové soupravy, pokud mluvíme o expresních vlacích, vás překvapí svojí moderností.

Samotná jízda je klidná, vagóny jsou výborně odhlučněné, odpružené, samozřejmě je klimatizace. Vlaky jsou čisté, navíc jsou v průběhu cesty uklízeny. Abychom se příliš nenudili, bývá k dispozici v každém kupé malá televize. Ve vlaku je i jídelní vůz. Některé jídlo vám donese průvodčí přímo do kupé. Vlaky jsou nekuřácké. Jedná se o velmi pohodlný, bezpečný

a relativně rychlý způsob přepravy.

Čína vyrábí super rychlé vlaky schopné jet rychlostí 380 km za hodinu (i více). Vlak je vyroben z plastů, vyztužených uhlíkovými vlákny a je navržen tak, aby se podobal starověkému čínskému meči. Trať dlouhá 1318 km spojuje města Peking a Šanghaj, dvě v zemi nejvíce prominentní hospodářské oblasti a tvoří nejrušnější železniční trať. Ta byla otevřena v červnu 2011, pouze 38 měsíců po začátku výstavby. Má 24 stanic a zkracuje jízdní dobu mezi Pekingem a Šanghají ze 14 hodin na pouhých pět hodin. Paralelně s vysokorychlostní tratí běží 1464 km dlouhá železniční trať Peking-Šanghaj, která je jednou z nejdůležitějších v Číně a která je vyhrazena pro provoz osobních vlaků.

Čína 26. prosince 2012 oficiálně otevřela nejdelší trasu rychlovlaku, která vede z Pekingu do Kantonu přes Wu-chan a měří 2298 kilometrů. Vlak ji urazí za necelých deset hodin, dříve to bylo 22 hodin. Na trase je 35 stanic a souprava na ní polovinu doby jede rychlostí 300 kilometrů za hodinu.

Foto: Rychlovlak CRH opouští jedno z nádraží v Beijingu Zdroj: Server BusinessInfo.cz

První železniční trať pro vysokorychlostní vlaky byla v Číně otevřena v roce 2007. Do roku 2010 Číňané vybudovali síť dlouhou 8000 kilometrů a počítají s tím, že do roku 2020 ji zdvojnásobí. Nyní se soustředí na propojení průmyslového severu s Pekingem a jihem. V říjnu byly zahájeny testovací jízdy vysokorychlostního vlaku, který může jet rychlostí více než 350 kilometrů za hodinu i v teplotách kolem minus 40 stupňů Celsia. Jezdit má na nové trase spojující přístav Ta-lien na severovýchodním pobřeží Číny s městem Charbinem.

Foto: Rychlovlak CRH na své cestě. Zdroj: Server BusinessInfo.cz

Autobusová přeprava

I když je železniční síť v Číně poměrně hustá, existují oblasti, kam koleje zatím nevedou. Je tomu tak především ve venkovských a horských oblastech. Často vám tedy nezbyvá jiná možnost než využít autobus. Vedle pravidelných linkových spojů existuje rovněž řada menších společností provozujících přepravu minibusy a to především v turisticky zajímavých lokalitách. V současné době probíhá v zemi masivní výstavba silnic a dálnic. Na některých trasách tak může být autobus rychlejší než vlak. Na dálkové spoje jsou nasazovány lehátkové autobusy, kde máme možnost zakoupení jídla a nápojů přímo v autobuse.

Taxislužba

Využití vozů taxi je často velmi dobrým způsobem přepravy ve velkých městech. Kvůli častým dopravním zácpám nemusí být taxi vždy nejrychlejší. Vozů taxislužby jezdí v ulicích čínských měst velký počet, proto netrvá dlouho, než se vám podaří taxi odchytnout přímo na ulici. Sazby za použití vozu jsou fixní a je stanoven maximální strop.

Městská hromadná doprava

Městská hromadná doprava je spolu s taxislužbou vlastně jediným způsobem, jak se

Ize přepravovat po čínských velkoměstech. Pěšky to vzhledem k obrovské rozloze měst není takřka možné a využití bicyklu je spíše záležitostí místních lidí. Pouze v Hongkongu, Kantonu, Pekingu a Šanghaji mají metro. Podzemní prostory i jednotlivé soupravy metra působí moderně. Jediným záporem je přeplněnost všech souprav. Stejně jako metro jsou přeplněné i nadzemní dopravní prostředky MHD – autobusy a trolejbusy.

Půjčení automobilu

Cizinci nesmějí v celé Číně řídit automobil, s výjimkou cizinců, kteří mají povolení k dlouhodobému pobytu. Důvodem tohoto zákazu jsou pravděpodobně některá specifika dopravního provozu v Číně. Mimo velká města je provoz na místních silnicích pro cizince obtížně zvladatelný, liší se mírou dodržování předpisů a často na silnicích chybí dopravní značení.

Trajektem / lodí

Podél čínského pobřeží se dá cestovat také trajekty, stále zde funguje malá síť pobřežních linek. Na řece Jang – c' - t'iang funguje lodní doprava zejména mezi městy Chongqing a Yichang. Turisticky oblíbenou trasou je plavba na ostrov Hainan. Mezi Hongkongem a Macaem brázdí vody také mnoho plavidel. Čína je díky námořní dopravě propojena i s jinými státy jako například s Japonskem či Jižní Koreou.

Námořní doprava

Ve světle rychle rostoucích vývozu se výrazně navyšují objemy zboží, jež jsou nakládány

a expedovány z čínských námořních přístavů. V roce 2010 prošlo hlavními námořními přístavy zboží v objemu 5,6 mld. tun. V roce 2009 došlo k mírnému poklesu, který vystřídal opět nárůst

v roce 2010 a 2011. V současné době mezi 30 největšími kontejnerovými přístavy na světě figuruje 7 čínských přístavů (bez Hongkongu) s tím, že největším světovým přístavem je Šanghaj, který se neustále rozšiřuje.

Rychlým tempem se zároveň odvíjí investiční aktivity zaměřené na rozšiřování a celkovou modernizaci čínských námořních a říčních přístavů.

Říční doprava

Podle údajů Národního statistického úřadu ČLR říční přístavy v roce 2010 odbavily 2,6 mld. tun zboží. Celková délka využitelných vnitrozemských říčních cest činila v roce 2010 124 242 km,

z toho 62 290 km bylo označeno za standardní.

Podle vládních záměrů by v následujících dvaceti letech měl být vybudován fungující systém říční nákladové přepravy z čínských západních regionů do námořních přístavů na východě a jihu ČLR. Hlavními tepnami jsou v tomto smyslu řeky Yangtze, Perlová řeka a Žlutá řeka.

Do roku 2010 byly vytvořeny předpoklady pro přepravu na dalších 15 říčních tocích o celkové délce 1 180 km.

Vývoj dopravní infrastruktury v posledních letech byl velmi rychlý a lze ho považovat za jeden z charakteristických rysů čínského hospodářství. Základní údaje jsou v následující tabulce:

Stav železniční a silniční infrastruktury v ČLR v roce 2011		
Položka	Rok 2011	Růst proti 2010
Železniční tratě, z toho	68 406 km	2 167 km
- vysokorychlostní	8 952 km	1 421 km
Elektrifikované tratě	36 115 km	3 398 km
Dvojkolejné tratě	31 573 km	1 889 km
Silnice	4 063 485 km	55 285 km
z toho dálnice	83 224 km	9 124 km

Zdroj: Server BusinessInfo.cz

V této tabulce jsou údaje o dopravě v roce 2011 v mld. tun a mld. osob, růst je proti roku 2010:

Nákladní a osobní doprava v roce 2011		
Druh dopravy	Objem	Růst v %
Nákladní, z toho:	36,85	13,7
železniční	3,93	8,0
silniční	28,13	14,9
vodní	4,23	11,7
letecká	0,00553	-1,8

Nákladní a osobní doprava v roce 2011

Druh dopravy	Objem	Růst v %
potrubní	0,54	9,0
Osobní, z toho:	35,18	7,6
železniční	1,86	11,1
silniční	32,79	7,4
vodní	0,24	8,6
letecká	0,29	9,2

Zdroj: Server BusinessInfo.cz

Literatura:

Základní data o ČLR.

<http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/vztahy_cr_clr/zakladni_data_o_clr.html>.

Orbion.cz. <www.orbion.cz>.

Čína: Ekonomická charakteristika země.

BusinessInfo.cz. <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-ekonomicka-charakteristika-zeme-19054.html>>.

Byznys. <<http://czech.cri.cn/11economy.htm>>.

NÁBOŽENSTVÍ V ČÍNĚ

RELIGION IN CHINA

Jan SPÁČIL

Abstrakt

Hlavními náboženstvími v Číně jsou buddhismus, taoismus, islám, ale také křesťanství. Pouze taoismus je původním čínským náboženstvím, ostatní se do Číny dostala z různých států světa, přičemž důležitou roli hráli misionáři. Tak tomu bylo zejména v případě křesťanství, které se v Číně upevnilo až v 17. století za působení jezuitských misionářů. Mezi nimi nejvíce vynikal Karel Slaviček, misionář, ale také matematik, astronom a hudebník. Z jeho korespondence se dochoval obraz tehdejší čínské společnosti, včetně císařského dvora.

Klíčová slova

Náboženství, buddhismus, taoismus, islám, křesťanství, Karel Slaviček, sociální a pedagogická antropologie.

Abstract

The main religions in China are Buddhism, Taoism, Islam, but also Christianity. Only Taoism is the original Chinese religion, others came to China from different countries of the world, the important role played missionaries. This was particularly the case in Christianity, which in China has strengthened in the 17th century under the influence of Jesuit missionaries. Among them, the most excelled Karel Slaviček, a missionary, but also a mathematician, astronomer and musician. From his correspondence there is preserved the image of the then Chinese society, including the imperial court.

Keywords

Religion, Buddhism, Taoism, Islam, Christianity, Karel Slaviček, social and pedagogical anthropology.

Buddhismus a taoismus

Nejrozšířenějším náboženstvím v Číně je buddhismus, který vznikl reformou brahmanismu Gautama Buddhou a má původ v Indii. Byl do Číny přenesen kolem 1. století našeho letopočtu. Později se rozšířil a ovlivnil kulturní život nejen v Číně, ale v celé východní Asii. První větší upevnění buddhismu v Číně můžeme sledovat v době chanského císaře Ming-tiha (58-75), který si jeden ze svých snů vyložil jako zjevení Buddha. Prvním známým buddhistickým textem v Číně byla Sútra, která měla 42

částí. Z té doby máme doloženo již několik náboženských center, z nichž nejvýznamnější bylo Luo-jang, kde se překládaly buddhistické texty. Příchodem buddhismu do Číny dochází ke splývání s původním náboženstvím taoismem. K tomu napomáhala mnoho shodných vnějších podobností obou náboženství. K úplnému

sloučení obou učením však nikdy nedošlo. Díky pozdějšímu politickému vývoji došlo ke sblížení buddhismu a tradiční čínské vzdělanosti.

Buddhismus hrál významnou roli i na císařském dvoře. Toto učení proniklo do Číny dvěma cestami. Jednak příchodem cizích buddhistických misionářů, ať už . . .

Foto: Ze studentských vystoupení z Indie nebo ostatních zemí Střední Asie nebo odchodem čínských buddhistických mnichů do Indie, kde poznávali Buddhovu nauku a poté ji šířili ve své vlasti. Podobně jako jiná náboženství, byl i buddhismus ve své době pronásledován, a to v 5. a v 6. století. Pronásledování se minulo účinkem a buddhismus dosáhl za dynastií Suej a Tchang (6.-10. století) svého největšího rozmachu v Číně. Kláštery, kterým se dostávalo materiální podpory od bohatých dárců, postupně bohatly a stávaly se nebezpečnou hrozbou pro panovnický rod. V polovině 9. století dochází k dalšímu pronásledování, z kterého se čínská společnost nikdy zcela nevzpamatovala.

Taoismus je původní náboženství Číny. Vznikl ve 2. století n. l. a navázal na starověkou tradici uctívání přírody a předků. Taoismus uznává mnohobožství.

Islám

Dalším významným náboženstvím v Číně je islám. Jedná se o původní náboženství Arabů, za jehož zakladatele považujeme proroka Muhameda. Je to relativně mladé monoteistické náboženství, které je smíšeninou judaismu, křesťanství a arabského pohanství. Do Číny se islám dostal ve dvou hlavních vlnách. První proběhla v polovině sedmého století díky rozvoji obchodních vztahů se zeměmi Střední Asie, Persie a Arabského poloostrova. Druhá vlna nastala v 13. až 14. století za vlády mongolské dynastie Jüan, kdy došlo k příchodu mnoha řemeslníků, vojáků a drobných úředníků ze Střední Asie. V dnešní době je islám v Číně rozšířen převážně mezi menšinovými národy. V současné době je v Číně více než 10 národnostních menšin vyznávajících islám. Populace věřících dosáhla 20 milionů a je zde asi 30 tisíc mešit.

Pout' muslimů do Mekky

Čínská vláda již více než 20 let každý rok organizuje pout' do Mekky a určuje počet poutníků podle regionálního umístění muslimů. V Ning-xia, kde nejvíce žijí muslimové, je ročně přiděleno více než tisíc poutníků. Důvodem organizovaného putování byla snaha poskytnout pohodlí čínským poutníkům, kteří většinou nemluví arabsky. S cílem ještě více zpohodnit poutní cestu muslimů ze západočínských oblastí byla před několika lety otevřena letecká linka do Saudské Arábie přímo z Lan-čou, hlavního města Ujgurské autonomní oblasti Ning-xia, kde žije poměrně velký počet muslimů. V uplynulých více než 20 letech putovalo do Saudské Arábie pod vedením čínského islámského svazu více než 30 tisíc muslimů ze Xinjiangu. Každoročně se pouti zúčastnilo více než 2700 muslimů jen ze Xinjiangu, což je nejvíce z různých čínských provincií.

Křesťanství

Křesťanství patří k evropské západní tradici a navazuje na tradici řeckou. Do Číny se křesťanství dostalo v 7. století, díky misionářům z Bagdádu a Persie. O jejich

přítomnosti v hlavní město čínské říše Čchang-anu se dovídáme z nestoriánské stély z roku 781. Ve třináctém století přicházejí do Číny misionáři z řádu Františkánů. Třetí z nich, Ital Giovanni de Montecorvino byl v roce 1307 vysvěcen na prvního pekingského arcibiskupa. Tyto prvotní pokusy o pokřesťanštění Číny skončily neúspěchem. Trvaleji se křesťanství v Číně upevnilo až v 17. století za působení jezuitských misionářů. V 17. až 18. století působilo na území Číny i osm misionářů české provincie tohoto řeholního řádu. Mezi nimi vynikal zejména Karel Slaviček. Po uzavření rusko-čínské Něrčinské dohody, v roce 1689, se usadilo v Číně pravoslavné křesťanství. Stálá duchovní misie působila v Pekingu v letech 1715 až 1917.

Misionář a vědec Karel Slaviček

Karel Slaviček se narodil 24. prosince 1678 v Jimramově na Moravě. Do Tovaryšstva Ježíšova vstoupil po šestiletých gymnazijních studiích roku 1694. Po dvouletém noviciátu studoval tři roky filozofii v Olomouci, poté učil čtyři roky na gymnáziu. Následovaly čtyři roky bohosloví na pražské univerzitě. Roku 1706 byl vysvěcen na kněze, a poté pracoval v Jičíně. Mezi lety 1711 až 1713 učil na olomoucké univerzitě matematiku. Roku 1712 byl promován na doktora filozofie a téhož roku složil čtyři slavné řeholní sliby. V letech 1714 a 1715 pobýval v Brně jako sváteční český kazatel, a přitom pomáhal Jakubu Kresovi (1648-1715) s úpravou jeho matematických spisů. Slaviček požádal na podzim roku 1714 o vyslání do misíí a již v říjnu byl společně s Ignácem Köglerem (1680-1746) a Ondřejem Pereyrou (1690-1743) vybrán pro Čínu. Měl výhodu, protože rozuměl výborně matematice a byl dobrým hudebníkem. To rozhodlo o rychlém přijetí jeho žádosti.

Z Brna odešel v létě roku 1715 do Prahy. V Bavorsku se sešel s Köglerem a společně se vydali do Lisabonu, kde našli svého třetího společníka. Z Lisabonu vypluli kolem Afriky 13. března 1716 na lodi „Svatá Anna“. Za necelého půl roku přistáli na čínském pobřeží.

Po Novém roce 1717 dorazil do svého definitivního působiště Pekingu, odkud se později vzdaloval jen nakrátko za účely vědeckými a zdravotními. Slaviček se těšil na setkání se svým bývalým učitelem Tillischem, avšak ten zemřel krátce před jeho příchodem. Slaviček přijal čínské jméno Yen Kia-lo (Jen Ťia-le) a v Číně působil až do své smrti v roce 1735, tedy dohromady 19 let. Po celou tu dobu udržoval čilý korespondenční styk nejen s rodnou Moravou a Čechami, nýbrž i s řadou předních evropských učenců té doby.

Mnoho informací o Karlu Slavičkovi lze nalézt právě v jeho listech. Během svého působení na misiích odeslal do Evropy téměř 40 dopisů, o kterých je možné najít zmínku, nebo které se dochovaly.

Vraťme se však k plavbě misionářů do Číny v roce 1716. Slavičkovi se jako jednomu z mála vyhnula mořská nemoc, a tak se mohl starat o své nemocné společníky. 13. března 1716 vstoupili na loď a druhého dne vypluli společně se 14 loděmi směřujícími do Brazílie a jednou do Angoly. Slaviček si jako vědec všiml nejrůznějších úkazů. Napsal: „Dnes 8. června jsem zpozoroval neslýchaný div na moři. Totiž pravidelný kruh, jeho průměr byl asi hodinu dlouhý a jeho pás asi osm až deset stěviců široký. Voda v tomto kruhu se svou hladkostí zřetelně lišila od ostatní vody. A proto nemohla její podoba pocházet od nějakého odrazu hvězdy na obloze.“

Tento kruh se nijak neměnil a zůstával stejný, když jsme do něj vjížděli, jím projížděli a z něho vyjížděli.

Dnes 20. července večer o půl osmé spadla z mraků velká ohnivá koule jako nějaká velká hvězda, která svým světlem jako mohutný blesk ozařovala mraky. V den svatého Jakuba, dlouho před východem slunce, jsem zase spatřil dva zajímavé vzdušné divy. Jeden byl velký kužel ve vzduchu, ozářený od vycházejícího slunce, jehož vrchní část se však rozkládala téměř po celé viditelné obloze. Druhý se objevil čtvrt hodiny před východem slunce, kdy to světlo začalo ze sebe vrhat rozptýlené paprsky, které se na druhé straně na západě navzájem křížily jako nějaký obručový glóbus. Jak a proč se to může dít, to ať si vyzkoumají evropští hvězdáři."

Slaviček jevy s odstupem času popisoval i s humorem. Od 16. do 18. června se jejich loď ocitla v silné bouři. „Dne 16. června se zvedla prudká vichřice a tak zesílila, že se loď ocitla v krajním nebezpečí. Vlny stoupaly tak vysoko, že jsem musel, chtěje dohlédnout jejich vrcholu, nahnout hlavu daleko dozadu a tvář zvednou takřka vodorovně. Druhý den bylo vidět na palubě celý vetešnický krám, protože každý sušil své věci na slunci.“

Na konci července spatřili cestující konečně pevninu. „Dne 25. července, když padla mlha, uviděli jsme velmi hornatou krajinu. A zároveň asi dvě hodiny od nás loď. Tu jsme k ní poslali na výzvědy náš člun obsazený vojáky, abychom se dozvěděli, kde jsme. Ta loď náležela Malajcům z ostrova Sumatry, kteří našim lidem na všechny otázky věrně odpovídali. Ale ti s tím přece ještě nebyli spokojeni a proto chtěli o své újmě vstoupit na loď, ač bázlivi domorodci se proti tomu nadmíru ohrazovali. I nastal mezi obojími boj. Obě strany se chápali boje a bylo stále slyšet přestřelky. Naši museli ustoupit. Dva, kteří se odvážili vstoupit na loď domorodců, skočili tak spěšně na člun, že se převrátil a vyklopil všechny naše lidi i se zbraněmi do moře. Dva se utopili, ostatních třináct, když jim přišly naše loďky na pomoc, se jen stěží zachránilo.“

Útrapy plavby byly nakonec překonány a Slaviček mohl v říjnu roku 1716 napsat Juliu Zwikerovi, novicmistru řádu do Brna: „Do Macca jsme připluli 30. srpna po půlnoci, plavivše se po moři jen 24 týdnů, jeden den a dvanáct hodin, bez zajížd'ky a bez vystoupení na břeh. Kdežto ti, již cestují přes Gou, potřebují o jedenáct měsíců více.“

Další zážitky Karla Slavička už vypovídají o jeho pobytu na čínské pevnině. K prvním z nich patří sdělení – dne 4. září mi byly po čínsku ostríhány vlasy. Slaviček se však nesnažil čínskému prostředí přizpůsobit pouze svým zevnějškem. Na pobyt v Číně se připravoval také studiem čínského jazyka a písma. V říjnu roku 1716 napsal: „Nepodávám zatím cestovní deník. Protože se mi dere do péra čínský jazyk, jehož základy si nyní osvojuji. Čínská výslovnost působí příslušníkům všech národů mnoho potíží, ale Čechovi nebo Polákovi téměř žádné. Ne snad, že by český nebo polský jazyk obsahoval všechny hlásky, neboť v čínštině je mnoho hrdelních a také jinak zcela židovských.“ Slaviček výslovnost brzy pochopil a reprodukoval jak slovem, tak písmem.

Zájem o čínštinu neopustil Slavička ani později. Ještě v roce 1732 se v jiném dopise, tentokrát adresovaném významnému petrohradskému učenci Bajerovi znovu zmiňuje o čínském písmu: „Číňané se učí psát své znaky velmi příhodným způsobem. Na průsvitném papíru položeném na elegantně předepsané předloze vedou štětec po stopách položených znaků. A v tom se cvičí tak dlouho, dokud si ruka neosvojí návyk ladného vystižení všech částí, ze kterých je znak složen.“ K čínskému písmu Slaviček

dodává ještě: „O čínských znacích by ovšem v Evropě mělo být známo, že je na žádný způsob nelze srovnávat s písmy, kterých používá kterýkoli jiný národ pod sluncem. Písma všech ostatních jazyků jsou pouze znameními fonetické výslovnosti, zatímco čínské znaky jsou znameními pro představu myslí.“

O prvních zážitcích na pevnině uvádí: Dne 14. září pozdě večer jsme dorazili do Kantonu, nejslavnějšího čínského přístavu. Je to veliké město a má 7 kostelů pro Evropany.

V Kantonu byli noví misionáři přijati místokrálem, který je pozval na oběd, poslechl si Slavičkovu hru na spinet a věnoval jim hedvábí a peníze na cestu. Císař poslal do Kantonu mandarína, který měl za úkol zjistit, co tito noví misionáři dovedou, a pak je doprovodit do Pekingu. Misionáři řeholní i svěští měli strach z vyhnanství. V Kantonu se Slaviček setkal s uvězněnými světskými kněžími, kteří i přes toto vyhnanství působili mezi Číňany.

Slaviček v dopisech dokázal nenásilně propojit vědecká pozorování, humorné příhody i obyčejné události a zároveň je z listu patrná silná odevzdanost do vůle Boží a nasazení pro misie. V jednom z dopisů líčí setkání s císařem a složité ceremonie. Při audienci se bavili o hudbě a matematice. Zmiňuje také velkolepé ohňostroje okolo nového roku, při kterých se jen v Pekingu spotřebuje více střelného prachu než v Evropě za rok (v Evropě se rozhodně nepoužíval střelný prach jen při ohňostrojích). V závěru listu autor obdivuje Boží řízení, které ho přivedlo do Číny. Kdyby věděl, že bude v této zemi působit nejen jako matematik, ale i jako hudebník, cestu by odložil, nebo vůbec neuskutečnil. O příkořích způsobených jezuitům od jiných misionářů se zmiňuje krátce a bez zloby. Nemá strach o sebe, spoléhá na Boží prozřetelnost.

Již od počátku svého misijního působení v Číně v 16. století se jezuité snažili získat pro křesťanskou víru především nejvyšší vrstvy společnosti, příslušníky dvora, konfuciánské vzdělance a vysoké úředníky. První misionáři tedy nebránili pronikání některých prvků místních rituálů a filozofických konceptů, například kultu předků do křesťanských bohoslužeb. Katolická hierarchie s těmito tak zvanými čínskými rity nesouhlasila. A papež Benedikt 14. je později, v roce 1742, po století sporů uvnitř církve, zakázal.

Císař Kang Xi (Kchang-si), o němž se Karel Slaviček zmiňuje, byl druhým panovníkem mandžuské dynastie Qing, a vládl v Číně v letech 1661 až 1722. „Je mu už šedesát tři roků,“ píše Karel Slaviček. „A vládne padesát šest let. Jeho první dva synové žijí ve vězení, jako by jich ani na světě nebylo. A lidé o nich nic nevědí. První byl uvržen do vězení za to, že se pokoušel jedem sprovodit ze světa svého otce a bratry. Čeho se dopustil druhorozený, jinak dědičný princ, jsem se nikde nedověděl.“

Na rozdíl od svých předchůdců byl císař Kang Xi tolerantní vůči cizím náboženstvím, která do Číny pronikala. Roku 1692 dokonce vyhlásil plnou svobodu křesťanství. Uznával, co bylo možné dokázat z přirozeného zákona. Například existenci Boha, stvořitele nebe a země. Dával svým poddaným volnost věřit v to, co uznávají za dobré. Vybízí je, aby se s jezuitou stýkali a uvažovali o správnosti jejich učení. I Židům dovoluje, aby jeho poddaným vykládali své náboženské názory.

V jednom z dopisů Slaviček podrobně líčí smrt císaře a hlavně změnu poměrů v Číně po uvedení jeho nástupce Jung-čenga (1723-1736) na trůn, což u každého prý vyvolaly zděšení. Odpůrci nového císaře byli popraveni, uvězněni nebo vyhnáni. První, kdo byl po císařově smrti svržen, byl mandarín Čao. Císař jej potrestal ztrátou domu, polí a všeho jmění. Byl to v Evropě – i jinde – proslulý muž, Evropanům velmi nakloněný a zemřelému císaři od mládí oddaný. Nový císař ho dal opatřit obojkem a

hodit pod oblouk jedné z palácových bran. Jeho syny pak dal obtížit železnými řetězy, aby tam svého ubohého otce k jeho větší potupě obsluhovali. Začátek vlády nového císaře přinesl také amnestii. Jezuité žili v nejistotě. Přízeň nového císaře se mohla ihned změnit v pronásledování.

Pro evropské misionáře nastaly s nástupem vlády nového císaře zlé časy. V provincii Futien byli pronásledováni jak dominikáni, tak i jezuité. Křesťanské chrámy se měnily v pohanské školy.

Slaviček popsal vyhnání misionářů roku 1724. Mohli odejít do Kantonu. Odborníkům bylo dovoleno přijít nebo zůstat v Pekingu, někteří starší a nemocní misionáři mohli zůstat na svých místech a jiní se rozhodli působit tajně. Shodou okolností mohli jezuité zůstat v bohaté nankingské provincii. V Pekingu se mohly sloužit mše, ale bez hudby. Pro ženy misionáři tajně slouží po domech. O věřící v jednotlivých provinciích se starají katecheti, kteří jsou v kontaktu s kněžími.

Slaviček popsal praktický křesťanský život v Pekingu: „Muži docházejí do chrámu jako obyčejně, vyjma noci narození Páně. Hlahol hudby a varhan tu však už od tří let neslyšet. Ale ženy se do chrámu blahoslavené panny tak snadno nedostanou. Jednak kvůli všeobecnému císařskému dekretu, jímž se ženám vstup do chrámu zakazuje, ale ještě víc kvůli bdělému zraku vojáků, kteří hlídkují v jednotlivých ulicích. Kdykoliv spatří nějaké přicházet do chrámu, hned je vyslychají a hrozí jim. Proto je nutno někdy sloužit mši svatou v úpravnějších domech.“

O ochranu křesťanské misie v Číně i zdejších věřících žádali nového čínského císaře i tak významní diplomaté, jako portugalský či ruský velvyslanec. Při svých zdvořilostních návštěvách u dvora se na zhoršující poměry marně pokoušeli poukázat sami misionáři.

V dopisech Slaviček také podrobně vylíčil rozmluvy s císařem i jeho názory týkající se náboženství. Nezapomněl napsat ani události humorného rázu. „Císař hovořil o různých náboženských vyznáních a pravil, že jsme v Číně hosty, kteří přišli hlásat zákon Pána nebes, stejně jako jsou hosty lamové, bonzové a mauři. Každá říše má prý svůj vlastní zákon, odpovídající jejím poměrům. Všechny prý jsou dobré. Protože všechny a každý zvláště hlásají nutnost, aby každý sám byl dobrý, i aby jiné učil být dobrými.“

Dále císař Yin Chen řekl: „Nesrovnává se se zdravým rozumem, aby jedno vyznání bojovalo proti druhému. Mají-li se však různá náboženství navzájem srovnat, kterépak se může měřit s žu-t'iao, tedy s učením čínských literátů.“

Císař dostal krátce po svém nastoupení na trůn i papežské breve, v němž se hovoří o ochraně křesťanů žijících v Číně. Svou odpověď papeži dal císař v listopadu roku 1725 otisknout v pekingských novinách a opis tohoto jeho listu se také nachází ve Slavičkově korespondenci. „Dokud můj zvěčnělý otec, milostivý císař, měl ve svém moci a ochraně všechny země světa, nebylo kraje tak vzdáleného, aby tam nebyl sahal jeho vliv. Když zemřel, všichni hodnostáři a veškeren lid v říši i mimo ni, s pocity soustrasti, hořeli neustálou touhou po něm. Nastoupiv hned po něm na trůn, věnoval jsem svoje myšlenky hned tomu, abych pokračoval v jeho dřívějších chvályhodných skutcích. Ty, králi víry, jsi mně poslal řádně z dálky list, v němž vzdáváš díky za přízeň a dobrodiní mého nebožtíka otce a modlíš se za moje další štěstí.“

Dále císař pokračuje: „Tvůj list je po všech stránkách pěkně složen a působí přesvědčivě. Slova a věty v něm jsou plny uctivosti. Když jsem jej přečetl, naplnilo se moje srdce radostí a útechou. Vyslance přišlé z dálky jsem zahrnul poctami a skvěle

pohostil. Co se však týče Evropanů, dlících pohostinně v Číně, já císař, jenž všechny věci objímá v náručí jako jediné tělo, jsem je často poučoval, aby se chovali opatrně, skromně a pokojně. Neboť dokáží-li bedlivě zachovávat zákony říše a nedopustí-li se ve svých činech ničeho trestného, dostane se jim ode mne dozajista dobrodiní, přízně a ochrany. Poněvadž se nyní vyslanci vracejí do tvého království, milerád ze své výše posílám tuto odpověď a zároveň jako dar šedesát velkých a čtyřicet menších štůčků hedvábí vyšítoho zlatem a květy. Přijmi to králi, a spatřuj v tom úkaz mé nejoddanější úcty k tobě. Proto ti takto odpovídám.“

Vztahy mezi císařským dvorem a katolickou misí v Pekingu byly stále formálnější. A odráželo se v nich i značné napětí a nejistota, v nichž jezuitští a další misionáři v Číně po úmrtí císaře Kang Xi, žili.

Karel Slaviček však nepůsobil v Číně pouze jako misionář, ale také jako vědec. Některá jeho astronomická pozorování byla vydána tiskem, mnohá zůstala v rukopisech. Psal o zatmění Slunce, pozoroval pohyb Měsíce a planet. V souvislosti s astronomií se věnoval také matematice a kartografii. Jeho listy obsahují řadu vědeckých námětů, výpočtů, plánek, tabulek, přehledů i polemik, jež mají velký význam pro dějiny vědy. Zhotovil např. půdorys města Pekingu. Kvůli ničivému zemětřesení v roce 1730, kterému padlo za obět na sto tisíc obyvatel, a vzhledem k Slavičkovým narůstajícím zdravotním potížím, zůstala však mapa Pekingu nedokončena.

Kromě matematiky a hudby se Slaviček věnoval opravám hracích hodin dvořanů i císaře. Z dalších dopisů je zřejmé, že misionáři neměli pevnou půdu pod nohama a vyhnanství nebo jiný trest mohl přijít z nenadání. Jejich „vedlejší“ dovednosti jim umožňovali dále hlásat evangelium.

Kromě dopisů do vlasti udržoval Slaviček hojnou korespondenci s evropskými hvězdáři. Většinu dopisů z misí Slaviček napsal na podzim nebo v zimě. Z jejich obsahů je patrné silné nasazení pro misijní dílo i vědeckou práci. Jezuité uplatňovali svoje tvůrčí schopnosti rozmanitým způsobem, aby mohli hlásat evangelium v Číně.

Zdravotní potíže, jež Karel Slaviček přičítal i zdejšímu klimatu, ho vedly k myšlence vrátit se zpět do Evropy. Akademiku Bajerovi v roce 1734 napsal: „V zásuvkách mám nemálo prací, vytvořených po večerech a nocích. Dosáhnu-li odchodu od tohoto dvora a z této říše, jejíž podnebí mi bylo napořád tak nepřátelské, a bez úhony se dostanu do svých Čech, i tak budu mít dost toho, čím se bude pražská tiskárna mořit“.

Toho se však Karel Slaviček již nedožil. Zemřel 24. srpna 1735 v Pekingu ve věku pouhých sedmapadesáti let. Díky svým dopisům, které posílal do Čech, zůstane však navždy prvním Čechem, který zanechal významné zprávy o všem, co se přihodilo na čínském dvoře, který vytvořil velmi cenné doklady o tehdejší čínské historii, vědě a kultuře.

V činnostech Slavička i jiných evropských misionářů v Číně lze spatřit pedagogické či antropologické aspekty a počátky hledání vzájemných kontaktů mezi Čínou a Evropou. Vzdělání jezuité byli vysláni z Evropy do Číny a snažili se tam přibližovat náležitosti vzdělávání v určitých oblastech, jako je astronomie, matematika, hudba atd. Zároveň tito jezuité studovali čínskou vědu, každodenní život i mentalitu lidí a mnoho dalších aspektů.

Možnost využití dané problematiky v učňovském školství

Hledat možnosti jak využívat problematiku náboženství v učňovském školství nebude jednoduché. Střední odborné školy mají vychovávat především odborníky v daném řemeslném oboru, kam znalost náboženských otázek zcela jistě nespadá. Otázkou však zůstává, zda by každý člověk neměl mít alespoň minimální přehled o největších světových náboženstvích a filosofických směrech.

Ve svém současném zaměstnání se zabývám vzděláváním dospělých v železniční dopravě. Jedná se o doškolování a prohlubování znalostí již vystudovaných odborníků, kteří se připravují na práci ve specifickém prostředí železnice. Při našich vzdělávacích kurzech není časový prostor pro řešení jiných otázek, než ryze technických. Ale i v takovém případě si troufám tvrdit, že znalost problematiky náboženství může být přínosem. Do našeho školicího střediska přijíždějí frekventanti nejen z České republiky a Evropy, ale také ze zemí blízkého východu, severní Afriky a Asie. Znalost náboženství, historie, ale i kulturních a společenských vztahů země, ze které přicházejí naši frekventanti, může být velkým přínosem pro budování dobrých společenských, ale i obchodních vztahů. Ze svojí praxe mám zkušenost, že sebemenší projev znalosti o zemi, ze které naši zákazníci přicházejí, je nejen potěší, ale hlavně navodí důvěrnější atmosféru. Znalostí společenských, kulturních a náboženských poměrů našich klientů rovněž předcházíme vzniku společenských prohřešků, které mohou druhého člověka urážet a pohoršovat.

Podobnou zkušenost mohou ovšem zažívat i pedagogičtí pracovníci, a to na všech stupních našeho vzdělávacího systému. Díky globalizaci se může stát, že budeme učit žáky z cizí země, z jiných kulturně společenských podmínek, jiného vyznání. A v koho budou mít tito žáci a jejich rodiče větší důvěru, v učitele, který se o ně bude zajímat a bude o jejich původu něco vědět nebo v člověka, kterému budou tyto otázky lhostejné?

Možnost využití sociální a pedagogické antropologie ve vzdělávání pedagogických pracovníků

Antropologie má jako celek díky svému širokému rozsahu působení využití v mnoha dalších oborech. Osobně vidím využití antropologie zejména v historii, sociologii, filosofii, psychologii, ale i medicíně nebo teologii. Při vzdělávání pedagogických pracovníků význam antropologie neustále roste a to s velkou celosvětovou migrací obyvatel. V dobách, kdy venkovský učitel učil celý život pouze děti svých sousedů, byl význam antropologie zcela jistě menší než v době, kdy máme ve třídách nejen děti české národnosti, ale i děti národnostních menšin žijících v ČR, nebo i děti cizích státních příslušníků žijících na území naší republiky. Znalost sociálních a kulturních zvyklostí, znalost životního stylu ostatních národů může preventivně působit proti rasistickému chování a nesnášenlivosti nejen mezi dětmi ve školách, ale mezi lidmi všeobecně.

Literatura

VÁVRA, D. – ŠINDELÁŘ, P. Ed. Náboženství Číny a Japonska – sborník statí. Hlavní náboženství v Číně. Čínská encyklopedie. China ABC. <<http://czech.cri.cn/chinaabc/chapter6/chapter60402.htm>>. Brno: MU, 2011. 332s. ISBN 978-80-210-5456-1.

K VYUŽITÍ LINGVISTICKÉ ANTROPOLOGIE VE VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ SOŠ

THE USE OF LINGUISTIC ANTHROPOLOGY IN THE EDUCATION OF
TEACHERS AT TECHNICAL AND VOCATIONAL SCHOOLS

Karel OURODA

Abstrakt: Příspěvek se zabývá možnostmi využití některých aspektů kulturní a sociální antropologie východní Asie pro vzdělávání učitelů středních odborných škol. Upozorňuje se zde na specifika antropologie pedagogické a je podána informace o nově vzniklém předmětu na jedné z českých vysokých škol, který by měl mít

významný přínos v přibližování kulturní a sociální antropologie východní Asie studentům učitelství.

Klíčová slova: Sociální a pedagogická antropologie, jazyková problematika, čínská hudba, předmět „Čínské realie,“ odborný seminář.

Abstract: This paper deals with the possibilities of using some aspects of cultural and social anthropology of East Asia for training secondary vocational schools. The article draws attention to the specifics of educational anthropology and is filled with information about the newly created subject at one of the Czech universities, which should have a significant contribution in approaching cultural and social anthropology of East Asia student teachers.

Keywords: Social and educational anthropology, language issues, Chinese music, the subject of "Chinese realities," seminar.

Poslední listopadový den roku 2012 na FF UP Olomouc přinesl, mimo jiné, již 6. ročník velmi zajímavé a nepochybně také velmi přínosné konference z oboru Kulturní a sociální antropologie východní Asie, kde bylo mnohé řečeno zvláště k lingvisticky orientované antropologii.

Pracuji již po nějakou dobu na úseku vzdělávání učitelů středních odborných škol a v nedávné době jsem získal možnost přednášet pro tyto studující předmět Sociální a pedagogická antropologie. Nadto jsem měl také to štěstí setkávat se přímo se sinologickou problematikou za své práce hostujícího profesora na několika čínských univerzitách v nedávné době. Proto se domnívám, že na zmiňovaném úseku vzdělávání odborných učitelů, i když se to na první pohled možná nezdá, lze studentům prezentovat celou škálu zajímavých a užitečných antropologických poznatků. Nejrůznější nové podněty z konference jsem tedy uvítal jako významné obohacení pro svůj předmět a pro své studenty. Ostatně, jak už jsem konstatoval v jednom svém rozhovoru pro média,^[3] v českém prostředí chybí studentům pedagogického zaměření možnost kontaktů s autentickým prostředím, mezi některými typy vysokých škol chybí smluvní kontakt, studenti se však přitom přesto zabývají odbornými pracemi, které se týkají Číny nebo jiných asijských zemí či národností a nepochybně potřebují konzultanty například z řad čínských odborníků zaměřených na čínskou edukaci, komparativní pedagogiku a možnost účastnit se vhodných mobilit (získávání antropologických poznatků nevyjímaje).

Podle prof. Průchy,^[5] pedagogická antropologie (volněji interpretováno), může mít tyto okruhy problematiky:

- a) interkulturní rozdíly v různých oblastech školní a rodinné edukace
- b) jazyk a komunikace
- c) interkulturní rozdíly v učení
- d) problematika hodnot, postojů a předsudků
- e) problematika edukace imigrantů
- f) problematika tzv. „sexismu“, resp. odlišných vzdělávacích příležitostí mužů a žen.

Když se zamyslíme například nad jazykovou problematikou, musíme, bohužel konstatovat, že někteří studenti ne-sinologických oborů mají patrně jen mlhavé znalosti o fonetické a dalších charakteristikách čínského jazyka i dalších asijských jazyků. Při čtení názvů v pinyinu těmito studenty například tak můžeme pozorovat, že mnozí z nich nemají tušení o tom, že takovýto přepis existuje a používají buď přitom angličtinu anebo prostě čtou, jak text vidí, což je zvláště komické u písmen, jako „q“, „j“, některých dvojhlásek, trojhlásek a tak podobně. Bohužel s těmito chybami se setkáváme i například u některých komerčně šířených multimédií ze sféry turistiky nebo hudebního umění. Nejsou to však jediné neznalosti. Nedostatek informací různého zaměření je dále možno spatřovat i v různých uměleckých směrech. Těžko se například obstarávají na našem trhu média s čínskou hudbou (CD, DVD), ačkoliv v Číně je jich nepřeberné množství. Vnucuje se v této souvislosti poznámka, že již vlastně prvním odborníkem českého původu na čínskou hudbu byl před několika staletími Karel Slavíček, který o tom také psal vědecké pojednání. Proto dnešní sporadický výskyt různých produktů čínského hudebního umění na českém trhu je poněkud udivující a jistě nemůže přispívat v tomto rozsahu k rozvoji multikulturního cítění českého studenta. Dále také mnozí studující učitelství nemají představu o rozsahu a přínosu ani Konfucia,^[1] či například o principech a metodách mravní edukace, které byly již v jeho době známy. Totéž se týká mnoha dalších okruhů tématiky, budeme-li zvažovat, jak je možno přispívat dobrými znalostmi o Číně k rozvíjení interkulturních kompetencí mladých lidí, snad kromě klasické čínské literatury, která je k dispozici pro všechny zájemce v četných překladech, anebo známých bojových umění.

Samozřejmě některé příčiny těchto jevů bylo možno do nedávné doby omluvit i jazykovými bariérami. V současné době je však již možno najít nové zajímavé překlady čínské pedagogické literatury do angličtiny (viz např. GUO, 2009, str.50-61).

Z těchto a obdobných úvah vycházely naše další snahy, které vedly ke koncipování nového předmětu, který by měl přinést zlepšení. Seznámili jsme se nejprve s podrobnostmi okolo výuky disciplíny „Čínské reálie“ u zkušeného vysokoškolského učitele Západočeské univerzity, pana dr. Ing. Jiřího Hofmana, i s dalšími možnostmi, o nichž jsme většinou našli informace na webech českých vysokých škol. Spolu se skvělou mladou novinářkou s bohatými zkušenostmi v sinologické problematice, Hanou Staňkovou, která pobývá v Číně již po několikátý rok, jsme připravili základní rozsah nového předmětu, který jsme pracovníčně nazvali rovněž „**Čínské reálie**“ a začali tuto myšlenku rozvíjet v rámci jednoho z inovačních evropských projektů, jejichž řešení probíhá na MU, s cílem upřesnit okruh a rozsah celého spektra informací, které by byly užitečné pro vysokoškolské studenty ne-sinologických oborů.

Navrženou **obsahovou náplň daného předmětu** bychom mohli charakterizovat těmito hlavními okruhy:

- 1. Informační báze předmětu Čínské reálie**
- 2. Historie, společnost**
- 3. Filozofie a náboženství**

- 4. Čínský jazyk a jeho lingvistické zvláštnosti**
- 5. Kultura, umění, nový mediální průmysl**
- 6. Pedagogika a čínské školství se zvláštním zřetelem k odbornému vzdělávání**
- 7. Multietnické složení obyvatelstva a interkulturní výchova**
- 8. Geografie a dopravní spojení**
- 9. Čína v období otevřenosti, globalizace**
- 10. Ekonomika a finance, obchod a služby v soudobé Číně**
- 11. Vědecko-technický rozvoj vstříc 21. století**
- 12. Příroda a ekologie**
- 13. Expertní činnost a diplomacie na poli spolupráce mezi ČR a Čínou, konzulární záležitosti**
- 14. Spolupráce mezi Čínou a zeměmi EU ve školství i v jiných oblastech, program Erasmus Mundus**
- 15. Doplnující téma.**

I když samotné zařazení do projektu se nesetkalo snad se žádnými závažnějšími komplikacemi a kritické hlasy byly v naprosté menšině, rozhodování o obsahové náplni a uspořádání předmětu nebylo jednoduché. Šlo o to, jak nejlépe učivo navázat na ostatní předměty v určitém studijním oboru. Naskýtala se úvaha, zda by nebylo vhodnější doplnit o výše uvedené okruhy ostatní vyučované disciplíny, namísto vytvoření samostatného předmětu. Dále také nebyla nepodstatná otázka získávání objektivních informací, jež by byly náplní studijních okruhů v novém předmětu. K tomu bylo nutno zvažovat časovou náročnost vytváření vlastních multimediálních a zvukových doplňků, časové možnosti zařazení předmětu, potřebnou hloubku studia jednotlivých okruhů, jednoduše řečeno - „vyhmátnout to podstatné.“

Naše pracovní hypotéza spočívala v tom, že evropské dimenzi již bylo učiněno zadost, a je třeba se nyní porozhlédnout po smysluplném a účelném obohacování předmětů v daném oboru o některé rysy „dimenze světové.“

Tak vlastně vznikl určitý „informační balíček,“ který nakonec zůstal jako ucelený předmět k dispozici v rámci studovaného oboru.

Ani po zařazení nového předmětu do jarního semestru 2013 však naše práce nekončí. Rádi bychom ještě dále prohlubovali a rozšiřovali spolupráci se specialisty v tomto směru. Proto jsme se rozhodli uspořádat odborný seminář k problematice čínských reálií^[4] ve druhé polovině ledna 2013 (bližší podrobnosti na <http://www.ped.muni.cz/aktuality/odborny-seminar-cinske-realie>). Doufáme, že najdeme bohatou odezvu u co nejvíce kolegů, kteří v těchto směrech vědecky a pedagogicky působí, a že budeme moci uvítat další vstřícnou spolupráci českých i čínských odborníků, což by vše mělo znamenat velký přínos především pro studenty.

Literatura

[1] GUO Qijia. A History of Chinese Educationla Thought. Beijing: Foreign Languages Press, 2009. ISBN 978-7-119-05752-1.

- [2] MURPHY,R.F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Slon, 2008. ISBN978-80-86429-25-0.
- [3] OURODA,K. Rozhovor ke 4. světovému fóru komparativní pedagogiky. *CRI* [online]. 2011. [cit.2011-10-27]. Dostupné na WWW: <<http://czech.cri.cn/321/2011/10/27/1s125493.htm>>.
- [4] Odborný seminář k problematice čínských reálií ve vzdělávání učitelů SOŠ [online]. 2012. [cit.2012-12-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ped.muni.cz/aktuality/odborny-seminar-cinske-realie/>>
- [5] PRŮCHA,J. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.

ÚRYVEK Z PRÓZY

EXCERPT FROM PROSE

Jan CIMICKÝ

Abstrakt

Autor, známý český lékař a spisovatel, popisuje vytváření svého vztahu k Číně od raného dětství. Zmiňuje vliv J. Glazarové a četby literatury o Číně i pozorné sledování místních podnětů vztahujících se k Číně v době bývalého Československa. Následuje citlivé podání živých obrazů a dojmů z návštěvy soudobé Číny.

Klíčová slova

Vjem, předškolní věk, pohádková knížka, kulturní revoluce, buddhistický mnich.

Abstract

The author, known as a Czech doctor and writer, describes the creation of his relationship with China since the early childhood. He mentions the influence of J. Glazarové and reading the literature on China and close monitoring of local initiatives related to China at the time of the former Czechoslovakia. The following is a sensitive use of live images and impressions from the visit of contemporary China.

Keywords

Percept, preschool age, storybooks, the Cultural Revolution, a Buddhist monk.

**Kdo málo viděl a mnohému se diví,
ten spatří velblouda s hrbem a domnívá se,
že je to kůň s kočičím hřbetem.
(Čínská moudrost)**

1. (Úvod)

Vjem vstupuje do člověka jako základní kamínek poznání. Později se k němu řetězí další. Tady na počátku bylo dětské leporelo s krásnými barevnými obrázky, didaktické a mravoučné, a přece dokázalo ovlivnit zvědavou dětskou duši. Hrdinou byl malý Číňánek, klouček předškolního věku. Jeho rodiče odcházeli každý den do práce a on zůstával doma jen s babičkou. A protože měli kolem domku jen neúrodnou půdu, samé kamení, pustil se do práce a do košíku je sbíral, postupně čistil plácek a na něm pak zasadil stromek. Byla to broskvička, která nádherně kvetla a plodila ještě krásnější barevné ovoce.

Foto: Literární setkání s dr. Cimickým v Praze, 2013.
Foto: Setkání s panem dr. Cimickým na autorském čtení

Pedagogický výchovný cíl mne tolik nezasáhl, ale zcela jistě inspiroval. Rozhodli jsme se na malé předzahrádce před domem, kde jsme bydleli, vybudovat malou botanickou zahradu. A stejně jako literární hrdina z leporela jsem se pustil do práce... Postupně se mi podařilo v přírodě, v hájích a lesíčkách v našem okolí, najít a přenést sazeničky stromků a sázel jsem si je podle abecedy vedle sebe. Akát, babyka, buk, dub zimní, dub letní, habr, jasan, javor, jilm, kaštan, klen ... bylo jich asi dvacet, pěkně vyrovnané v řádce. Co bude dál až vyrostou mladého botanika nezajímalo. Byl to vjem a první ověřená zkušenost.

Přišly další vjemy. Pohádková knížka. A informace v ní proč je mořská voda slaná. Prý to bylo tak: V daleké zemi žili dva bratři. Wang starší byl silný a vždycky ubližoval mladšímu, Wangovi druhému. Když jim zemřel otec, starší bratr si zabral všechny majetek, dům i buvola a na mladšího nezbylo nic.

Žil se svou ženou ve veliké bídě. Jednou, když se vracel Wang druhý z rybolovu s prázdnými rukama, uviděl na cestě ležet mlýnský kámen, zvedl ho a odnesl domů. Když do něj ve zlosti kopl, kámen se začal točit a mlít sůl. Mlel a mlel, soli přibývalo, byla jí hromada a kámen nepřestával mlít. Teprve když Wang druhý kámen obrátil,

zastavil se. Wang začal sůl prodávat a konečně i spokojeně žít. Dověděl se to ovšem jeho závistivý bratr a kámen si od něho vypůjčil. Protože však ani nevyčkal, až mu mladší bratr poradí, jak se kámen zastavuje, namletá sůl mu rozbořila dům a kámen se pak skutálel z kopce rovnou do moře. A tam pořád mele a mele...

Kamínky do mozaiky. Lampiony, barevné lampiony s rozsvícenými svíčkami. Další z těch jiskérek vzdálené kultury.

A dvě knížky veršů ve žluté vazbě. Zpěvy staré Číny, které přeložil Bohumil Mathesius. Křehká a mámivá poezie. Obrazy míst a krajin, zvyků a nakažlivého klidu, když se obrovský měsíc odráží na hladině vody.

Jediný opravdový a autentický vjem, kde vnímání bylo obohaceno i o chuť a vůni, se nabízel v Praze, ve Vodičkově ulici, kde byla první čínská restaurace. Dnes, když je takových restaurací všude mnoho a nabízejí všechny univerzální jídelníček, přizpůsobený Evropanům, je první čínská restaurace již legendární. Zajít na večeři do „Číny“! To byl svátek, který neměl obdoby. Černá čínská vejce, zakopaná v zemi a zabalená v jílu! První Kung pao nebo Suej ču žou... A také první čínská kuchařka, která popisovala, jak lze nahradit některé nutné ingredience, které se v tehdejší době nedaly sehnat na našem trhu. Jak si vyrobit sojovou omáčku z worchestrové... čím nahradit bambusové výhonky...

O té vzdálené zemi se vědělo tak málo!

Co jsme mohli vědět o hrůzách „kulturní revoluce“, kde zdivočelé tlupy primitivních a agresivních adolescentů pod rouškou hledání nové společnosti a ve jménu vůdce Maa, ničily vzácné historické památky a vláčeli uličkami hanby vzdělané profesory a umělce! Z dnešního pohledu další vjem a děsivá zkušenost, co vše je ve společnosti možné, když se zfanatizuje dav.

A do té mozaiky patří i autentické vyprávění spisovatelky, která na vlastní oči poznala Čínu počátkem padesátých let. Jarmila Glazarová a Vladimír Mináč tvořili delegaci, která tehdy počínající republiku navštívila. A Glazarová byla pozorný návštěvník a ještě pozoruhodnější vypravěč.

Poznali jsme se a spřátelili někdy v roce 1966 a já nikdy nezapomenu na její poutavé vzpomínání v domku na Lhotce.

„Představ si, Honzíku,“ říkala, „nejednou vidíš, jak ze země na různých místech stoupá kouř a když přijdeš blíž, zjistíš, že tam jsou do sprašové země vyhloubené celé domy, v nichž žijí lidé!“

Jak jsem si přál tuhle kuriozitu spatřit na vlastní oči! Tehdy jsem nevěřil, že se mi to v životě někdy podaří. A přece, stalo se. Opravdu tam existují celé podzemní vesnice a v té pozoruhodné průlničité zemi žijí lidé v příjemně tepelně izolovaných místnostech, se vším komfortem, včetně televize...

Musím přiznat, že mně učarovaly i romány van Gulika o soudci Ti. Co na tom, že to byla jen literární fikce! Byla však zařazená do tajemné atmosféry někdejšího a nám neznámého světa, kde soudce, neúplatný a spravedlivý, dokáže vyřešit a zároveň rozsoudit složité kriminální případy. Pro začínajícího autora, kterého vždy přitahovaly detektivní příběhy, byla Čína prostředí lákavé a vzrušující.

A to nemluvíme o čínské astrologii, kde se postupně střídá dvanáct zvířat, podle toho, jak navštívili Buddhu, a stávají se tak patrony celého roku. Podle této představy přebírají lidé v takovém období narození, i některé vlastnosti uvedených zvířat. Bylo to zajímavé, ale jist jsem si nebyl. Jsem totiž myš...

Ale poslední vjem, možná ten nejdůležitější, nastal, když jsem se setkal s akupunkturou. Poprvé jsem ji zaregistroval, když velká farmaceutická a

renomovaná společnost Sandoz natočila dokumentární film, kde se v Číně realizovala operace, při níž byl z ledviny odstraňován kámen. Ta operace se prováděla při analgésii akupunkturou, kdepak celková narkóza, ale jehličky napíchané do různých bodů a pacient byl při vědomí a mohl během operace dokonce komunikovat s redaktorem, který dokument natáčel. Bylo to něco neuvěřitelného, z říše snů. Osobně jsem se pak setkal s touto podivuhodnou metodou o něco později.

Stalo se to, když můj bratr měl těžkou autohavárii a na rehabilitaci ve Vinohradské nemocnici se ho ujala doktorka Barešová. Byla vedle doktorů Kajdoše a Hovorky obětavým propagátorem ne příliš uznávané metody. A když jsem zjistil, jak obdivuhodně zabírá taková tradiční medicína i na mého mladšího bratra, musel jsem do ní proniknout! Naučit se jí. Už čtvrt století se technikou akupunktury zabývám a díky tomu jsem mohl přehodnotit celé medicínské poznání, které východní medicína zásadně obohacuje. Ostatně naše medicína je stará, řekněme sto padesát let, ta jejich, východní, pět tisíciletí... jaký rozdíl mezi postupem, kdy naše medicína nabízí lidem léky, které tlumí nepříjemné příznaky, zatímco akupunktura stimuluje pomocí aktivních bodů energetické systémy v těle, aby se organismus sám vzchopil, bez dodávání něčeho umělého a začal se bránit. Někdy přicházejí pacienti a říkají: já tomu nevěřím! A já jim odpovídám: to není záležitost víry, vyzkoušejte si to. A moc rád vnímám jejich překvapení, když si na sobě ověřují, jak akupunktura působí. Jak třeba dokáže odstranit bolest...

Vidět neznamená dívat se, zaslechnout neznamená slyšet.

Číňané říkají, že kdo nikdy nevystoupil na horu, ten neví, jak je nebe vysoké, kdo se nikdy nepotápěl v řece, ten neví, jak je země hluboká.

A také, že o sněhu nemůže mít motýl žádné mínění...

Změnil se čas, změnila se doba a vzdálená Čína se najednou stala mnohem dostupnější. Postupně se její obraz začal vynořovat z nejasného oparu.

Měl jsem příležitost ji navštívit již devětkrát a přesto vím, že jsem viděl a poznal jen malý zlomek toho, může cizinci nabídnout.

Co nového přinese tato desátá cesta.

Hluboká moudrost vyrůstá
ze silných pochybností
(čínská moudrost)

2.

Neznám jiný národ na světě, který je tak ochotný porozumět cizinci, který mluví naprosto nepochopitelnou řečí! Představa Evropanů, že se v Číně s obyčejným a prostým člověkem snadno domluví nějakým cizím jazykem, nejlépe angličtinou, je přinejmenším neopodstatněně optimistická. Pravda, když DENG Xiaoping vyhlásil politiku „přibližování se světu“ začali se školáci učit anglicky. Většinou to ale končí v nadšeném volání „hello“, kdy dětičky školního věku s rozzářenými očima mávají na vzezření jasného a nápadného cizince. Tím ovšem obvykle jejich slovní zásoba končí. Ani většina dospělých na tom není o moc lépe, takže bez tlumočnicka je komunikace svízelná. Ale existuje přece nonverbální gestikulace, která pantomimicky dokáže vyjádřit téměř vše, jen se přestat ostýchat.

Ovšem, když vám nic jiného nezbývá, musíte to zkusit!

K mému překvapení, podařilo se mi obvykle tímto způsobem, provázeným slovně některým z cizích jazyků a výmluvnou gestikulací nejen nakoupit, ale i primitivně vysvětlit, co asi chci. To vede k zvýšenému sebevědomí až předčasné pýše, což jsme si s kolegou Petrem mohli ověřit hned dvakrát. Pýchá zkrátka i tady předchází pád...

Jednoho večera jsme si na tržišti v přístavu nakoupili čerstvé krevety, že si je večer sníme s majonézou, takový jednoduchý mořský salát. Bylo však třeba ještě koupit majonézu. V samoobsluze jsme ji nejspíš našli, ovšem byly tam, čtyři druhy, popsané jen čínskými znaky. A pokud nerozumíte čínsky jste ztraceni! Pokoušeli jsme se prodavače vysvětlit, že chceme majonézu smíchat s krevetami a sníst. To se dá manuálně ukázat dost jasně a přesvědčivě, zádrhel nastal až v okamžiku, kdy jsme po ní chtěli, aby ona nám vybrala tu správnou, kterou bychom měli koupit. Tvářila se stále dost nechápavě a kroutila hlavou. Po dlouhém naléhání nakonec na jednu ukázala! Jak se nám ulevilo!

Donesli jsme si vítězoslavně nákup do hotelu, z okna hotelu byl výhled na Pudong, část Šanghaje, kde vyrostla nejen 468 metrů vysoká televizní věž, ale celé moderní centrum výškových staveb. S padajícím večerem se začaly rozsvěcet pestré blikající reklamy a po řece Huangpu projížděly nákladní čluny i vyhlídkové lodi, některé směřující až k ústí řeky Yangtsé.

Vyrovnaná a klidná večerní pohoda, jako předurčená pro lahodnou večeři, Spokojeni, jak se nám podařilo domluvit a s pocitem naprosté dokonalosti jsme připravili krevety, otevřeli krabičky s majonézou a přidali ji na mořské plody a s labužnický zasedli k oknu, aby pocit harmonie byl dokonalý. Spojení prožitku ducha i žaludku.

Jenže...naše sebevědomí utrpělo vzápětí velikou ránu. Koupili jsme majonézu, pravda... Ale nenapadlo nás, že v Šanghaji je majonéze sladká! Cukrářská... Zkoušeli jsme statečně odolat nezvyklé chutí, ale nakonec jsme to vzdali... bylo to skutečně příliš nezvyklé!

Jenže člověk se nesmí vzdávat!

Jeden z dalších večerů jsme dostali jiný nápad: koupíme si lahvové pivo (což se v čínštině říká snadno – „pit'ó“) a vezmeme si lahvičku vína. Obchod byl poblíž hotelu, ale protože jsme se chtěli ještě projít, nechtěli jsme tahat nákup sebou. Nastala další jazyková zkouška. Jak se zeptat, do kdy mají otevřeno? Mohu ujistit, že pantomimická řeč byla hodna mistrovství slavného Ladislava Fialky, alespoň podle našeho názoru, jenže prodavačky na nás zíraly stále nechápavě. Marně jsem naznačoval, jak se zamyká, stahuje roleta... nakonec se jedna rozzářila a odběhla. Vrátila se – se s visacím zámekem na kolo... Smířili jsme se s tím, že to nevysvětlíme a šli jsme svou cestou. O to větší překvapení nás čekalo, když jsme se vraceli. Prodavačka už číhala před krámkem a ukazovala, ať jdeme dál! Zřejmě celou tu dobu přemýšleli, co jsme chtěli říct a nakonec na to přišly! Na papíru měla napsanou velkou číslovku, zavírali až o půlnoci. Neumíte si představit, jakou měly radost, že jsme si nakonec porozuměli. A jak nám se zahojilo pošramocené sebevědomí...

Každé poznání cizí země se děje po vrstvách . historie, krajina a lidé v ní. Episodická setkání po čase vyplují na povrch vzpomínky. Zapsala se nenápadně a trvale.

Ta čínská dívenka se nijak nelišila od stejně starých studentek, které můžeme potkat kdekoliv po světě. Moderně oblečená, na krku se sluchátky, s batůžkem na zádech. Seděla na lavičce v jednom z buddhistických klášterů a zaujatě si četla v nějaké knize plné čínských znaků.

„Co si asi čte,“ uvažovala nahlas Eva Kantůrková.

„Zeptáme se!“

„A bude nám rozumět?“

Rozuměla anglicky a ochotně se dala do řeči se dvěma neznámými cizinci.

„To je moc zajímavá knížka,“ vysvětlovala, napsal jí největší současný světový spisovatel!“

Zajímalo nás, kdo to asi je. V duchu jsme hádali, koho z nositelů Nobelovy ceny má asi na mysli. Ale ulehčila nám to.

„Jmenuje se Milan Kundera. Přečetla jsem všechny jeho knihy!“ prohlásila nadšeně. „Tohle je „nesnesitelná lehkost bytí“, moc se mi to líbí!“

Měla pravdu. Překlady knih Milana Kundery tvořily v každém knihkupectví hezkou řádku.

Asi tak dvacetiletý chlapec zase postával po šesté hodině večerní na kraji ulice, která se z rušné dopravní tepny úderem večera proměnila v tržiště. Teng zavedl možnost, že lidé si mohou večer, když skončí ve svém zaměstnání, přivydělat jinou činností. Po půlnoci se improvizované tržiště opět promění v původní ulici, po které přestanou korzovat lidé a jezdí tu opět auta. Když se uklidí nepořádek a odpadky, nikdo ráno neví, že tu byl večer takový mumraj.

Tenhle mladík měl před sebou gril s dřevěným uhlím a nabízel kolemjdoucím špízy z kuřecího masa. Cizinci byli nápadní, samozřejmě, a tak se jeho odvážné úsilí obrátilo k nim. S obratností mima předváděl, jak jsou jeho výrobky dobré, jak zahřejí žaludek a přinesou dobrou náladu. Bylo na něj radost pohledět, ocenit, jak se snaží! Jenže my jsme se vraceli z večere a měli jsme žaludek nasycený víc než dost. I naše pantomimická konverzace by si zasloužila ocenění: jak jsme najedení a jídlo je "naštosované" až nahoru do krku a že za to může támhleta restaurace... Chodili jsme totiž do malé restaurace, kterou vedly dvě sestry ze Sečuánu a jejich péče o nás byla stejně nadšená. Neměly tam klasické jídelní lístky, na nichž by si cizinec mohl prohlédnout, a podle obrázku vybrat, na co má chuť, nebyla tam ani překlad co cizího jazyka, jen čínské znaky. Vyřešily to po svém a jednoduše: ukázaly na znak nějakého jídla, které doporučovaly a pak nás zavedly do kuchyně a ukázaly, co to je!

A právě, když jsme se následující večer, z dálky na nás gestikuloval a smál se. Ukazoval, kam až jídlo dosahuje a naznačovalo, jestli by tam nebylo malinké místečko, kam by se vešel jeho špíz. A smál se. Mohl jsem snad odolat?

Mnich, s nímž jsme se potkali v zahradě chrámu na svaté hoře E-mej-šan, naznačoval, že by si chtěl povídat, na to ovšem naše gestikulace nestačila. Když přišel tlumočník, byli jsme zvědaví, co ho na nás tak zajímá.

„Odkud jste?“ ptal se.

Měli jsme pocit, že mluvit o České republice by bylo asi málo. Co může mnich v odlehlém klášteře, daleko od současné civilizace, vědět. Obvykle jsme říkali, že jsme z Evropy.

„A odkud z Evropy?“

Přiznali jsme se.

„Aha!“, rozjasnil se buddhistický mnich, z Československa! Vy jste se rozdělili a nebyla tam válka!“

Zůstali jsme na něho nevěřičně zírat.

Věnoval nám přívěšek na krk, bronzového malého Buddhu, pro štěstí.

A dva bratři hluboko ve vnitrozemí, v provincii Kuej-čchou se nenechali vyrušit z práce, když jsem zastavili opodál. Jeden z nich čistil česna, systematicky a zaujatě,

druhý seděl na bobku před jejich skromnou chatrčí a v kotlíku připravoval nejspíš zeleninu na oběd.

Míchal velice soustředěně a okolí si nevšímal. Zatímco fotograf Karol Benický odběhl do rýžového pole a brodil se bahnem, aby získal co nejlepší snímek, já jsem kroužil s kamerou kolem a chtěl jsem zaznamenat právě tuhle atmosféru. V Evropě i jinde ve světě se vnímá takové počínání jako zásah do soukromí a asi by se kameraman se zlou potázal. I já jsem byl opatrný, kroužil jsem krajinou políček až k obzoru a zpátky... až jsem stál skoro těsně i bratra – kuchaře, který stále připravoval jídlo. Už nemohlo být pochyb, že si natáčím jeho a jeho úsilí. Konečně zvedl hlavu a zadíval se na mě. Trochu mi zatrnulo, jestli jsou tu svoji troufalost nepřehnal – ale kdepak.

Jeho oči se usmívaly a – začal nás zvat k obědu! Upřímně a opravdu. Rozdělili by ses námi o svoje polední skromné jídlo. I tlumočnickovi dalo hodně práce, aby vysvětlil, že jsme se jen zastavili a že musíme být brzy někde jinde. Měl jsem pocit, že to kuchaře opravdu mrzí...

A setkání s multimilionářem panem Guo se zapsalo stejně přesvědčivě. Přišli jsme k němu den po velkém zemětřesení, které zasáhlo Taiwan a způsobilo tam obrovské škody na budovách. Mnoho domů zůstalo v rozvalinách a byly i oběti na životech a veliké materiální škody. Pan Guo byl starý muž, který jako chlapec odešel z kontinentální Číny a podařilo se mu za svůj život vybudovat hotelové impérium. Většina hotelů byla právě na ostrově.

Když Guo zestárl, vrátil se zpět do Číny a nedaleko od Kantonu vybudoval feudální sídlo, připomínající císařské město v Pekingu. V něm, jako opravdový mecenáš umění, měl k dispozici desítky pokojů pro mladé umělce z celého světa, kteří sem mohou přijít a zadarmo se ubytovat, stravovat a tvořit! Skutečný mecenáš umění!

Věděli jsme, že jistě i jeho postihla taková katastrofa. Člověk v tu chvíli neví, jak se zachovat. Kondolovat? Přejít to a nevracet se k tomu?

Pan Guo nás přijal s rozjasněnou tváří, nabídl tradiční obřad čaje a zajímal se o celou naši tvorbu. Nakonec se řeč stočila i na zemětřesení. Musel jsem položit otázku, která mne přímo páčila na jazyku.

„Také vás katastrofa zasáhla? Máte velkou škodu?“

Přikývl, jako by se o nic závažného nejednalo.

„Předběžně asi deset miliónů dolarů!“

„Ale máte to pojištěné!“

Zavrtěl hlavou a usmál se. Je tak rozhodil rukama, jako by se jednalo o pár yuanů. A právě tady jsem si uvědomil, jak veliký rozdíl je mezi Evropanem, který si stále stěžuje a běduje při sebemenší příčině a Číňanem, který je prostoupen vyrovnanou harmonií buddhismu a taoismu.

A stejně tak musím vzpomenout na setkání s žebrákem v Hangzhou, u Velkého západního jezera, kam jezdil na léto i císař z Pekingu. Byl listopad, svítilo sluníčko, příjemná pohoda a teplo, jaké si člověk v tomto období ani neumí představit. Seděli jsme s Evou Kantůrkovou na lavičce u jezera, využívající posledních minut před odjezdem zpět do Pekingu. Na jezeře nějaký rybář sklízel kořeny lotosu.

Všimli jsme si, že se k nám blíží vytáhlý Číňan, s řídkým vousem na bradě, jako by vystoupil z historické rytiny. Žebrák ze severu, kde jsou lidé vyšší a hubení, na rozdíl od jižanů, menších a silnějších. Vztahoval k nám ruce od chvíle kdy nás spatřil a když došel až k nám, začal ukazovat na svoje děravé plátěnky. Nerozuměli jsme mu, ale bylo zřejmé, že nám ukazuje, jak je na tom před blížící se zimou.

Eva Kantůrková měla takovou teorii: když člověk přijede do cizí země, měl by mít připravené drobné, aby je mohl dát potřebným. Měli jsme drobných plné kapsy, a protože se blížil odjezd zpátky domů, zdálo se, že je už nebudeme potřebovat při jiné příležitosti. Bez dlouhého přemýšlení jsem vyprázdnili kapsy a do jeho natavených dlaní jsme nasypali všechny ty cinkající mince.

Žebrák zůstal stát překvapeně a nechápavě a pak nám začal něco říkat, stále s nastavenýma rukama. A lidé, co se kolem seběhli, pokyvovali směrem k nám uznale hlavou. Nerozuměli jsme ani slovo, ale bylo zřejmé, že nám děkuje. A žehná! Nezapomenu nikdy na ten zvláštní hřejivý pocit...

PŘÍLOHY

LIST OF ANNEXES

Adresář účastníků a spolupracovníků odborného semináře

Obsah předmětu Čínské reálie

Jak číst přepisy znaků do latinky

Některé podklady k doprovodným programům odborného semináře

Adresář účastníků a spolupracovníků odborného semináře

The directory of participants and collaborators expert seminar

MgA. Zdeněk Berger	mel.met@seznam.cz
Lenka Cendelínová	lenkacendelinova@email.cz
MUDr. Jan Cimický	cimicky@centrum.cz
Doc. PhDr. Otto Čačka	cacka@ped.muni.cz
Marek Číhal	406940@mail.muni.cz
Filip Depeš	392140@mail.muni.cz
Luboš Flídr	407469@mail.muni.cz
Nikola Glosová	Nikola.Glosova@seznam.cz
Doc. Ing. Petr Hlaváček, CSc.	hlavacek@ft.utb.cz
Bc. Eva Honková	honkova@ped.muni.cz
Jan Hrbáček	hrbacekjan@ped.muni.cz
PhDr. Zdeňka Hrbková	zdena.hrbkova@post.cz
Jan Hrnčíř	407582@mail.muni.cz
Marek Charvát	marekcharvat@seznam.cz
Ing. Miluše Chlumecká	MChlumecka@seznam.cz
David Ianosteac	401698@mail.muni.cz
Jana Jachymiáková	jachymiakova@ped.muni.cz
PhDr. Jaroslav Jančík	janow@seznam.cz
Vendula Janíčková	386327@mail.muni.cz
Mgr. Petr Kamenický	kamenicky@ped.muni.cz
Marek Kolman	371374@mail.muni.cz

Barbora Krestová	350302@mail.muni.cz
PaedDr. Otto Kryzan	kryzan@ped.muni.cz
Radim Kučera	rkucera@ped.muni.cz
Bc. Pavla Kučerová	407580@mail.muni.cz
Daniela Magálová	d.magalova
Michal Matějčík	407110@mail.muni.cz
Mgr. Ivana Medková, Ph.D.	ivanavaculova@mail.muni.cz
Mgr. Tomáš Milář	tomas.miler@mail.muni.cz
Bc. Minaříková Hana	259069@mail.muni.cz
Prof. RNDr. Petr Navrátil, CSc.	navratil.ped.muni.cz
Mgr. Jana Nedomová	266282@mail.muni.cz
Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.	ppecina@ped.muni.cz
Jaroslav Pokorný	JarekPokorny@seznam.cz
Doc. RNDr. Petr Sládek, CSc.	sladek@ped.muni.cz
Tereza Smrčková	419276@mail.muni.cz
Jan Spáčil	spacil@bno.signalprojekt.cz
RNDr. Vítězslav Strnad	vitastrnad@seznam.cz
Jonáš Svoboda	jonassvoboda@gmail.com
Ing. Mgr. Mgr. Kateřina Šmejkalová	5699@mail.muni.cz
Lucie Šetinová	351121@mail.muni.cz
Petra Vaňousová	pe.tra.souckova@centrum.cz
Josef Voborný	407079@mail.muni.cz
Doc. Ing. Josef Vojáček, Ph.D.	jvojesp@gmail.com

Obsah před mětu Čínské reálie
The course content of Chinese Reality (Facts)

Čína v období otevřenosti, globalizace

Čínský jazyk a jeho lingvistické zvláštnosti

Ekonomika a finance, obchod a služby v soudobé Číně

Expertní činnost a diplomacie na poli spolupráce mezi ČR a Čínou, konzulární záležitosti

Filozofie a náboženství

Geografie a dopravní spojení

Historie, společnost

Informační báze předmětu Čínské reálie

Kultura, umění, nový mediální průmysl

Multietnické složení obyvatelstva a interkulturní výchova

Pedagogika a čínské školství se zvláštním zřetelem k odbornému vzdělávání

Příroda a ekologie

Spolupráce mezi Čínou a zeměmi EU ve školství i v jiných oblastech, program

Erasmus - Mundus

Vědecko-technický rozvoj vstříc 21. století

Jak číst přepisy znaků do latinky ?

How to read the transcripts of Chinese characters into Latin characters ?

Vývoj čínského písma:

- Nejstarším čínským písmem byly znaky na kostech (dyn. Shang).
- Čínským písmem, které je již možné spolehlivě datovat, jsou znaky na bronzích (2. a 1. tisíciletí př.n.l.).
- Dalším významným mezníkem byly znaky v Malé pečetí (snaha o sjednocení písma za císaře Qing Shi Huangdi).
- Dnešní tvary znaků v ČLR pocházejí z let 1952 a 1964, kdy byly provedeny reformy písma (došlo ke zjednodušení znaků a zavedení latinky k vyjádření fonetické stránky znaků). Tato latinka se však čte jinak, než např. angličtina, na což je třeba dávat pozor. Kromě toho existuje v mluvené čínštině rozlišování na základě výslovnosti v jednom ze 4 (5) tónů.

Technika psaní znaků se zakládá na několika typech tahů:

Tah vodorovný, svislý, svislý dole zahnutý doleva, šikmý směrem doleva, šikmý směrem doprava, bod nebo krátký tah.

Psaní znaků musí zachovávat určitá pravidla:

- Tahy nahoře se píší před tahy dolejšími.
- Tahy na levé straně mají přednost před tahy napravo.
- Kříží-li vodorovný tah tah svislý, píše se nejprve vodorovný tah.

Velký význam mají znaky, nazývané radikály: Často jsou významovou složkou znaku a používají se také pro řazení znaků ve slovnících. Je jich celkově 214.

Každému znaku v mluvené čínštině odpovídá jedna slabika, která se skládá z počáteční souhlásky (*iniciály*) a z *finály*, koncovky která je tvořena jednou nebo více samohláskami a v některých případech ještě koncovým [n], [ng] nebo [r]. Slabika dále může mít jeden ze čtyř tónů nebo atónická. To se označuje pomocí čísel (vysoký tón – 1, stoupající tón – 2, hluboký tón s otázkovou melodií – 3 a tón sestupný – 4). Někdy se pro označování tónů používají i symboly nad slabikami, které přibližně naznačují průběh tónů. Označování výslovnosti se vyskytuje většinou však jen v jazykových učebnicích a příručkách. V běžném čínském textu se nepoužívá.

Popis výslovnosti znaku je tedy možný vyjádřit prostřednictvím speciálně upravené latinky – pinyin, a proto se ve školách v Číně učí, vedle znaků, i tento systém, který mj. slouží k vyjádření výslovnosti znaků (viz tabulka „Přehled čínské abecedy...“).

Moderní čínský jazyk

- V ČLR se používá úřední čínština (někdy označovaná jako mandarínština) a několik dialektů.
- Čínština se nadále píše znaky.

V přepisu čínštiny prostřednictvím pinyin je potřeba zachovávat určité dělení slov, protože čínština ve znacích mezery mezi slovy nemá. Je potřeba také zachovávat značení hranic slabik uvnitř slov tam, kde by mohlo dojít k chybnému čtení. Vyskytují se také pravidla pro psaní velkých písmen. Jména osob, měst, názvy států, firem apod., která byla do čínštiny převzata z jiného jazyka se zpravidla doplňují vedle čínských znaků v původní podobě psané latinkou. To, samozřejmě, může působit problémy při výslovnosti, protože v jiných jazycích se vyskytují jména a názvy již v přizpůsobené výslovnosti, která z psaného textu není patrná (např. některá německá jména používaná v češtině).

Hànyǔ pīnyīn yǔ jiéwén zìmǔ hé guójì yīnbīāo duìzhàobiǎo
 汉语拼音与捷文字母和国际音标对照表
 Přehled čínské abecedy a české abecedy i mezinárodní fonetické abecedy

čín.	čes.	mez.	čín.	čes.	mez.	čín.	čes.	mez.	čín.	čes.	mez.
b	b	[p]	s	s	[s]	e		[ɛ]	ian	jan	[ian]
p	pch	[pʰ]	zh	dž	[tʃ]	er		[ɚ]	in	jen	[in]
m	m	[m]	ch		[tʃʰ]	ai	aj	[ai]	iang		[iaŋ]
f	f	[f]	sh	š	[ʃ]	ei	ej	[ei]	ing		[iŋ]
d	d	[t]	r	ž	[ʒ]	ao	ao	[au]	iong		[yŋ]
t	tch	[tʰ]	y	y	[j]	ou	ou	[əu]	ua	ua	[ua]
n	n	[n]	w	w	[w]	an	an	[an]	uo	uo	[uə]
l	l	[l]	a	a	[a]	en	en	[ən]	uai	uaj	[uai]
g	g	[k]	o	o	[o]	ang		[aŋ]	ui,uei	uej	[uei]
k	kch	[kʰ]	e		[ə]	eng		[ɛŋ]	uan	uan	[uan]
h	h	[x]	i	i	[i]	ong		[uŋ]	un,uen	uen	[uən]
j		[tɕ]	u	u	[u]	ia	ja	[ia]	uang		[uaŋ]
q	č	[tʰ]	ü	ü	[y]	ie	je	[ie]	üe	üe	[yɛ]
x		[ɕ]	-i		[ɿ]	iao	jao	[iau]	üan	üan	[yan]
z	dz	[ts]			[ʃ]	iu, iou	ju	[iəu]	ün	ün	[yn]
c	c	[tsʰ]									

Poznámka: Ve slabikách zi, ci, si se samohláska i vyslovuje ʃ, ve slabikách zhi, chi, shi, ri se vyslovuje ʃ.

Zdroj: WANG Hongguang. Běžně používaná čínština. Beijing: CRI, 2002.

Některé podklady k doprovodným programům odborného semináře
 Some of the documents or sources accompanying the programs of professional seminars

Hudební pořady a přednášky o čínské hudbě:

OURODA, Karel - KORČÁKOVÁ, Alžběta - SVOBODA, Josef. *Přednáška: Chvilky s čínskou hudbou: Historické ohlédnutí*. 2012. <<http://www.proglas.cz/detail-poradu/2012-07-20-17-25.html>>.

OURODA, Karel - MAGÁLOVÁ, Daniela - SVOBODA, Josef. *Přednáška: Chvilky s čínskou hudbou: Typické hudební nástroje*. 2012. <<http://www.proglas.cz/detail-poradu/2012-08-03-17-25.html>>.

OURODA, Karel - SVOBODA, Josef. *Přednáška: Chvilky s čínskou hudbou: Dětské písně*. 2012.

<<http://www.proglas.cz/detail-poradu/2012-07-06-17-25.html>>.

Články:

OURODA, K. *Zájem o čínské vzdělávání ve světě*. Vyd. 1. Beijing : CRI, 2010.

<<http://czech.cri.cn/381/2010/01/26/1s105389.htm>>.

OURODA, K. *Kořeny moderního čínského vzdělávání*. Vyd. 1. Beijing : CRI, 2010.

<<http://czech.cri.cn/441/2010/01/19/1s104970.htm>>.

Ouroda, K. Mezinárodní edukační výstava v Beijingu (BIEE 2010) – 3. část.

<<http://czech.cri.cn/321/2010/08/02/1s113536.htm>>.

Fotografie:

OURODA, Karel - KAMENICKÝ, Petr - JANČÍK, Jaroslav.

Čína očima středoevropana. 2013. CZE, Galerie Černá linka, Pdf MU. 23.1.2013 - 27.1.2013, celostátní akce.

OURODA, Karel - HONKOVÁ, Eva.

Výstava čínské pedagogické a odborné literatury. 2013. EST, Studovna Ústřední knihovny Pdf MU. 23.1.2013 - 25.1.2013, celostátní akce.

OURODA, Karel - HRBKOVÁ, Zdeňka.

Výstava o praxi studentů v Číně, doplněná ukázkami studentských odborných prací a videem. 2013. CZE, Výstavní prostory fyzikálních pom. KCHOV Pdf MU. 23.1.2013 - 27.1.2013, celostátní akce.

Filmy:

Dětský sbor Primavera v Brně.

<<http://www.youtube.com/watch?v=Vxu7bbZVozk&feature=youtu.be>>.

OURODA, K. 7. Mezinárodní edukační výstava v Beijingu.

<<http://www.stream.cz/uservideo/804878-7-mezinarodni-edukacni-vystava-v-beijingu>>.

OURODA, K. Muzeum Terakotové armády <<http://www.stream.cz/uservideo/799744-navsteva-prirodnihomuzea-terakotove-armady-nedaleko-mesta-xi-an>>

Oslava 100 narozenin profesora pedagogiky WANG Cheng-xu.

<<http://www.stream.cz/uservideo/806178-100-lety-profesor-komparativni-pedagogiky>>.

Výběrová literatura dostupná na webu:

China Education and Research Network. <<http://www.edu.cn/english/>>.

Čínská encyklopedie. China ABC. <<http://czech.cri.cn/chinaabc/index.htm>>.

Konfuciovův institut online

<http://czech.chinese.cn/chineseculture/node_29099.htm>.

MALINA, J., Ed. Panoráma biologické a sociokulturní antropologie. Čína z antropologické perspektivy. Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů

<http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/prif/js10/panorama/web/modules/21_antropo_malina.pdf>.

STÁNKOVÁ, H. Webblog: *Cestování, kultura, byznys, komunikace, čínština, hudba, multimédia, čínská encyklopedie.*

<<http://czech.cri.cn/221/2010/01/27/Zt1s105491.htm>>.